

Επιμέλεια αγγλικής έκδοσης: Rolf Gollob, Peter Krapf, Wiltrud Weidinger
Επιμέλεια ελληνικής έκδοσης: Κατερίνα Τούρα
Μετάφραση: Αγγελική Αρώνη

Εξερευνούμε τα δικαιώματα του παιδιού

Εννέα μικρά project για το δημοτικό

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

Εξερευνούμε τα δικαιώματα του παιδιού

Εννέα μικρά project για το δημοτικό

Επιμέλεια αγγλικής έκδοσης: Rolf Gollob, Peter Krapf και Wiltrud Weidinger

Συγγραφείς: Rolf Gollob και Peter Krapf

Επιμέλεια ελληνικής έκδοσης: Κατερίνα Τούρα

Μετάφραση: Αγγελική Αρώνη

Βιβλίο V

από

EDC/HRE Βιβλία I-VI

Εκπαίδευση για τη Δημοκρατική Ιδιότητα του Πολίτη

και τα Ανθρώπινα Δικαιώματα στη σχολική πράξη:

Διδακτικές αλληλουχίες, έννοιες, μέθοδοι και μοντέλα

Εκδόσεις του Συμβουλίου της Ευρώπης

Οι απόψεις που εκφράζονται σε αυτή την εργασία αποτελούν ευθύνη των συγγραφέων και δεν αντανakλούν απαραίτητα την επίσημη πολιτική του Συμβουλίου της Ευρώπης.

Όλα τα δικαιώματα είναι κατοχυρωμένα. Κανένα μέρος αυτής της έκδοσης δεν μπορεί να μεταφραστεί, να αναπαραχθεί ή να μεταδοθεί σε οποιαδήποτε μορφή, ηλεκτρονική (CD – Rom, διαδίκτυο, κ.λπ.) ή μηχανική, μέσω φωτοτυπιών, εγγραφής ή οποιουδήποτε συστήματος αποθήκευσης και ανάκλησης πληροφοριών, χωρίς προηγούμενη έγγραφη άδεια από το Public Information και Publications Division, Directorate of Communication (F-67075 Strasbourg Cedex or publishing@coe.int).

Ο συντονισμός για την παραγωγή, τον σχεδιασμό και την έκδοση αυτού του τόμου έγινε από το IPE (International Projects in Education; www.phzh.ch/ipe) του Τμήματος Εκπαίδευσης Εκπαιδευτικών του Πανεπιστημίου της Ζυρίχης (PHZH).

Η παρούσα έκδοση συγχρηματοδοτήθηκε από τον Ελβετικό Οργανισμό για την Ανάπτυξη και τη Συνεργασία (SDC).

International Projects in Education
Transferzentrum für internationale Bildungsprojekte

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

**Swiss Agency for Development
and Cooperation SDC**

Το κείμενο επιμελήθηκε το Documents and Publications Production Department (SPDP), Συμβούλιο της Ευρώπης

Εικονογράφηση: Peti Wiskemann

Εξώφυλλο: : Graphic Design Unit, Συμβούλιο της Ευρώπης

Σελιδοποίηση: Ogham/Mourreau

Εκδόσεις του Συμβουλίου της Ευρώπης

F-67075 Strasbourg Cedex

<http://book.coe.int>

Συμβούλιο της Ευρώπης, Φεβρουάριος 2007

Πρόλογος

Όλες οι χώρες που έχουν επικυρώσει τη Σύμβαση του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα του Παιδιού έχουν με τον τρόπο αυτό, επίσης, δεσμευτεί να καταστήσουν τα δικαιώματα αυτά γνωστά σε όλους τους ανθρώπους – τόσο τους ενήλικες όσο και τα παιδιά - εντός της χώρας τους. Τα παραδείγματα των μαθημάτων σε αυτό το βιβλίο δείχνουν πώς οι μαθητές μπορούν να καθοδηγηθούν για να λάβουν γνώση των δικαιωμάτων τους, καθώς και να τα εξερευνήσουν και να τα βιώσουν.

Έχει αναπτυχθεί ένα σχέδιο εργασίας για κάθε σχολικό έτος για τις τάξεις του δημοτικού¹ (διαρκεί περίπου τέσσερα μαθήματα το καθένα). Κάθε ένα από αυτά τα σχέδια εργασίας δείχνει τον τρόπο με τον οποίο τα παιδιά και οι νέοι μπορούν να διερευνήσουν ενεργά τα δικαιώματά τους και, έτσι, να τα γνωρίσουν.

Αυτή η προσέγγιση δεν επικεντρώνεται σε περιπτώσεις παραβιάσεων των δικαιωμάτων των παιδιών, αλλά μάλλον στην ενεργητική διατύπωση των δικαιωμάτων τους κατά τη διάρκεια των μαθημάτων. Σε πολλά από τα σχέδια μαθημάτων, απαιτείται και αναπτύσσεται η συμμετοχή των μαθητών, υποστηρίζοντας έτσι το Άρθρο 12 της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού, το οποίο αναγνωρίζει στα παιδιά και τους νέους το δικαίωμα “να ακούγονται” σε όλα τα θέματα που επηρεάζουν την ζωή τους. Κατ’ αυτό τον τρόπο, η Σύμβαση επικυρώνει ό, τι έκαναν πάντα οι καλοί παιδαγωγοί: δηλαδή να ακούνε και να λαμβάνουν σοβαρά υπόψη τις απόψεις των παιδιών και των νέων.

Πολλά στοιχεία αυτού του εγχειριδίου μπορούν να βρεθούν σε παρόμοιες μορφές σε διάφορες εκδόσεις. Για πρώτη φορά, όμως, παρουσιάζεται το πώς μπορούν οι μαθητές να εξοικειωθούν με τα δικαιώματά τους βήμα προς βήμα, με τη μορφή ενός σπειροειδούς αναλυτικού προγράμματος. Το ερώτημα που προέχει δεν είναι: “Πότε μάθατε για τα δικαιώματα των παιδιών;”, αλλά μάλλον “Πώς μάθατε για τα δικαιώματα των παιδιών και σε ποια τάξη;”.

Κάθε χώρα του Συμβουλίου της Ευρώπης θα αποφασίσει ανεξάρτητα για τη μετάφραση του εγχειριδίου στην εθνικές γλώσσα(ες).

Ευχαριστίες

Η πρώτη έκδοση αυτού του βιβλίου προέκυψε μέσα από την πρωτοβουλία του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου στη Μπάνια Λούκα, Βοσνία-Ερζεγοβίνη. Οι πιλοτικές εφαρμογές των πρώτων προσχεδίων των συγγραφέων διεξήχθησαν από μια ομάδα καθηγητών στη Νότιο-Ανατολική Ευρώπη. Τους αξίζουν εγκάρδιες ευχαριστίες. Αυτές οι θετικές εμπειρίες οδήγησαν στην υιοθέτηση του εγχειριδίου για άλλη μια φορά από το Συμβούλιο της Ευρώπης και τη μετάφρασή του από διάφορες χώρες της Ευρώπης.

Η δεύτερη έκδοση αναθεωρήθηκε, αναδιοργανώθηκε και δοκιμάστηκε σε στενή συνεργασία μεταξύ του Εκδοτικού Οίκου για Σχολικά Υλικά της Ζυρίχης (Lehrmittelverlag Zürich), της Τοπικής Εκπαιδευτικής Αρχής της Ζυρίχης (VSA), και το Τμήμα Εκπαίδευσης Εκπαιδευτικών του Πανεπιστημίου της Ζυρίχης (PH Zürich). Θα θέλαμε επίσης να ευχαριστήσουμε τη μεταφράστρια Sabrina Marruncheddu και τον λέκτορα Basil Schader για την προσεκτική δουλειά τους. Για την πανευρωπαϊκή πιλοτική δοκιμή του υλικού θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε, πρώτα απ' όλα, όλους τους μαθητές στη Βοσνία και Ερζεγοβίνη, πΓΔΜ, τη Σερβία, το Κόσοβο και την Ελβετία. Με το κριτικό πνεύμα τους, εγγυούνται ότι τα Άρθρα στις Συμβάσεις δεν παραμένουν απλώς “χάρτινες τίγρεις,” αλλά ξεδιπλώνονται για να έχουν αντίκτυπο στην καθημερινή ζωή.

Ζυρίχη και Weingarten, Μάρτιος 2014
Rolf Gollob, Wiltrud Weidinger και Peter Krapf

1. Σύμφωνα με τα ισχύοντα σε άλλες χώρες, για εννέα τάξεις.

Περιεχόμενα

Εισαγωγή: Τι έχουν να προσφέρουν οι εννέα ενότητες (για τις τάξεις του δημοτικού)	5
Μέρος 1: Σχέδια μαθημάτων	7
Τάξη 1: Έχω ένα όνομα – Έχουμε ένα σχολείο (Ενότητα 1)	7
Τάξη 2: Τα ονόματα είναι περισσότερο από απλά γράμματα! (Ενότητα 2)	11
Τάξη 3: Είμαστε μάγοι! (Ενότητα 3)	17
Τάξη 4: Τα δικαιώματά μας – Ο θησαυρός μας (Ενότητα 4)	23
Τάξη 5: Φτιάχνουμε κανόνες για την τάξη μας (Ενότητα 5)	27
Τάξη 6: Τα δικαιώματα του παιδιού: ένα έργο τέχνης! (Ενότητα 6)	34
Τάξη 7: Είναι αυτό που θέλω αυτό που επίσης χρειάζομαι; (Ενότητα 7)	38
Τάξη 8: Τα δικαιώματα του παιδιού-αντικείμενο διεξοδικής έρευνας (Ενότητα 8)	42
Τάξη 9: Γιατί πρέπει να υπακούμε σε κανόνες; (Ενότητα 9)	48
Μέρος 2 – Γενικές πληροφορίες	57
1. Συχνές ερωτήσεις σχετικά με τη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού	57
2. Τα δικαιώματα του παιδιού - μέρος της διαδικασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων	57
3. Πώς δημιουργήθηκαν τα δικαιώματα του παιδιού	60
4. Βιώνουμε, μαθαίνουμε και εφαρμόζουμε τα δικαιώματα του παιδιού	61
5. Διδακτική προσέγγιση: μαθαίνουμε μέσα από το παράδειγμα	62
6. Εργασιοκεντρική μάθηση και ο νέος ρόλος των εκπαιδευτικών	63
7. Διδάσκουμε τα δικαιώματα του παιδιού: βασικά ερωτήματα που κατευθύνουν την επιλογή των μεθόδων διδασκαλίας	64
8. «Αλλά αυτό σημαίνει ότι έχω το δικαίωμα να κάνω διάλειμμα, έτσι δεν είναι;» - Τα δικαιώματα του παιδιού στην τάξη	66
Μέρος 3: Επίσημα κείμενα και διδακτικό υλικό	68
1. Μαθητική έκδοση της Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού	68
2. Ομαδοποίηση των δικαιωμάτων του παιδιού σε τέσσερις διαστάσεις	73
3. Η Σύμβαση του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα του Παιδιού (20 Νοεμβρίου 1989)	75
4. Τα εικονογραφημένα δικαιώματα του παιδιού (κάρτες με τα δικαιώματα του παιδιού)	90

Εισαγωγή:

Τι έχουν να προσφέρουν οι εννέα ενότητες (για τις τάξεις του δημοτικού)

Η εξερεύνηση των δικαιωμάτων του παιδιού ξεκινά από την πρώτη τάξη, και γίνεται σταδιακά πιο σύνθετη προς το τέλος της υποχρεωτικής εκπαίδευσης. Το αντικείμενο του παρόντος εγχειριδίου για τους/τις εκπαιδευτικούς είναι ο τρόπος με τον οποίο αυτό θα επιτευχθεί.

Εννέα ενότητες που αποτελούνται από μια σειρά από αλληλουχίες μαθημάτων δίνουν συγκεκριμένα παραδείγματα και προτάσεις για την εφαρμογή των δικαιωμάτων των παιδιών από το πρώτο έτος του δημοτικού σχολείου έως το τελευταίο έτος της υποχρεωτικής δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Με τον τρόπο αυτό, το εγχειρίδιο χρησιμοποιεί ένα μοντέλο σπειροειδούς αναλυτικού προγράμματος.

Τα ακόλουθα στοιχεία χρησιμεύουν ως κατευθυντήρια γραμμή:

- Μια σύντομη εισαγωγή με πληροφορίες σχετικά με το εννοιολογικό πλαίσιο και την εκμάθηση μέσα από παράδειγμα.
- Εννέα σχέδια εργασίας (ενότητες) για κάθε τάξη (1-9), που αποτελούνται από τέσσερα μαθήματα το καθένα.
- Λεπτομερή σχέδια μαθήματος.
- Εργασιοκεντρική μάθηση: κάθε ενότητα έχει ως στόχο της ένα σχέδιο εργασίας.
- Συνθήκες μάθησης που είναι ανοιχτές και συνεργατικές, που ταιριάζουν με τις αρχές της εκπαίδευσης για τη δημοκρατική ιδιότητα του πολίτη και τα ανθρώπινα δικαιώματα.
- Ένα παράρτημα με διάφορα εκπαιδευτικά υλικά (συμπεριλαμβανομένης της Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού), και γενικές πληροφορίες σχετικά με τα δικαιώματα του παιδιού.

Κάθε μία από τις εννέα ενότητες παραθέτει τους μαθησιακούς στόχους σε έναν πίνακα που καλύπτει βασικά περιεχόμενα, οδηγίες και ερωτήσεις για να υποστηρίξουν τον/την εκπαιδευτικό. Στην κορυφή, κάθε πίνακας παρουσιάζει τα βασικά θέματα και περιεχόμενα από την άποψη του/της εκπαιδευτικού, και ακολουθούν βασικά ερωτήματα για τους μαθητές. Ο πίνακας βοηθά τους/τις εκπαιδευτικούς να προβλέψουν ερωτήσεις των μαθητών, αλλά πάνω απ' όλα, βοηθά να θυμούνται τους μαθησιακούς στόχους της κάθε ενότητας. Οι πίνακες κάνουν διάκριση μεταξύ των τριών διαστάσεων της “εμπειρίας”, “της γνώσης”, και “της εφαρμογής” των δικαιωμάτων των παιδιών. Κατά συνέπεια, το παρακάτω εγχειρίδιο λαμβάνει υπόψη και τις τρεις πτυχές: εργασιοκεντρική εξερεύνηση, γνωστικά στοιχεία της απόκτησης γνώσης και εφαρμογή στην καθημερινή ζωή.

Τα μέρη II και III προσφέρουν μια σειρά από βασικές πληροφορίες και διδακτικό υλικό που μπορεί να βρεθεί στο διαδίκτυο ή σε άλλα σχετικά κείμενα. Η ιδέα ήταν, ωστόσο, να καταρτηθεί ένα σύνολο βασικών πηγών που μπορούν να χρησιμοποιηθούν άμεσα στα μαθήματα χωρίς πολλή πρόσθετη έρευνα. Επιπλέον, τα σύντομα κείμενα παρέχουν πληροφορίες για παρουσιάσεις, και για τους/τις εκπαιδευτικούς, και για τους μαθητές. Τα εικονογραφημένα δικαιώματα των παιδιών στο τέλος του εγχειριδίου μπορούν να χρησιμοποιηθούν σε διάφορα μαθήματα με διαφορετικούς τρόπους. Είναι ευέλικτα και προσφέρουν πολλές πρόσθετες ευκαιρίες μάθησης. Παρέχουν ένα οπτικό ερέθισμα για πολλές δραστηριότητες, και μπορούν επίσης να χρησιμοποιηθούν ως ένα παιχνίδι μνήμης ή ως κάρτες αναφοράς (flash cards). Ανατροφοδότηση από εκπαιδευτικούς από διάφορες χώρες έχει δείξει ότι εκτός από τη διερευνητική προσέγγιση, στοιχεία πρακτικής και απομνημόνευσης μπορεί να είναι πολύ χρήσιμα. Ωστόσο, αυτό δεν μπορεί να αντικαταστήσει την ενασχόληση με σημαντικά ζητήματα και την εμβάθυνση της κατανόησης βήμα-βήμα.

Μέρος 1: Σχέδια μαθημάτων

Ενότητα 1 (Τάξη 1)

Έχω ένα όνομα – Έχουμε ένα σχολείο

A Πλάνο μαθήματος

	Βασικό ερώτημα/ θέματα μαθήματος	Βασική εργασία	Υλικά
Μάθημα 1	Τα παιδιά μαθαίνουν το ένα, το όνομα του άλλου.	Τα παιδιά συστήνουν τα άλλα παιδιά με τα ονόματά τους.	Σελίδες χρωματιστών χαρτιών.
Μαθήματα 2 και 3	Πόσο διαφορετικά είναι τα παιδιά στην τάξη μας;	Το κάθε παιδί φτιάχνει ένα λουλούδι με τη φωτογραφία του στο κέντρο. Δημιουργείται ένα μπουκέτο από όλα τα λουλούδια.	Σελίδες χρωματιστών χαρτιών, μια μικρή φωτογραφία πορτραίτο για κάθε παιδί, και ένα μεγάλο φύλλο σεμιναρίου.
Μάθημα 4	Τι ξέρουμε ο ένας για τον άλλο;	Αναστοχασμός στην ολομέλεια.	(Η έτοιμη αφίσα).

B Γενικές πληροφορίες και εκπαιδευτικοί στόχοι

Τα παιδιά αντιλαμβάνονται τη μεγάλη ποικιλία των ονομάτων στην τάξη τους. Εκτιμούν το ότι ο καθένας τους έλαβε ένα όνομα που τους ξεχωρίζει από τους άλλους. Συνειδητοποιούν πως κανείς δε μπορεί να τους πάρει το όνομά τους και πως τους ανήκει για πάντα.

Τα παιδιά κατανοούν πως πολλά διαφορετικά ονόματα αντιστοιχούν σε πολλές διαφορετικές προσωπικότητες, και όλα μαζί, σαν ένα πλούσιο και πολύχρωμο μπουκέτο λουλουδιών, σχηματίζουν μια τάξη. Ως παραλλαγές, μπορείτε να δουλέψετε με σταγόνες βροχής, βαγόνια τρένου, νότες, πέτρες, παζλ, κ.λπ. Αυτό που πρέπει πάντα να καταστεί σαφές είναι: μαζί είμαστε κάτι περισσότερο από το σύνολο των επιμέρους ατόμων. Γινόμαστε ένα μπουκέτο, ένα σύννεφο ή μια λίμνη, ένα τρένο, μια μελωδία, ένα παζλ, και ούτω καθεξής.

Τα παιδιά κατανοούν ότι η τάξη σχηματίζει μια μαθησιακή κοινότητα.

Τα παιδιά κατανοούν και εκτιμούν πως το σχολείο είναι για να τα υποστηρίξει – τώρα και στο μέλλον, μόνα τους και μαζί με άλλους - για να μαθαίνουν περισσότερα, και να αναπτύξουν τη γνώση και τις ικανότητές τους.

Ανακαλύπτουν πως το σχολείο δεν είναι μόνο μια υποχρέωση, αλλά δημιουργήθηκε, επίσης, επειδή τα παιδιά έχουν το δικαίωμα να πάνε σχολείο και να μορφωθούν, και πως οι γονείς, οι εκπαιδευτικοί και το κράτος τους διασφαλίζουν το δικαίωμα αυτό.

Γ Βασικά ερωτήματα για αναστοχασμό στο Κεφάλαιο 1

Βιώνουμε τα δικαιώματα του παιδιού	Μαθαίνουμε τα δικαιώματα του παιδιού	Εφαρμόζουμε τα δικαιώματα του παιδιού
<i>Εκπαιδευτικός</i>		
Με ποιον τρόπο έχουν βιωθεί οι αρχές των δικαιωμάτων του παιδιού στην τάξη και τη σχολική κοινότητα;	Τι γνωρίζουν τώρα τα παιδιά για τα δικαιώματά τους;	Μαθαίνουμε πώς να αναλαμβάνουμε δράση έξω από το σχολείο: τι μάθανε οι μαθητές για τη μελλοντική τους ζωή;
Το σχολείο είναι μέρος της ζωής μας, η τάξη είναι μια μικρο-κοινότητα από μόνη της. Ένα ισχυρό σύμβολο για αυτό είναι το μπουκέτο με τα λουλούδια. Τα παιδιά μπορούν να βιώσουν σε αυτές τις αλληλουχίες μαθημάτων τα άρθρα της Σύμβασης του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα του Παιδιού που αναφέρονται δεξιά.	Άρθρα 7, 28 (βλ. στο παράρτημα: Σύμβαση του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα του Παιδιού).	Τα παιδιά συμμετέχουν στην απόφαση για το μέρος στο οποίο θα τοποθετηθεί η αφίσα που δείχνει το μπουκέτο με τα λουλούδια.
<i>Μαθητές</i>		
Πώς έχω βιώσει τα δικαιώματά μου στην τάξη;	Τι έχω μάθει για τα δικαιώματα του παιδιού;	Τι είδους δράση είμαι ικανός να αναλάβω τώρα;
Ο καθένας από εμάς είναι μοναδικός. Το κάθε παιδί είναι ευπρόσδεκτο στην τάξη. Θα ήταν κρίμα αν κάποιος από εμάς έλειπε από την τάξη. Έχουμε όλοι τα ίδια δικαιώματα.	Ως παιδιά έχουμε ειδικά δικαιώματα: Έχουμε ένα όνομα που κανείς δε μπορεί να μας το πάρει (Άρθρο 7). Έχουμε το δικαίωμα να πάμε στο σχολείο, να μάθουμε να διαβάζουμε και να γράφουμε (Άρθρο 28). Χωρίς το σχολείο, κανένας δεν θα μπορούσε να βρει δουλειά ως ενήλικας.	Τώρα ξέρω ότι αισθάνομαι καλύτερα ως μέλος μιας τάξης που αποτελεί μια καλή ομάδα. Θα προσπαθήσω να υποστηρίξω τα άλλα παιδιά στην τάξη, ώστε να αισθανθούν τόσο καλά όσο εγώ.

Δ Διαδικασία**Μάθημα 1**

Τα παιδιά κάθονται σε κύκλο. Στη μέση του κύκλου, στο πάτωμα, υπάρχουν χάρτινες καρδιές σε διαφορετικά χρώματα. Κάθε καρδιά έχει γραμμένο το όνομα ενός παιδιού και ένα σπάγγο. Υπάρχει επίσης μια καρδιά για τον/την εκπαιδευτικό με το όνομά του/της πάνω της στη μέση του κύκλου (διάγραμμα).

Ο/η εκπαιδευτικός ενθαρρύνει τα παιδιά να συμμετάσχουν σε μια συζήτηση.

- Γνωρίζουμε όλα τα ονόματα; Ποιος είναι ποιος;
- Κάθε παιδί παίρνει την καρδιά με το όνομα ενός άλλου παιδιού. Τι μου αρέσει σε αυτό το παιδί; Τι έχω ήδη κάνει με αυτό το παιδί; Γιατί θα μου έλειπε αν δεν ήταν εδώ;
- Άλλες ερωτήσεις που μπορούν να συμπεριληφθούν: Τι θα μπορούσε κάποιος άλλος να πει για αυτό το παιδί, για παράδειγμα, ένας/μία εκπαιδευτικός, ένα αρσενικό ή θηλυκό μέλος της οικογένειας, το ίδιο το

παιδί, ένας φίλος, κάποιος άλλος στο δωμάτιο, στο σχολείο ή στην κοινότητα;

Αφού κάθε μαθητής έχει εκφράσει τις ιδέες του για τον συμμαθητή του που απεικονίζεται στην καρδιά που επέλεξε, δίνει αυτή την καρδιά στο παιδί που του ανήκει.

Κάθε παιδί κρατάει την καρδιά του/της και τη φοράει κατά τη διάρκεια του μαθήματος. Αυτό συνεχίζεται και στα επόμενα μαθήματα μέχρι όλα τα παιδιά να γνωρίζουν το ένα το άλλο καλά.

Η καταληκτική συζήτηση μπορεί να ξεκινήσει με τον/την εκπαιδευτικό να ρωτάει: "Γιατί χρησιμοποίησα διαφορετικά χρώματα, κι όχι μόνο ένα;"

Ο/η εκπαιδευτικός ζητάει από τα παιδιά να φέρουν από μια μικρή φωτογραφία πορτρέτου τους στο επόμενο μάθημα (εναλλακτικά μπορεί ο ίδιος ο εκπαιδευτικός να βγάλει φωτογραφίες των παιδιών).

Μαθήματα 2 και 3

Για να εισαγάγει ο/η εκπαιδευτικός το μάθημα 2 εξηγεί:

Κάθε παιδί σε αυτό τον κόσμο είναι διαφορετικό. Κάθε παιδί είναι μοναδικό ως προς το χρώμα του, τα χαρακτηριστικά, την προσωπικότητα και το όνομά του!

Τα παιδιά έχουν, επίσης, δικαιώματα, τα λεγόμενα «Δικαιώματα του Παιδιού», τα οποία αναγνωρίζονται σχεδόν σε κάθε χώρα του κόσμου. Τα δικαιώματα αυτά περιλαμβάνουν, για παράδειγμα:

- το δικαίωμα να έχουν όνομα (Το Άρθρο 7 μπορεί να διαβαστεί φωναχτά, ή ίσως μια συντομευμένη εκδοχή του),
- το δικαίωμα να έχουν σχολική εκπαίδευση (Άρθρο 28).

Απευθυνόμαστε στους άλλους με τα ονόματά τους. Γι' αυτό είναι σημαντικό να γνωρίζουμε τα ονόματα!

Ξεκινάει μια συζήτηση με όσα θέματα έχουν θιχτεί ως τώρα, και τα παιδιά εκφράζουν τις ερωτήσεις και τις απόψεις τους. Συμπερασματικά: Όλοι εμείς μαζί, με όλα τα διαφορετικά ονόματα, αρετές, χαρακτηριστικά και χρώματά μας συνθέτουμε αυτή την τάξη.

Πρόκειται να φτιάξουμε μια εικόνα της τάξης μας - όχι από καρδιές, αλλά από λουλούδια που είναι συγκεντρωμένα μαζί σε ένα βάζο. Το βάζο αντιπροσωπεύει το σχολείο, το κτίριο του σχολείου ή την αίθυσά μας. Κι όλοι εμείς είμαστε τα λουλούδια μέσα στο βάζο.

Χωρίς εμάς δεν θα υπήρχε σχολείο, το σχολείο δεν θα ήταν παρά ένα άδειο δοχείο, ένα άδειο βάζο.

Ο/η εκπαιδευτικός εξηγεί τα στάδια της δραστηριότητας:

- Τα παιδιά θα φτιάξουν τα λουλούδια τους.
- Θα χρωματίσουν τα πέταλα και θα κολλήσουν μια φωτογραφία τους στη μέση.
- Τα λουλούδια θα τοποθετηθούν μαζί για να σχηματίσουν ένα μπουκέτο.
- Το μπουκέτο θα κολληθεί σε μια αφίσα.
- Με αυτό τον τρόπο, θα φτιάξουμε μια εικόνα της πολύχρωμης τάξης μας.

Πριν από αυτή τη δημιουργική δραστηριότητα ή αμέσως μετά, τα παιδιά σκέφτονται και προσπαθούν να ερμηνεύσουν την εικόνα των λουλουδιών στο βάζο. Ο/η εκπαιδευτικός συγκεντρώνει τις διάφορες ιδέες και απόψεις. Τα παιδιά μπορούν ελεύθερα να αναπτύξουν τις ιδέες τους, απαντώντας ίσως σε ερωτήσεις, όπως οι παρακάτω:

- Τι μπορεί να συμβολίζουν τα λουλούδια;
- Τι μπορεί να συμβολίζει το βάζο;
- Γιατί είναι σημαντικό να έχουμε όνομα;

Ανάλογα με τον χρόνο και τα υλικά που είναι διαθέσιμα, αυτή η δραστηριότητα μπορεί να προσαρμοστεί με διάφορους τρόπους, για παράδειγμα:

- Οι μαθητές μπορούν να σχεδιάσουν, να κόψουν και να διακοσμήσουν οι ίδιοι τα λουλούδια ή να τους δώσουμε έτοιμα κομμένα να τα διακοσμήσουν.
- Ο/η εκπαιδευτικός έχει ετοιμάσει το κέντρο του λουλουδιού, και οι μαθητές δημιουργούν τα πέταλα.
- Οι φωτογραφίες είναι κομμένες, έτσι ώστε να χωράνε στο κέντρο του λουλουδιού.

Τα παιδιά που τελειώνουν την εργασία γρήγορα σχεδιάζουν κι άλλα μικρότερα λουλούδια χωρίς φωτογραφίες.

Τέλος, μπορεί να πραγματοποιηθεί μια έκθεση σε έναν από τους τοίχους της αίθουσας, με τίτλο “Το μπουκέτο της τάξης”. Το βάζο δείχνει σύντομες εκδοχές των Δικαιωμάτων του Παιδιού που σχετίζονται με την εικόνα (Άρθρα 7 και 28).

Μάθημα 4

Διάταξη της τάξης:

- Η αφίσα είναι τοποθετημένη στον πίνακα ή στον τοίχο.
- Οι μαθητές κάθονται σε ημικύκλιο (σε μια μεγάλη τάξη, μπορεί να είναι απαραίτητα δύο ημικύκλια. Όλοι οι μαθητές θα πρέπει να βλέπουν καλά την αφίσα).

Οι μαθητές σκέφτονται τις παρακάτω ερωτήσεις:

- Τι μου άρεσε κατά την διάρκεια αυτής της δραστηριότητας;
- Τι έμαθα;
- Τι γνωρίζω για τα άλλα παιδιά;
- Τι έμαθα για τον/την εκπαιδευτικό;

Ο/η εκπαιδευτικός καθοδηγεί τους μαθητές να μοιραστούν τα σχόλιά τους ο ένας με τον άλλον, έτσι ώστε να υπάρξει ανατροφοδότηση.

Προς το τέλος του μαθήματος, ο/η εκπαιδευτικός δίνει στους μαθητές περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τη Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού. Πιο συγκεκριμένα, αναφέρεται στα δύο δικαιώματα που φαίνονται στο βάζο. Πληροφορεί τα παιδιά για την Παγκόσμια Ημέρα του Παιδιού (20 Νοεμβρίου).

Για να ολοκληρωθεί το μάθημα, συζητάει με την τάξη κατά πόσο η αφίσα θα πρέπει να εκτεθεί στον διάδρομο του σχολείου ή στην είσοδο. Η τάξη συζητάει τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα. Πού θα πρέπει να τοποθετηθεί η αφίσα έτσι ώστε όλοι οι επισκέπτες να μπορούν να τη δουν; Τι μπορούμε να κάνουμε όταν έρχονται καινούργια παιδιά στην τάξη;

Ενότητα 2 (Τάξη 2)

Τα ονόματα είναι περισσότερο από απλά γράμματα!

Α Πλάνο μαθήματος

	Βασικό ερώτημα/ θέματα μαθήματος	Βασική εργασία	Υλικά
Μάθημα 1	Όλα τα ονόματά μας!	Όλα τα παιδιά μαθαίνουν περισσότερα για τα ονόματα των άλλων (διαδραστική προσέγγιση).	Χαρτιά Α4
Μάθημα 2	Πώς πήρα το όνομά μου!	Η τάξη σκέφτεται τους λόγους για να δοθεί σε ένα παιδί ένα όνομα.	Λωρίδες χαρτιού με βασικές προτάσεις, φυλλάδια μαθητή.
Μαθήματα 3 και 4	Κάθε παιδί έχει μια ιστορία να πει!	Οι μαθητές μοιράζονται πληροφορίες για τη ζωή τους. Φτιάχνουν μια εικόνα του εαυτού τους σε πραγματικό μέγεθος.	Πληροφορίες για τις οικογένειες των παιδιών (εργασία για το σπίτι), ένα φύλλο σεμιναρίου για κάθε παιδί, μαρκαδόροι και χρώματα.

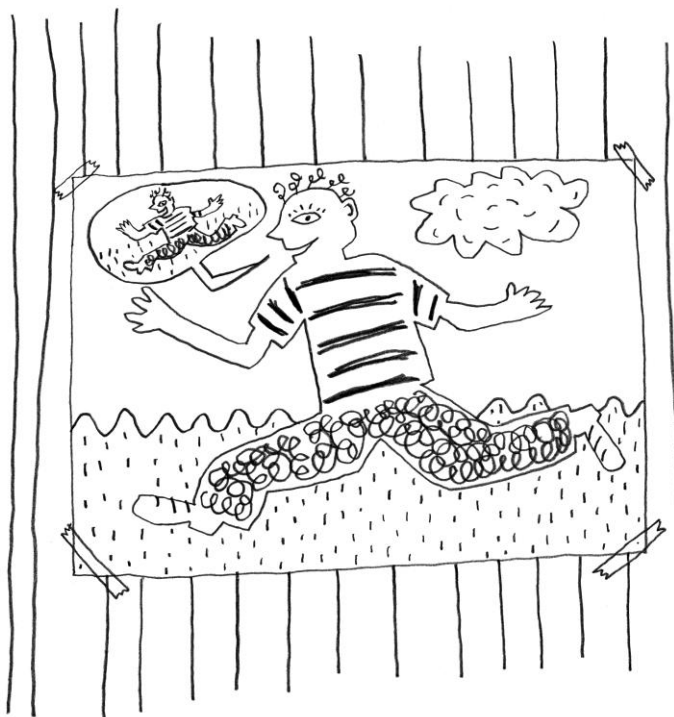
Β Γενικές πληροφορίες και εκπαιδευτικοί στόχοι

Το Άρθρο 7 της Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού προστατεύει το δικαίωμα του παιδιού να έχει όνομα. Το δεύτερο, το οικογενειακό όνομα σηματοδοτεί τους δεσμούς του παιδιού με την κοντινότερη ομάδα γύρω του. Ωστόσο, το πρώτο όνομα είναι αυτό που κάνει το παιδί να γίνει άτομο, ένα μοναδικό πλάσμα σε αυτό τον κόσμο.

Τα παιδιά θα πρέπει να είναι περήφανα για το όνομά τους, και θα πρέπει να γνωρίζουν τι σημαίνει, ποιες ελπίδες εκφράζει και γιατί διάλεξαν οι γονείς τους το συγκεκριμένο όνομα για αυτά.

Ο/η εκπαιδευτικός θα πρέπει να είναι προσεκτικός όταν ασχολείται με αυτό το θέμα. Για πολλούς και διάφορους λόγους, μπορεί να υπάρχουν παιδιά στην τάξη που δε μένουν με τους φυσικούς γονείς τους ή που έχουν χάσει το όνομά τους όταν εξαναγκάστηκαν σε μετανάστευση ή εξορία. Ο/η εκπαιδευτικός χρειάζεται ενσυναίσθηση και ευαισθησία, όταν αντιμετωπίζει τέτοιες περιπτώσεις παιδιών.

Αυτό το κεφάλαιο, “Τα ονόματα είναι περισσότερο από απλά γράμματα!”, συνδέεται με το κεφάλαιο 1 “Έχω ένα όνομα-έχουμε ένα σχολείο”, και θα πρέπει να γίνουν αναφορές στο πρώτο κεφάλαιο αν τα παιδιά το έχουν ήδη ολοκληρώσει. Εναλλακτικά, το κεφάλαιο 2 μπορεί να χρησιμοποιηθεί σαν μια ολοκληρωμένη ενότητα από μόνη της.

Γ Βασικά ερωτήματα για αναστοχασμό στις τάξεις για τα δικαιώματα του παιδιού

Βιώνουμε τα δικαιώματα του παιδιού	Μαθαίνουμε τα δικαιώματα του παιδιού	Εφαρμόζουμε τα δικαιώματα του παιδιού
<i>Εκπαιδευτικός</i>		
Με ποιον τρόπο έχουν βιωθεί οι αρχές των δικαιωμάτων του παιδιού στην τάξη και τη σχολική κοινότητα;	Τι γνωρίζουν τώρα τα παιδιά για τα δικαιώματά τους;	Μαθαίνουμε πώς να αναλαμβάνουμε δράση έξω από το σχολείο: τι μάθανε οι μαθητές για τη μελλοντική τους ζωή;
Το σχολείο είναι μέρος της ζωής μας, η τάξη είναι μια μικρο-κοινότητα από μόνη της. Οι μαθητές συνειδητοποιούν την ταυτότητά τους, γνωρίζοντας τα ονόματα όλων των άλλων παιδιών, και ακούγοντας όλα τα υπόλοιπα παιδιά να τα φωνάζουν με το δικό τους όνομα. Τα παιδιά σε αυτό το κεφάλαιο βιώνουν τα δικαιώματα που αναφέρονται στα δεξιά.	Άρθρα 7, 8, 12, 13 (βλ. στο παράρτημα: Σύμβαση του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα του Παιδιού).	Τα παιδιά συμμετέχουν στην απόφαση για το μέρος που θα τοποθετηθεί η αφίσα. Ίσως χρειαστεί να παρασχεθεί χώρος, οπότε αυτή η ερώτηση θα πρέπει να συζητηθεί με άλλους εκπαιδευτικούς ή τον διευθυντή.
<i>Μαθητές</i>		
Πώς έχω βιώσει τα δικαιώματά μου στην τάξη;	Τι έχω μάθει για τα δικαιώματα του παιδιού;	Τι είδους δράση είμαι ικανός να αναλάβω τώρα;
Έχω δει πως όλα τα υπόλοιπα παιδιά και ο/η εκπαιδευτικός με έχουν προσέξει. Με έχουν όλοι ακούσει, και τώρα όλοι γνωρίζουν το όνομά μου. Το όνομά μου με κάνει ιδιαίτερο και μοναδικό, κάποιον που είναι διαφορετικός από όλους τους άλλους. Γνωρίζω τα ονόματα όλων των άλλων παιδιών στην τάξη. Γνωρίζω κάτι για τις ζωές τους.	Ως παιδιά έχουμε ειδικά δικαιώματα: Έχουμε ένα όνομα που κανείς δν μπορεί να μας το αφαιρέσει (Άρθρο 7). Ως παιδί, έχω ήδη την προσωπική μου ιστορία ζωής, μιας ζωής που είναι διαφορετική από αυτήν που έχουν βιώσει άλλα παιδιά. Αυτό θα είναι πάντα μέρος του εαυτού μου. (Άρθρο 8). Μπορώ να έχω τη δική μου άποψη και να λέω ότι σκέφτομαι, και το ίδιο ισχύει, επίσης, και για όλα τα άλλα παιδιά. (Άρθρα 12, 13).	Όταν γνωρίζω κάποιον στην παιδική χαρά ή κάπου αλλού, θα τους ρωτάω το όνομά τους και θα τους λέω το δικό μου.

Δ Διαδικασία

Μάθημα 1: Όλα τα ονόματά μας!

Ο/η εκπαιδευτικός και οι μαθητές κάθονται στις καρέκλες τους που είναι τοποθετημένες σε κύκλο. Τα παιδιά κρατάνε λωρίδες χαρτιού που δείχνουν το μικρό τους όνομα με έντονα γράμματα. Ο/η εκπαιδευτικός έχει επίσης μια λωρίδα χαρτιού με το μικρό του/της όνομα, καθώς και το επίθετό του/της. Καθένας με τη σειρά του λέει το όνομά του. Τώρα, οι μαθητές πρέπει να προσέξουν και να μάθουν τα ονόματα των άλλων παιδιών, αν δεν τα γνωρίζουν ήδη. Αυτό μπορεί να γίνει με διάφορα παιχνίδια, μερικά εκ των οποίων είναι κατάλληλα ακόμα κι αν κάποια παιδιά γνωρίζονται μεταξύ τους:

- Τα παιδιά λένε το όνομά τους και τα ονόματα αυτών που κάθονται αριστερά και δεξιά τους, «Το όνομά μου είναι ..., και αριστερά μου κάθεται ο/η ..., και ο/η ... κάθεται δεξιά μου».
- Βρείτε κάποια κοινά χαρακτηριστικά που έχουν οι μαθητές σας, για παράδειγμα το χρώμα των τζιν τους ή της φούστας τους, τα αρχικά τους γράμματα, γυαλιά, το χρώμα των μαλλιών τους, κ.λπ., και φτιάξτε ένα γρίφο: «..., ..., και ... έχουν κάτι κοινό. Ποιος μπορεί να μου πει τι είναι;» Αυτό μπορεί να επαναληφθεί μερικές φορές.
- Μαζέψτε όλες τις κάρτες με τα ονόματα τους. Κάθε παιδί τραβάει από μία κάρτα χωρίς να διαβάσει το όνομα. Δείχνουν όλοι τις κάρτες τους. Ποιος μπορεί να βάλει τάξη σε αυτό το μπέρδεμα, δίνοντας το σωστό όνομα σε κάθε παιδί;
- Επιβιβαζόμαστε στο λεωφορείο: ένα παιδί, επιλέγετε στην τύχη ποιο, ξεκινάει με την επόμενη δήλωση, «Είμαι η Άννα και επιβιβάζομαι στο λεωφορείο». Το παιδί δίπλα της συνεχίζει, «Είμαι η Σάντρα και επιβιβάζομαι στο λεωφορείο μαζί με την Άννα». Το παιδί που κάθεται δίπλα στη Σάντρα συνεχίζει με τον ίδιο τρόπο, συμπεριλαμβάνοντας όλα τα προηγούμενα παιδιά, «Είμαι ο Τομ και επιβιβάζομαι στο λεωφορείο μαζί με την Άννα και τη Σάντρα». Κρατήστε τη σειρά με την οποία τα παιδιά κάθονται στον κύκλο, καθώς αυτό θα τους διευκολύνει να θυμούνται τα ονόματα. Συνεχίστε μέχρι όλα τα παιδιά να κάθονται στο λεωφορείο. Προσέξτε να μην έρθει σε δύσκολη θέση κάποιο παιδί που έχει ξεχάσει κάποιο όνομα, και αφήστε τα παιδιά να βοηθούν το ένα το άλλο.

Ο/η εκπαιδευτικός ολοκληρώνει το μάθημα με έναν εποικοδομητικό διάλογο. Τα παρακάτω ερωτήματα χρησιμεύουν σαν ερεθίσματα για τους μαθητές:

- Μου αρέσει το όνομά μου, κι αν ναι, γιατί;
- Μερικές φορές τα ονόματα γίνονται παρατσούκλια ή αλλάζονται. Αν έχω ένα τέτοιο παρατσούκλι, μου αρέσει ή δε μου αρέσει το νέο μου όνομα, και γιατί;
- Παρατσούκλια/υποκοριστικά στην οικογένειά μας και ανάμεσα σε φίλους: τι σημαίνουν και από πού προέρχονται;
- Μερικές φορές είναι σημαντικό να έχουμε ένα όνομα. Πώς θα ήταν τα πράγματα στο σχολείο αν είχαμε όλοι το ίδιο όνομα ή δεν είχαμε καθόλου όνομα;

Για το υπόλοιπο μάθημα, αν το επιτρέπει ο χρόνος:

- Η έκφραση, «Το όνομά μου είναι...», «Με λένε...», μπορεί να παρουσιαστεί σε διάφορες γλώσσες και τα παιδιά να τις μάθουν. Η εργασία μπορεί να είναι πως το κάθε παιδί θα μάθει την έκφραση σε δύο γλώσσες. (Επέκταση: τα παιδιά μαθαίνουν την ερώτηση, «Και πως είναι το όνομά σου;»)
- Τα παιδιά θα μπορούσαν να σχεδιάσουν και να δημιουργήσουν μια ιδιαίτερη διακοσμητική ετικέτα ονόματος.

Μάθημα 2: Πώς πήρα το όνομά μου!

Ο/η εκπαιδευτικός έχει ετοιμάσει λωρίδες χαρτιού στις οποίες έχει γράψει τις παρακάτω προτάσεις (φυσικά, κάθε είδους παραλλαγή είναι δυνατή - τροποποίηση, παράλειψη, προσθήκη περισσότερων προτάσεων, κ.λπ.):

Είναι σημαντικό να έχει κανείς όνομα.

Το όνομα μου - αυτός / αυτή είμαι.

Με τα ονόματά μας, αναγνωρίζουμε τον εαυτό μας και ο ένας τον άλλον.

Το όνομά μας λέει κάτι για το ποιοι είμαστε (φύλο, γλώσσα, τόπο καταγωγής, κ.λπ.).

Έχοντας ένα όνομα, ένα παιδί γίνεται μέλος ενός κράτους.

Διαλέγοντας ένα συγκεκριμένο όνομα, οι γονείς εκφράζουν συχνά ορισμένες ευχές, ελπίδες και συναισθήματα.

Ο/η εκπαιδευτικός διαβάζει δυνατά μια λωρίδα στην τάξη, τη βάζει κάτω και ζητάει από τους μαθητές να πουν το νόημά της με δικά τους λόγια.

Στη συνέχεια τους δίνει τα φυλλάδια που πρέπει να συμπληρώσουν ως εργασία στο σπίτι (βλ. στα Υλικά παρακάτω).

Ο/η εκπαιδευτικός διαβάζει τις ερωτήσεις στην τάξη για να βεβαιωθεί πως κάθε παιδί τις καταλαβαίνει.

- Πότε γεννήθηκα;
- Τι ώρα;
- Τι μέρα ήταν;
- Πώς ήταν ο καιρός;
- Πού γεννήθηκα;
- Ποιος ήταν παρών όταν γεννήθηκα;
- Τι βάρος είχα και πόσο μεγάλος ήμουν όταν γεννήθηκα;
- Γιατί μου δόθηκε το συγκεκριμένο όνομα;
- Τι σημαίνει το όνομά μου;
- Πού μπορεί να βρεθεί το όνομά μου, πώς ακούγεται το όνομά μου σε άλλες γλώσσες;

Μαθήματα 3 και 4: Κάθε παιδί έχει μια ιστορία να πει!

Τα παιδιά καθονται σε έναν κύκλο. Έχουν μαζί τους το χαρτί που συμπλήρωσαν για την εργασία στο σπίτι, και συζητάνε για το τι κουβεντιάσανε με τους γονείς τους. Ο/η εκπαιδευτικός τα ενθαρρύνει να διερευνήσουν μερικές ερωτήσεις σε βάθος.

Για παράδειγμα, ετοιμάζει μια λίστα στον πίνακα που θα δείχνει την ώρα της ημέρας που γεννήθηκαν όλα τα παιδιά της τάξης. Ίσως να προκύψει ένα ενδιαφέρον μοτίβο (το διαδίκτυο είναι ένα χρήσιμο εργαλείο για να βρει κανείς τις ημέρες τις οποίες γεννήθηκαν τα παιδιά).

Φυσικά, θα ήταν πολύ ενδιαφέρον αν κάποια παιδιά μπορούσαν να απαντήσουν στην τελευταία ερώτηση, δηλαδή, να δώσουν τους λόγους για τους οποίους οι γονείς τους τους έδωσαν τα συγκεκριμένα ονόματα, και να εξηγήσουν τι σημαίνουν αυτά. Για την εξήγηση των ονομάτων, ο/η εκπαιδευτικός μπορεί να φέρει ένα λεξικό ονομάτων ή να χρησιμοποιήσει το διαδίκτυο για να βρει τις σημασίες τους (το διαδίκτυο θα ήταν ιδιαίτερα χρήσιμο για μη-Ευρωπαϊκά ονόματα).

Μετά τη συζήτηση στην τάξη, ανατίθεται στα παιδιά να φτιάξουν, ατομικά, μία αφίσα για τους εαυτούς τους και να συμπεριλάβουν όλες τις γραπτές πληροφορίες που έχουν για αυτούς. Ανάλογα με τις δεξιότητες γραπτού λόγου, ο/η εκπαιδευτικός μπορεί να χρειαστεί να βοηθήσει κάποια παιδιά.

Εναλλακτικά, τα παιδιά θα μπορούσαν να σχεδιάσουν μια εικόνα του εαυτού τους σε πραγματικό μέγεθος. Αυτό μπορεί να γίνει με τον ακόλουθο τρόπο: ένα παιδί ξαπλώνει κάτω σε χαρτί του μέτρου που έχει απλωθεί στο πάτωμα, διαλέγει μια πόζα, για παράδειγμα κάνει πως τρέχει ή στέκεται με απλωμένα τα χέρια. Ένα άλλο παιδί σχεδιάζει το περίγραμμα της φιγούρας. Στη συνέχεια, η φιγούρα αυτή κόβεται και χρωματίζεται με νερομπογιές ή άλλα χρώματα. Μπορούν, επίσης, να κοπούν και να κολληθούν στη φιγούρα καρτονίστικα "συννεφάκια κειμένου" για να παρουσιάσουν τα παιδιά τους εαυτούς τους («Με λένε...»), και/ή ένα δεύτερο χαρτί με τις προσωπικές πληροφορίες του παιδιού.

Τα παιδιά περνούν το τέταρτο μάθημα, ολοκληρώνοντας αυτές τις αφίσες.

Τέλος, παρουσιάζονται οι αφίσες ή οι φιγούρες, και τα παιδιά συζητάνε πώς και πού θα τις εκθέσουν στο σχολικό κτίριο. Ο/η εκπαιδευτικός τους στηρίζει στη λήψη της απόφασης.

Υλικά: φυλλάδιο για τους μαθητές

Το όνομά μου έχει τη δική του ιστορία – Τι θα ήθελα να μάθω

Πότε γεννήθηκα;
Τι ώρα;
Τι μέρα της εβδομάδας ήταν;
Πώς ήταν ο καιρός;
Πού γεννήθηκα;
Ποιος ήταν παρών όταν γεννήθηκα;
Τι βάρος είχα και πόσο μεγάλος ήμουν;
Γιατί μου δόθηκε το συγκεκριμένο όνομα;
Τι σημαίνει το όνομά μου;
Πού μπορεί να βρεθεί το όνομά μου, πώς ακούγεται το όνομά μου σε άλλες γλώσσες;

Ενότητα 3 (Τάξη 3)

Είμαστε μάγοι!

Α Πλάνο μαθήματος

	Βασικό ερώτημα/ θέματα μαθήματος	Βασική εργασία	Υλικά
Μάθημα 1	Τι μπορεί να κάνει ένας συνηθισμένος άνθρωπος για να δώσει λύση σε ένα πρόβλημα; Τι μπορεί να κάνει ένας μάγος / μια μάγισσα;	Οι μαθητές μαθαίνουν να διακρίνουν τη διαφορά μεταξύ ρεαλιστικών και μαγικών λύσεων σε διάφορα είδη προβλημάτων. Σχεδιάζουν την εικόνα ενός συνηθισμένου ανθρώπου ή ενός μάγου.	Πίνακας έτοιμος εκ των προτέρων για να μαζευτούν οι ιδέες των παιδιών, σχέδια, χαρτοταινία, χαρτιά A4, μπογιές (ξυλομπογιές, κηρομπογιές).
Μάθημα 2	Ποια είναι τα βασικά δικαιώματα του παιδιού; Ποιους τομείς της ζωής αφορούν; Τι είδους λύσεις μπορούμε να βρούμε σε αυτά τα προβλήματα;	Με το να ασχολούνται με τα πιο βασικά δικαιώματά τους, τα παιδιά μαθαίνουν το ιστορικό των δικαιωμάτων, και διατυπώνουν ευφάνταστες, καθώς και ρεαλιστικές λύσεις σε πραγματικά προβλήματα της ζωής που συνδέονται με τα δικαιώματα αυτά.	Κομμένες χάρτινες φιγούρες, μπογιές.
Μάθημα 3	Πώς μπορούμε να αναλάβουμε υποστηρικτικό ρόλο σε περιπτώσεις στις οποίες προκύπτει ένα δεδομένο πρόβλημα; Τι συγκεκριμένες λύσεις μπορούμε να προσφέρουμε;	Οι μαθητές προσπαθούν να βρουν λύσεις για δύσκολες καταστάσεις στην καθημερινή τους ζωή. Παρουσιάζουν τις λύσεις τους με παιχνίδι ρόλων.	Σκηνικά αντικείμενα για παιχνίδι ρόλων αν είναι απαραίτητο.
Μάθημα 4	Πώς μπορούμε να αξιολογήσουμε τα παραδείγματα λύσεων στα προβλήματα που παρουσίασαν οι συμμαθητές μας με παιχνίδι ρόλων; Τι μάθαμε μέσα από αυτό;	Οι μαθητές κάνουν πρόβα τους ρόλους τους και τους παίζουν μέσα στην τάξη. Στη συνέχεια, συζητάνε τις λύσεις που παρουσιάστηκαν στο παιχνίδι ρόλων.	Σκηνικά αντικείμενα για παιχνίδι ρόλων αν είναι απαραίτητο.

Β Γενικές πληροφορίες και εκπαιδευτικοί στόχοι

Τα παιδιά σύντομα θα συνειδητοποιήσουν το γεγονός πως πολλά πράγματα είναι πέρα από τον έλεγχό τους. Υπόκεινται σε αποφάσεις που έχουν άμεσο αντίκτυπο στη ζωή τους, τις οποίες, όμως, συχνά δεν είναι σε θέση να επηρεάσουν. Αλλά τα παιδιά είναι ικανά να ταξιδεύουν στον κόσμο της φαντασίας τους. Αυτό δεν είναι απαραίτητα μια προσπάθεια να ξεφύγουν από τον πραγματικό κόσμο. Ο κόσμος της

φαντασίας είναι, επίσης, η σφαίρα όπου κάνει κανείς καινούργια σχέδια, αναστοχάζεται τις εμπειρίες του, και όπου μπορεί να αντλήσει δύναμη πριν επιστρέψει στον πραγματικό κόσμο.

Για το διδακτικό project στο κεφάλαιο 3, προτείνουμε να αξιοποιήσετε την εφευρετικότητα των παιδιών, και να τους δώσετε την ευκαιρία να μετατρέψουν τις ιδέες τους σε λύσεις για πραγματικά προβλήματα της ζωής σε σχέση με τα βασικά δικαιώματα του παιδιού. Το σημείο εκκίνησης είναι η γοητευτική φαντασίωση του να γίνουν μάγοι/μάγισσες, και να έχουν τη δυνατότητα να χρησιμοποιήσουν τις μαγικές τους δυνάμεις για να λύσουν προβλήματα.

Οι στόχοι αυτού του project περιλαμβάνουν την εξοικείωση των μαθητών με τα δικαιώματα του παιδιού σε απλοποιημένη μορφή. Ταυτόχρονα, οι μαθητές καλούνται να προσδιορίσουν περιπτώσεις στο περιβάλλον τους που συνδέονται με τα δικαιώματα του παιδιού και απαιτούν μια καλύτερη λύση, και να ψάξουν μαζί για τέτοιες λύσεις - τόσο "μαγικές" όσο και "πραγματικές". Είναι σημαντικό για τα παιδιά να μην παραμένουν στη σφαίρα της φαντασίας όλη την ώρα. Θα πρέπει, επίσης, να προσπαθήσουν να

βρουν μια λύση σε ένα πολύ βασικό πρόβλημα στο άμεσο περιβάλλον τους και να την εφαρμόσουν στην πράξη (π.χ. εστιάζοντας σε θέματα, όπως η καθαριότητα στην τάξη και τη σχολική αυλή).

Αυτή η διδακτική ενότητα στηρίζεται στην επικοινωνία μέσα στην τάξη. Ως εκ τούτου, έχει μεγάλη σημασία να κάθονται τα παιδιά με τρόπο που ενθαρρύνει την επικοινωνία. Στην επικοινωνία στις ομάδες, όλοι οι συμμετέχοντες είναι σημαντικό να μπορούν να έχουν βλεμματική επαφή. Θα πρέπει, λοιπόν, να αποφεύγεται η διάταξη όπου τα θρανία και οι καρέκλες είναι η μία πίσω από την άλλη. Όταν κάθονται σε σειρές, τα παιδιά που βρίσκονται στο τέλος είναι σε μειονεκτική θέση. Για τον λόγο αυτό, προτείνουμε τα παιδιά να κάθονται σε κύκλο ή γύρω από ένα τραπέζι στις ομαδικές συζητήσεις.

Η ημερομηνία κατά την οποία διεξάγονται αυτά τα μαθήματα επαφίεται στον/στην εκπαιδευτικό. Ωστόσο, η δεύτερη και τρίτη εβδομάδα του Νοεμβρίου είναι κατάλληλες, δεδομένου ότι συμπίπτουν με την ετήσια Παγκόσμια Ημέρα του Παιδιού, στις 20 Νοεμβρίου (βλ. επίσης τις υποδείξεις στο τέλος του τέταρτου μαθήματος).

Γ Βασικά ερωτήματα για αναστοχασμό στις τάξεις για τα δικαιώματα του παιδιού

Βιώνουμε τα δικαιώματα του παιδιού	Μαθαίνουμε τα δικαιώματα του παιδιού	Εφαρμόζουμε τα δικαιώματα του παιδιού
<i>Εκπαιδευτικός</i>		
Με ποιον τρόπο έχουν βιωθεί οι αρχές των δικαιωμάτων του παιδιού στην τάξη και τη σχολική κοινότητα;	Τι γνωρίζουν τώρα τα παιδιά για τα δικαιώματά τους;	Μαθαίνουμε πώς να αναλαμβάνουμε δράση έξω από το σχολείο: τι μάθανε οι μαθητές για τη μελλοντική τους ζωή;
Το σχολείο είναι σαν μια μικρο-κοινωνία. Οι μαθητές συζητάνε μαζί και βρίσκουν λύσεις για τα προβλήματα τους στην τάξη και στη ζωή τους. Αλληλεπιδρούν μεταξύ τους, κι όχι μόνο με τον/την εκπαιδευτικό.	Άρθρα 13, 14, 28, 31(βλ. στο παράρτημα: Σύμβαση του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα του Παιδιού).	Οι μαθητές σκέφτονται πραγματικές καταστάσεις με αναφορά στα δικαιώματα του παιδιού, και αρχίζουν να προσπαθούν να βρουν λύσεις σε προβλήματα που είναι πραγματικά για τους ίδιους και τους άλλους.
<i>Μαθητές</i>		
Πώς έχω βιώσει τα δικαιώματά μου στην τάξη;	Τι έχω μάθει για τα δικαιώματα του παιδιού;	Τι είδους δράση είμαι ικανός να αναλάβω τώρα;
Ακούσαμε ο ένας τον άλλον και ανακαλύψαμε πως ορισμένες από τις επιθυμίες μας, τα προβλήματα μας και τις προτεινόμενες λύσεις σε αυτά μπορεί να είναι πολύ διαφορετικές. Είδαμε πώς μπορούμε να φέρουμε τις διαφορετικές προοπτικές μας σε μια συζήτηση, και να βρούμε λύσεις για τέτοια προβλήματα από κοινού.	Γνωρίζω ότι τα παιδιά έχουν ειδικά δικαιώματα: τα δικαιώματα του παιδιού. Γνωρίζω πως υπάρχει μια Παγκόσμια Ημέρα του Παιδιού, στις 20 Νοεμβρίου. Μαθαίνω να διακρίνω τη διαφορά μεταξύ των θαυμάτων και των απτών λύσεων σε προβλήματα στην πραγματική ζωή.	Γνωρίζω πως οι άλλοι άνθρωποι και εγώ έχουμε δικαιώματα, αλλά πρέπει να κάνω κάτι για να εξασφαλίσω πως αυτά τα δικαιώματα προστατεύονται – τόσο τα δικά μου όσο κι αυτά των άλλων ανθρώπων. Το να βρεις λύση σε ένα πρόβλημα δεν είναι εύκολο πράγμα, και δεν μπορούμε να λύσουμε όλα τα προβλήματα άμεσα. Ορισμένες από τις επιθυμίες μας δεν θα εκπληρωθούν για πολύ καιρό.

Δ Διαδικασία**Μάθημα 1**

Η τάξη κάθεται με τις καρέκλες τοποθετημένες σε ημικύκλιο, κοντά στον πίνακα, στο μπροστινό μέρος της τάξης. Κάθε παιδί πρέπει να μπορεί να βλέπει καλά τον πίνακα.

Ο δάσκαλος ζωγραφίζει ή δείχνει μια εικόνα δύο ατόμων στον πίνακα ή σε έναν προβολέα: μια συνηθισμένη γυναίκα ή άνδρα, και έναν μάγο ή μαγισσα. Σε ζευγάρια, τα παιδιά θα πρέπει να ζωγραφίσουν τις δύο φιγούρες, και να προσπαθήσουν να απαντήσουν μαζί στα ακόλουθα ερωτήματα:

- Ποια είναι η διαφορά μεταξύ των μάγων και των μαγισσών, και των συνηθισμένων ανθρώπων;
- Τι μπορεί να κάνει ένας συνηθισμένος άνθρωπος σε ορισμένες περιπτώσεις, π.χ. αν δεν υπάρχει ψωμί στο σπίτι για φαγητό;
- Τι θα έκανε ο μάγος ή η μαγισσα στην ίδια περίπτωση;
- Για να ενθαρρύνουμε τη φαντασία των παιδιών, τα παιδιά μπορούν να σκεφτούν και άλλα παραδείγματα περιπτώσεων, πιθανώς με την υποστήριξη του/της εκπαιδευτικού. Ο/η εκπαιδευτικός συλλέγει όλες τις απαντήσεις των μαθητών στον πίνακα, ως εξής:

	«Συνηθισμένος» άνθρωπος	Μάγος ή μάγισσα
Περίπτωση 1 (π.χ. πείνα)		
Περίπτωση 2 (π.χ. φτώχεια)		
Περίπτωση 3 (π.χ. ανία)		
Περίπτωση 4 (π.χ. γενέθλια)		
κ.λπ.		

Τα παιδιά μοιράζονται και συζητάνε τις λύσεις τους για τα διάφορα προβλήματα. Ερωτήσεις για την επέκταση της συζήτησης θα μπορούσαν να είναι:

- Μπορείτε να διακρίνετε κάποιες λύσεις ή ιδέες που έδωσαν ένας καλός ή κακός μάγος ή μάγισσα; Τι θα έκανε ένας καλός ή κακός μάγος ή μάγισσα σε ορισμένες περιπτώσεις;
- Πότε ήταν η τελευταία φορά που ευχήθηκατε να είχατε μαγικές δυνάμεις, και τι θέλατε να αλλάξετε τότε;
- Ποια είναι η μεγαλύτερη επιθυμία σας αυτή τη στιγμή; Πώς θα εκπληρώνατε αυτή την επιθυμία σας αν είχατε μαγικές δυνάμεις; Πώς θα μπορούσατε να εκπληρώσετε αυτή την επιθυμία στην πραγματικότητα;
- Κ.λπ.

Ο/η εκπαιδευτικός ενθαρρύνει τους μαθητές να παρουσιάσουν τις ιδέες τους και δίνει σε όλους θετική υποστήριξη. Εξηγεί πως η τάξη θα συζητήσει για μάγους αρκετές φορές στα επόμενα μαθήματα, και αναθέτει στους μαθητές να ψάξουν για εικόνες με μάγους σε περιοδικά ή βιβλία και να τις φέρουν, αν είναι δυνατόν, στην τάξη. Οι εικόνες και τα βιβλία μπορούν να παρουσιαστούν σε μια μικρή έκθεση.

Για το υπόλοιπο μέρος του μαθήματος, τα παιδιά φτιάχνουν ένα πολύχρωμο σχέδιο ενός περίτεχνου μάγου ή μάγισσας, και δίπλα σε αυτό, τη φιγούρα ενός "συνηθισμένου ανθρώπου". Τα σχέδια αυτά μπορούν να ολοκληρωθούν ως εργασία για το σπίτι, και στη συνέχεια να παρουσιαστούν στην έκθεση.

Μάθημα 2 (διάρκεια: περίπου 1 ½ μαθήματα)

Εισαγωγή: προβολή και σχολιασμός της έκθεσης (βλ. παραπάνω), αν έχει γίνει αρκετά μεγάλη για να παρουσιαστεί. Ο/η εκπαιδευτικός ενθαρρύνει τους μαθητές να συλλέξουν περισσότερες φωτογραφίες, βιβλία και αντικείμενα και να τελειώσουν τα σχέδια τους, αν δεν το έχουν ήδη κάνει.

Τα παιδιά κάθονται τώρα σε έναν κύκλο. Ο/η εκπαιδευτικός κάνει μια σύντομη συζήτηση για τα δέκα πιο σημαντικά δικαιώματα του παιδιού. Σε αυτό το βασικό μάθημα, τους λέει ότι πάνω από 50 χρόνια πριν, ειδικά δικαιώματα σχετικά με τη ζωή και την κατάσταση των παιδιών δημιουργήθηκαν και υπογράφηκαν από πάρα πολλά κράτη. Εδώ, σας προτείνουμε να διαβάσετε τη Διακήρυξη για τα Δικαιώματα του Παιδιού των Ηνωμένων Εθνών, του 1959, (βλ. παράρτημα, αν και συντομευμένες εκδόσεις μπορούν, επίσης, να βρεθούν στο διαδίκτυο), την οποία ο/η εκπαιδευτικός μπορεί να προσαρμόσει και να συντομεύσει, όπως κρίνει απαραίτητο.

Ο/η εκπαιδευτικός θα πρέπει να κάνει την παρουσίαση όσο πιο περιγραφική, κατανοητή και προσαρμοσμένη στο παιδί είναι δυνατόν: παραδείγματα από πραγματικές καταστάσεις της ζωής ή ιστορίες που σχετίζονται με την εμπειρία των παιδιών θα υποστήριζαν κάτι τέτοιο.

Για να συνοψίσει και να καταλήξει σε συμπεράσματα, ο/η εκπαιδευτικός θα μπορούσε να καταρτίσει μαζί με τα παιδιά μια λίστα με τα πιο σημαντικά σημεία, και, στη συνέχεια, να τα γράψει στον πίνακα. Τα παιδιά θα μπορούσαν, μετά, να αντιγράψουν τη λίστα στα τετράδιά τους.

Τα παιδιά πρέπει να καταλάβουν ότι:

- υπάρχουν δικαιώματα του παιδιού.
- τα δικαιώματα αυτά ισχύουν για κάθε παιδί, και εδώ στη χώρα μας.
- ο στόχος είναι να δίνουν σε κάθε παιδί τη δυνατότητα να μεγαλώνει με έναν υγιή και ολοκληρωμένο τρόπο (αυτό περιλαμβάνει τη σωματική, ηθική, πνευματική και κοινωνική ανάπτυξη).
- η ελευθερία και η προσωπική αξιοπρέπεια του παιδιού πρέπει να γίνονται σεβαστά.

Στη συνέχεια, ο/η εκπαιδευτικός δίνει περίπου 20 χάρτινες φιγούρες αγοριών και κοριτσιών, τις οποίες είτε ο/η ίδιος/α ή οι μαθητές έχουν κόψει εκ των προτέρων. Στη συνέχεια, οι φιγούρες αυτές χωρίζονται σε τέσσερις ομάδες των πέντε φιγούρων, στο πάτωμα. Ο/η εκπαιδευτικός λέει στα παιδιά ότι κάθε ομάδα έχει ένα ιδιαίτερο πρόβλημα:

- η πρώτη ομάδα βιώνει μια απειλή της σωματικής της ευεξίας (τρόφιμα, υγεία, κ.λπ.),
- η δεύτερη ομάδα βιώνει μια απειλή της πνευματικής της ευεξίας (διακρίσεις, το δικαίωμα στην ιδιωτική ζωή, κ.λπ.),
- η τρίτη ομάδα βιώνει μια απειλή σχετικά με τις εκπαιδευτικές ευκαιρίες της (δικαίωμα πρόσβασης στις πληροφορίες, εκπαίδευση, κ.λπ.),
- η τέταρτη ομάδα βιώνει μια απειλή προς το κοινωνικό της περιβάλλον (οικογένεια, φίλοι, κ.λπ.).

Μετά από αυτή την εξήγηση, η τάξη χωρίζεται σε τέσσερις ομάδες, εκ των οποίων η καθεμία είναι υπεύθυνη για μία από τις ομάδες των χάρτινων φιγούρων. Η οδηγία: Πάρτε τις πέντε φιγούρες σας και γράψτε σε κάθε μία προτάσεις για το τι χρειάζονται ή για το τι τους λείπει ή για αυτό από το οποίο υποφέρουν. Χρησιμοποιήστε προτάσεις με το «Εγώ» (σε πρώτο πρόσωπο). Για παράδειγμα, η ομάδα «πνευματική ευεξία» θα μπορούσε να γράψει φράσεις, όπως: "Οι άνθρωποι με κοροϊδεύουν, επειδή είμαι ξένος", "Εγώ υποφέρω, γιατί δεν έχω φίλους", "Εγώ είμαι λυπημένος, γιατί οι άνθρωποι κοροϊδεύουν τον τρόπο που μιλάω", κ.λπ.

Τα παιδιά εργάζονται στις ομάδες τους, στη συνέχεια παρουσιάζουν ο ένας στον άλλο, και κάνουν μια συζήτηση προκειμένου να βρουν επιπλέον παραδείγματα για την ομάδα των φιγούρων τους (π.χ. «Τι άλλο μπορείτε να σκεφτείτε;») - ενδεχομένως γράφοντας σε περισσότερες φιγούρες.

Στη συνέχεια, οι ομάδες γίνονται μάγοι και μάγισσες που θέλουν να βοηθήσουν αυτά τα παιδιά να βιώσουν τα δικαιώματά τους! Οι μαθητές κοιτάνε τις γραμμένες φιγούρες μία προς μία. Για κάθε μία, γίνονται οι ακόλουθες ερωτήσεις:

- Διαβάστε ό,τι είναι γραμμένο: τι είναι αυτό από το οποίο υποφέρει το παιδί;
- Πώς θα μπορούσε ο μάγος ή μάγισσα να βοηθήσει; Τι θα μπορούσε να κάνει, ώστε να βοηθηθεί το παιδί σήμερα, αύριο και κάθε μέρα;
- Τι θα μπορούσε το ίδιο το παιδί να κάνει για τον εαυτό του, ώστε να αισθανθεί καλύτερα;
- Τι θα μπορούσαν οι άνθρωποι χωρίς μαγικές δυνάμεις να κάνουν (για παράδειγμα εμείς) για να βοηθήσουμε αυτό το παιδί να αισθανθεί καλύτερα;

Αυτό μπορεί να γίνει με την τάξη στο σύνολό της ή, ανάλογα με το μέγεθος της τάξης και τον διαθέσιμο χρόνο, σε δύο ή περισσότερες μικρές ομάδες.

Μάθημα 3

Ο/η εκπαιδευτικός επαναλαμβάνει τα δέκα βασικότερα δικαιώματα του παιδιού (βλ. παραπάνω, μάθημα 2). Σήμερα, ψάχνουμε για απτές καταστάσεις στην πραγματική ζωή, όπου τα δικαιώματα αυτά παίζουν ή θα πρέπει να παίξουν μεγάλο ρόλο. Ο/η εκπαιδευτικός παρακινεί τα παιδιά να σκεφτούν μέρη ή καταστάσεις στην καθημερινή τους ζωή, στις οποίες είναι δύσκολα γι' αυτούς, τους συμμαθητές τους ή τους νεότερους ή μεγαλύτερους μαθητές στο σχολείο. Ειδικότερα, θα πρέπει να προσπαθήσουν να σκεφτούν καταστάσεις στις οποίες απειλούνται τα δικαιώματα των παιδιών αυτών. Αυτό το κάνουν σε ζευγάρια. Ως ερέθισμα, καθώς και για την καταγραφή των ιδεών των παιδιών, μπορεί να χρησιμοποιηθεί στον πίνακα η ακόλουθη λίστα με μέρη και καταστάσεις:

Τόποι

- Η αίθουσα
- Το προαύλιο του σχολείου
- Η διαδρομή προς το σχολείο

Καταστάσεις

- Καβγάς και διαφωνία
- Να μην έχει κάποιος φαγητό
- Να είναι κάποιος αδιάβαστος
- Να έχει ξυλοκοπηθεί
- Να μην έχει φίλους
- Να μην έχει ένα ζεστό χειμωνιάτικο μπουφάν
- Να μην έχει κατάλληλο αθλητικό εξοπλισμό

Οδηγία: Θα πάρουμε, τώρα, τους ρόλους μικρών μάγων και μαγισσών, και θα προσπαθήσουμε να βρούμε λύσεις στα προβλήματα αυτά.

Στην ολομέλεια, θα συζητήσουμε δυο, τρεις καταστάσεις και τις – όσο πιο ρεαλιστικές - λύσεις τους. Οι μαθητές σχηματίζουν μικρές ομάδες των τριών ή τεσσάρων, και διαλέγουν μία κατάσταση με την οποία θέλουν να ασχοληθούν, και να παρουσιάσουν μια λύση. Κάθε ομάδα θα πρέπει να δημιουργήσει ένα παιχνίδι ρόλων για να παρουσιάσει τόσο την κατάσταση, όσο και τη λύση της. Το σημερινό μάθημα είναι για προετοιμασία: τα παιχνίδια ρόλων και οι συζητήσεις θα πραγματοποιηθούν στο επόμενο μάθημα (και όχι αμέσως μετά το μάθημα 3, λόγω των απαιτήσεων της εργασίας παρακάτω).

Ο/η εκπαιδευτικός εξηγεί τις απαιτήσεις για το παιχνίδι ρόλων: προσδιορίζει τον διαθέσιμο χρόνο για την προετοιμασία και την παρουσίαση (π.χ. 5 λεπτά), το περιεχόμενο (κατάσταση και λύση), δίνει συμβουλές για την παρουσίαση (δυνατή και καθαρή ομιλία, χρήση βοηθημάτων, κ.λπ.). Ο/η εκπαιδευτικός υποστηρίζει τις ομάδες, κάνει προτάσεις, εάν είναι απαραίτητο και ακούει. Στο πλαίσιο της προετοιμασίας για το τέταρτο μάθημα, οι μαθητές μπορούν να συμπεριλάβουν στο παιχνίδι ρόλων κοστούμια και σκηνικά.

Μάθημα 4

Δίνονται σύντομες οδηγίες στην τάξη σχετικά με τα παιχνίδια ρόλων: χρονικοί περιορισμοί, σαφή κριτήρια παρατήρησης για όσους παρακολουθούν (π.χ. Παρουσιάζεται η κατάσταση με κατανοητό τρόπο; Είναι η λύση ρεαλιστική; Ήταν οι ηθοποιοί πειστικοί;). Αυτά τα καθήκοντα παρατήρησης θα πρέπει να καταγράφονται στον πίνακα!

Μετά από κάθε παρουσίαση ή μετά από κάθε δεύτερη, θα πρέπει να γίνεται μια συζήτηση η οποία θα ασχολείται με τις παραπάνω ερωτήσεις, καθώς και με γενικότερα θέματα (π.χ. Ποιος έχει βιώσει ποτέ μια παρόμοια κατάσταση; Πώς αντιδράσατε / τι κάνατε σε αυτή την κατάσταση;).

Καταληκτική συζήτηση (όλη η τάξη) σχετικά με τις διάφορες προβληματικές καταστάσεις και λύσεις που παρουσιάστηκαν, η οποία ολοκληρώνεται με την επισκόπηση και πάλι των Δικαιωμάτων του Παιδιού, και τη συνειδητοποίηση πως όλη η δραστηριότητα ήταν πάντα σχετική με τα δικαιώματα αυτά.

Θα μπορούσε, ενδεχομένως, να υλοποιηθεί ένα project για να τιμήσουν την Παγκόσμια Ημέρα του Παιδιού (20 Νοεμβρίου), όπου τα παιδιά θα μπορούσαν να ετοιμάσουν κάτι για την ευρύτερη σχολική κοινότητα (πληροφορίες για τα δικαιώματα του παιδιού για μια άλλη τάξη, δημιουργική επικοινωνία των εν λόγω δικαιωμάτων, π.χ. μια έκθεση αφισών στον διάδρομο του σχολείου, ένα μικρό θεατρικό με βάση τα παιχνίδια ρόλων που παρουσιάστηκαν στην τάξη).

Ενότητα 4 (Τάξη 4)

Τα δικαιώματά μας – ο θησαυρός μας

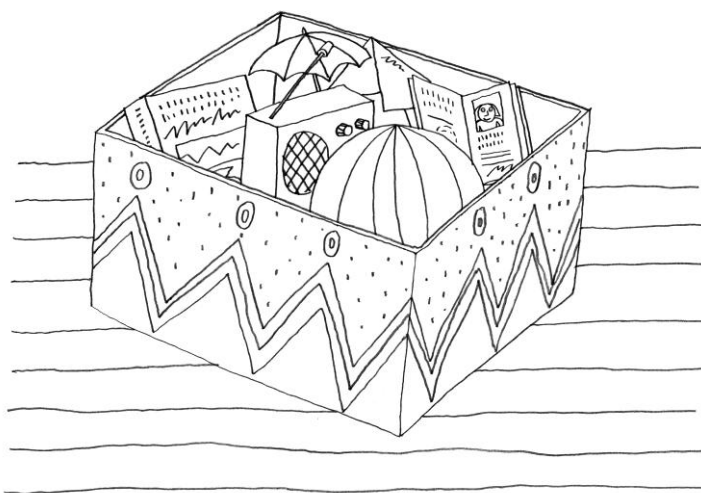
Α Πλάνο μαθήματος

	Βασικό ερώτημα/ θέματα μαθήματος	Βασική εργασία	Υλικά
Μάθημα 1	Γιατί χρειαζόμαστε ειδικά δικαιώματα για το παιδί;	Οι μαθητές εισάγονται στο project «Το κουτί του θησαυρού», και συζητάνε πώς θα το σχεδιάσουν και υλοποιήσουν.	Αντικείμενα τα οποία μπορούν να χρησιμοποιηθούν για να αντιπροσωπεύσουν ορισμένα δικαιώματα του παιδιού (σαν παραδείγματα και για έμπνευση). Κάρτες για τα δικαιώματα του παιδιού. Κείμενο για τα δικαιώματα του παιδιού (βλ. παράρτημα).
Μάθημα 2 (με επιπλέον σχολικές δραστηριότητες κατά τη διάρκεια των επόμενων εβδομάδων)	Το προσωπικό μου κουτί του θησαυρού - κάτι ιδιαίτερο.	Οι μαθητές διακοσμούν τα κουτιά του θησαυρού τους και τα προετοιμάζουν για τους «θησαυρούς των δικαιωμάτων του παιδιού».	Κάθε παιδί φέρνει ένα μεταλλικό, ξύλινο ή κουτί από χαρτόνι στο σχολείο. Πολύχρωμα κουμπιά, κομμάτια ύφασμα, κ.λπ. Κόλλα και ψαλίδια.
Μάθημα 3 (μετά από ένα διάστημα αρκετών εβδομάδων)	Το δικό μου κουτί του θησαυρού, το δικό σου κουτί του θησαυρού: μια αμοιβαία ανταλλαγή!	Τα παιδιά παρουσιάζουν τα κουτιά του θησαυρού διοργανώνοντας μια έκθεση στα θρανία τους.	Τα κουτιά του θησαυρού των μαθητών (με τα περιεχόμενα).
Μάθημα 4 (λίγο πριν τις 20 Νοεμβρίου)	Πώς μπορούμε να διοργανώσουμε μια έκθεση;	Οι μαθητές εκθέτουν τους θησαυρούς και τα κουτιά του θησαυρού τους για να τα δουν όλα τα άλλα παιδιά στο σχολείο.	Οι μαθητές βρίσκουν μια αίθουσα ή ένα άλλο μέρος για την έκθεσή τους (κατά προτίμηση-αλλά όχι απαραίτητα - στο σχολείο).

Β Γενικές πληροφορίες και εκπαιδευτικοί στόχοι

Οι μαθητές αποκτούν μια βαθύτερη γνώση για τα δικαιώματα του παιδιού. Στη διάρκεια ενός μεγαλύτερου χρονικού διαστήματος, μελετάνε τα περιεχόμενα και τις προθέσεις αυτών των δικαιωμάτων, προσπαθώντας να αντιστοιχίσουν κάθε δικαίωμα με ένα αντικείμενο που μπορεί να απεικονίζει ή να συμβολίζει αυτό το δικαίωμα. Κάθε παιδί θα βρει τις δικές του λύσεις. Για να το γίνει αυτό, τα παιδιά θα πρέπει να έχουν κατανοήσει και ερμηνεύσει τα εν λόγω Άρθρα.

Όσον αφορά τη θεωρία της μάθησης, η εργασία επιτρέπει στους μαθητές να οργανώσουν ενεργά τις δικές τους διαδικασίες

μάθησης, το οποίο αυξάνει σημαντικά τις πιθανότητές τους να έχουν την εμπειρία μιας βιώσιμης ανάπτυξης της γνώσης. Επιπρόσθετα, κατασκευάζοντας το κάθε παιδί το δικό του κουτί του θησαυρού, ταυτίζεται πιο έντονα με τα δικαιώματα του παιδιού που επέλεξε, τόσο σε διανοητικό όσο και σε συναισθηματικό επίπεδο.

Αυτό είναι ένα project για την τάξη το οποίο καλύπτει μία μεγαλύτερη χρονική περίοδο (μεταξύ πέντε και επτά εβδομάδων), και μπορεί να παρακινεί και να εμπνέει τους μαθητές να μοιράζονται και να συζητούν τις ιδέες τους καθόλη τη διάρκεια.

Με αφορμή την Παγκόσμια Ημέρα του Παιδιού (20 Νοεμβρίου), μπορεί να πραγματοποιηθεί μία έκθεση με τα κουτιά του θησαυρού των μαθητών στο σχολείο. Αυτό παρέχει επιπλέον παρακίνηση και θα δώσει κίνητρο στους μικρότερους μαθητές να κάνουν κάτι παρόμοιο ένα ή δύο χρόνια αργότερα.

Η πιο ιδανική στιγμή για την έναρξη του project είναι μεταξύ τέλος Σεπτεμβρίου και μέσα Οκτωβρίου.

Γ Βασικά ερωτήματα για αναστοχασμό στις τάξεις για τα δικαιώματα του παιδιού

Βιώνουμε τα δικαιώματα του παιδιού	Μαθαίνουμε τα δικαιώματα του παιδιού	Εφαρμόζουμε τα δικαιώματα του παιδιού
<i>Εκπαιδευτικός</i>		
Με ποιον τρόπο έχουν βιωθεί οι αρχές των δικαιωμάτων του παιδιού στην τάξη και τη σχολική κοινότητα;	Τι γνωρίζουν τώρα τα παιδιά για τα δικαιώματά τους;	Μαθαίνουμε πώς να αναλαμβάνουμε δράση έξω από το σχολείο: τι μάθανε οι μαθητές για τη μελλοντική τους ζωή;
Κάθε μαθητής απολαμβάνει το δικαίωμα να αναπτύξει έναν προσωπικό τρόπο καλλιτεχνικής έκφρασης. Έτσι, οι μαθητές αυξάνουν την αυτοπεποίθησή τους και μαθαίνουν περισσότερα για τους ίδιους και τους άλλους.	Εισάγονται όλα τα δικαιώματα του παιδιού και συζητιούνται.	Οι μαθητές μαθαίνουν να παίρνουν αποφάσεις, και να υποστηρίζουν τις λύσεις που έχουν βρει.
<i>Μαθητές</i>		
Πώς έχω βιώσει τα δικαιώματά μου στην τάξη;	Τι έχω μάθει για τα δικαιώματα του παιδιού;	Τι είδους δράση είμαι ικανός να αναλάβω τώρα;
Είναι υπέροχο όταν το σχολείο γίνεται ένα μέρος όπου μπορούμε να δούμε τόσα πολλά έργα τέχνης. Απολαμβάνω να βρίσκομαι στο σχολείο.	Έχω μελετήσει τα δικαιώματα του παιδιού για μεγάλο χρονικό διάστημα. Έπρεπε να πάρω μια απόφαση σχετικά με κάθε Άρθρο, και μπορούσα να το κάνω μόνο αν είχα καταλάβει το Άρθρο. Διαπίστωσα πως δεν είναι πάντα εύκολο να καταλάβω τη Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού.	Δεν είναι όλα τα Άρθρα στη Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού εξίσου σημαντικά για μένα. Έχω σκεφτεί ποια άρθρα θα μπορούσα να υποστηρίξω. Έχω σκεφτεί ποια άρθρα είναι ιδιαίτερα σημαντικά για άλλα παιδιά σε άλλες οικογένειες, περιοχές, ή χώρες και τι θα μπορούσα να κάνω για να τα υποστηρίξω.

Δ Διαδικασία

Μάθημα 1 (τέλος Σεπτεμβρίου / αρχές Οκτωβρίου, διάρκεια: περίπου 1 ½ ώρες)

Εισαγωγή: Ο/η εκπαιδευτικός ενεργοποιεί προηγούμενη γνώση σχετικά με τα δικαιώματα του παιδιού, και ανακεφαλαιώνει τα πιο σημαντικά σημεία (βλέπε Κεφάλαιο 3, μάθημα 2). Δίνει στα παιδιά αντίγραφα των καρτών των δικαιωμάτων του παιδιού (βλ. παράρτημα) και τα εξηγεί, έτσι ώστε τα παιδιά να κατανοήσουν τα εν λόγω δικαιώματα (Ποιο δικαίωμα απεικονίζεται σε ποια φωτογραφία;) και να είναι ικανά να κάνουν τη δουλειά που απαιτείται από αυτά. Αυτό το μάθημα χρειάζεται χρόνο και καλή προετοιμασία από την πλευρά του/της εκπαιδευτικού, που σημαίνει μια λεπτομερή ανάγνωση της Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού (βλ. παράρτημα). Καθώς εισάγονται οι κάρτες των δικαιωμάτων του παιδιού, ο στόχος δεν πρέπει να είναι απλά η ανάγνωση των διαφόρων δικαιωμάτων και το ταίριασμά τους με μια εικόνα, αλλά πολύ περισσότερο η αξιοποίηση των εικόνων για την αφήγηση μιας ιστορίας ή μιας αναφοράς σχετικά με το συγκεκριμένο δικαίωμα.

Στη συνέχεια, ο /η εκπαιδευτικός βάζει πάνω στο τραπέζι δίπλα στις κάρτες με τα δικαιώματα του παιδιού ένα κουτί που είναι διακοσμημένο, έτσι ώστε να μοιάζει με σεντούκι θησαυρού. Παράλληλα, τοποθετεί αντικείμενα που συμβολίζουν κάποια από τα δικαιώματα του παιδιού. Για παράδειγμα, για το Άρθρο 7 (δικαίωμα σε ένα όνομα από τη γέννηση), θα μπορούσε να τοποθετηθεί ένα μικρό κερί ως υπενθύμιση της τελετής βάπτισης ή των γενεθλίων. Για το Άρθρο 28 (δικαίωμα στην εκπαίδευση), θα μπορούσε να τοποθετηθεί ένα μολύβι. Ο/η εκπαιδευτικός εξηγεί την αρχή του συμβολισμού και συζητά περαιτέρω παραδείγματα με τους μαθητές.

Ο/η εκπαιδευτικός, στη συνέχεια, εξηγεί περαιτέρω το πλάνο:

Η Παγκόσμια Ημέρα του Παιδιού είναι στις 20 Νοεμβρίου. Μέχρι τότε, κάθε παιδί θα πρέπει να έχει σχεδιάσει και δημιουργήσει ένα κουτί θησαυρού. Το κουτί θα πρέπει να γεμίσει με κάρτες και αντικείμενα που σχετίζονται με τα εν λόγω δικαιώματα. Κάθε παιδί είναι ελεύθερο να διαλέξει τα αντικείμενα που συμβολίζουν τα δικαιώματα με τα οποία ασχολείται.

Συγκεκριμένες εργασίες: Κάθε παιδί έχει χρόνο μέχρι την επόμενη εβδομάδα για να βρει και να διακοσμήσει ένα κουτί, έτσι ώστε να μοιάζει με ένα κουτί θησαυρού. Πρώτον, τα παιδιά θα πρέπει να βρουν ένα κουτί που μπορούν να χρησιμοποιήσουν για να φτιάξουν το σεντούκι θησαυρού. Το κουτί αυτό μπορεί να είναι από χαρτόνι, ξύλο ή μέταλλο, και τα παιδιά θα πρέπει να βοηθήσουν ο ένας τον άλλο βρουν ένα κατάλληλο κουτί. Ο σχεδιασμός και η διακόσμηση του κουτιού μπορεί εν μέρει να γίνει στο σχολείο κατά τη διάρκεια του μαθήματος των εικαστικών, έτσι ώστε η εργασία για το σπίτι να είναι απλώς να βρουν και να φέρουν στο σχολείο ένα κατάλληλο κουτί, καθώς και αρκετό υλικό για να διακοσμήσουν το δικό τους, αλλά και να το μοιραστούν ή ανταλλάξουν με τους συμμαθητές τους.

Όλοι οι μαθητές παίρνουν τις κάρτες με τα δικαιώματα του παιδιού και τις κόβουν. Αυτές θα πρέπει να τοποθετούνται στο σεντούκι του θησαυρού μόλις είναι έτοιμο. Η οδηγία: Αρχίστε να ψάχνετε για θησαυρό, δηλαδή βρείτε τους πρώτους σας θησαυρούς / αντικείμενα που συμβολίζουν συγκεκριμένα δικαιώματα του παιδιού!

Μια πιθανή (ουσιαστική) εστίαση: Πηγαίνετε πάλι στις κάρτες των δικαιωμάτων του παιδιού, και γράψτε λέξεις-κλειδιά στο πίσω μέρος της καθεμίας που να συνοψίζουν το κάθε δικαίωμα.

Μάθημα 2 (μία εβδομάδα αργότερα)

Τα παιδιά δείχνουν το ένα στο άλλο τα υλικά τους, και τα αντικείμενα που έχουν φέρει μαζί τους για να συμβολίσουν τα δικαιώματα στις κάρτες τους (βλ. την εργασία παραπάνω).

Συζήτηση/ιδεοθύελλα

α) Για τον σχεδιασμό του κουτιού του θησαυρού.

β) Για κατάλληλα «σύμβολα» για τα ατομικά δικαιώματα του παιδιού (αν είναι δυνατόν, με μια ενσωματωμένη επανάληψη των πιο σημαντικών δικαιωμάτων του παιδιού): Ποια θα ήταν μια κατάλληλη εικόνα για ποια κάρτα; Πού μπορούν να βρεθούν τέτοια αντικείμενα («θησαυροί»), κ.λπ.; Είναι σημαντικό το "κυνήγι του θησαυρού" να βοηθήσει τα παιδιά να εξοικειωθούν με τα δικαιώματα του παιδιού, και να τα κατανοήσουν καλύτερα. Μπορούν να επιλέξουν ένα αντικείμενο, μόνο αν έχουν κατανοήσει τι ακριβώς σημαίνει ένα συγκεκριμένο δικαίωμα.

Τα παιδιά αρχίζουν να διακοσμούν τα κουτιά του θησαυρού τους. Βοηθούν ο ένας τον άλλο να επιλέξουν, και μοιράζονται το διακοσμητικό υλικό. Ο/η εκπαιδευτικός αποφασίζει πόσο χρόνο να διαθέσει για αυτή την εργασία. Μπορεί να ολοκληρωθεί, είτε στο σχολείο (ενδεχομένως σε ένα επιπλέον μάθημα), είτε ως εργασία για το σπίτι.

Κατά τη διάρκεια του «κυνηγιού του θησαυρού», όπου τα παιδιά συλλέγουν τα αντικείμενα και τα υλικά τους για τις επόμενες τέσσερις έως πέντε εβδομάδες, οι μαθητές θα πρέπει να ανταλλάσσουν τις ιδέες τους και να δείχνουν ο ένας τον άλλον ευρήματα τους: Τι έχεις βρει, να συμβολίζει ποιο δικαίωμα; Οι μαθητές επιτρέπεται να αντιγράφουν τις ιδέες του άλλου. Τα παιδιά θα συμμετάσχουν σε ένα είδος συναγωνισμού για το ποιος έχει το πιο όμορφο σεντούκι θησαυρού με τις πιο δημιουργικές και πρωτότυπες ιδέες.

Μάθημα 3

Μία εβδομάδα πριν την Παγκόσμια Ημέρα του Παιδιού στις 20 Νοεμβρίου: Όλα τα παιδιά δείχνουν τα αντικείμενα που έχουν μαζέψει σε μια έκθεση πάνω στα θρανία τους. Δεν χρειάζεται να απεικονίζουν κάθε δικαίωμα με ένα αντικείμενο. Γίνεται μια μικρή περιήγηση γύρω από όλα τα αντικείμενα (10 λεπτά).

Τα παιδιά εξηγούν το ένα στο άλλο γιατί επέλεξαν το κάθε αντικείμενο (αυτό γίνεται μετά από μια σύντομη φάση προετοιμασίας σε ομάδες των τριών ή τεσσάρων).

Μετά από αυτό, πραγματοποιείται, υπό την καθοδήγηση του/της εκπαιδευτικού, μια συζήτηση στην ολομέλεια, όπου η τάξη συζητάει για το πώς θα μπορούσε να παρουσιαστεί η έκθεση για τους άλλους μαθητές του σχολείου την Παγκόσμια Ημέρα του Παιδιού (20 Νοεμβρίου). Ερωτήσεις για συζήτηση: Υπάρχουν γυάλινες προθήκες που θα μπορούσαμε να χρησιμοποιήσουμε; Να στήναμε μερικά μικρά τραπέζια στο σχολείο; Να μετατρέπαμε την τάξη μας σε μουσείο για τα δικαιώματα του παιδιού στις 20 Νοεμβρίου; Ίσως κι άλλο τμήμα της τρίτης τάξης να έχει κάνει το ίδιο project. Ποιος θα δει τι γίνεται τις υπόλοιπες τάξεις; Να καλέσουμε τον διευθυντή, τον σύμβουλο, τους/τις άλλους εκπαιδευτικούς και τους γονείς; Να σχεδιάσουμε μια αφίσα για να διαφημίσει την έκθεσή μας; Να οργανώσουμε ένα είδος τελετής έναρξης για την έκθεση; Να κάνει ένα παιδί ή ο/η εκπαιδευτικός μια σύντομη εισαγωγική ομιλία; Να κάνουμε πρόβες ή να συνθέσουμε ένα τραγούδι για την περίπτωση; Ή, τι άλλο;

Μάθημα 4

Παγκόσμια Ημέρα του Παιδιού, 20 Νοεμβρίου (ή όσο το δυνατόν πιο κοντά σε αυτή την ημερομηνία):

Οι μαθητές διοργανώνουν την έκθεση, σύμφωνα με το συμφωνημένο σχέδιο, και παρουσιάζουν τα κουτιά του θησαυρού τους στους άλλους μαθητές του σχολείου. Σε σχέση με αυτό, πρέπει να υπάρχουν κάποιες πληροφορίες σχετικά με τα δικαιώματα του παιδιού (οι πληροφορίες αυτές θα μπορούσαν και θα έπρεπε, επίσης, να διαχέονται στην εναρκτήρια ομιλία και στην αφίσα της έκθεσης).

Μετά από αυτό, θα πρέπει να πραγματοποιηθεί μια συζήτηση/αναστοχασμός στην τάξη (ίσως αρχικά να γίνει γραπτά, και, στη συνέχεια, προφορικά): Πώς πήγε το project; Τι κερδίσατε από αυτό; Τι δεν πήγε καλά; Τι θα μπορούσαμε να είχαμε κάνει καλύτερα; Ή, τι άλλο;

Ενότητα 5 (Τάξη 5)

Φτιάχνουμε κανόνες για την τάξη μας

A Πλάνο μαθήματος

	Βασικό ερώτημα/ θέματα μαθήματος	Βασική εργασία	Υλικά
Μάθημα 1	Τι δικαιώματα έχει ο καθένας σε αυτή την τάξη;	Δουλεύοντας σε ομάδες, οι μαθητές ετοιμάζουν έναν κατάλογο με προτάσεις για κανόνες στην τάξη.	Σελίδες A3 (μία ανά ομάδα).
Μάθημα 2	Τι κάνει έναν κανόνα καλό; Γιατί μπορεί να μας δυσκολεύουν; Γιατί μπορεί να είναι χρήσιμοι;	Οι μαθητές σκέφτονται για την έννοια της τάξης και των κανόνων.	Φυλλάδια με τις βασικές αρχές των κανόνων στη δημοκρατία. Σελίδες A4.
Μάθημα 3	Πώς μπορούν τα δικαιώματα του παιδιού να ζωντανέψουν στην τάξη;	Δουλεύοντας σε ομάδες, οι μαθητές βρίσκουν κανόνες που εναρμονίζονται με τα δικαιώματα του παιδιού.	Φυλλάδια, είτε φωτοτυπημένα είτε γραμμένα από τους μαθητές.
Μάθημα 4	Επεξεργαζόμαστε κανόνες σε ομάδες, και συμφωνούμε σε κανόνες στην τάξη.	Οι μαθητές συγκρίνουν τις ιδέες τους και προσπαθούν να αποφασίσουν ομόφωνα για τους κανόνες της τάξης.	-

B Γενικές πληροφορίες και εκπαιδευτικοί στόχοι

Όταν συνδέουμε τους κανόνες για την τάξη με την προοπτική των ανθρώπινων δικαιωμάτων ή των δικαιωμάτων του παιδιού, αυτοί οι κανόνες έχουν επιπτώσεις που υπερβαίνουν κατά πολύ την απλή διασφάλιση της ησυχίας στην τάξη.

Τα ανθρώπινα δικαιώματα και τα δικαιώματα του παιδιού δεν είναι ένα σύνολο από ψυχρούς νομικούς κανόνες. Αν πρόκειται να λειτουργήσουν και να αποκτήσουν νόημα, θα πρέπει να χρησιμεύσουν ως μέσα και κατευθυντήριες γραμμές στις προσπάθειές μας να ζούμε ισότητα και με δικαιοσύνη στην καθημερινή μας ζωή. Για τους μαθητές, το σχολείο είναι σημαντικό. Από ορισμένες απόψεις, αποτελεί ακόμα και το επίκεντρο της καθημερινής τους ζωής. Αλλά το σχολείο είναι και κάτι ακόμα: το μοναδικό μέρος όπου οι μαθητές μπορούν, μέσα στα όρια ενός ασφαλούς περιβάλλοντος, να μάθουν πώς να ενεργούν στην κοινωνία. Το σχολείο, με άλλα λόγια, η αίθουσα, και τα σχολικά κτίρια στο σύνολό τους, αλλά και η δομή επίσης του σχολείου και η ηγεσία του, σχηματίζουν μια μινιατούρα της κοινωνίας, μια μικρο-κοινωνία. Ό,τι έχουν μάθει, αναπτύξει και δοκιμάσει οι μαθητές εδώ, είτε είναι είτε δεν είναι επωφελές, έχει μια μεγάλη πιθανότητα να

μεταφερθεί πέρα από τα όρια της τάξης και της σχολικής κοινότητας. Το να κάνουμε τους μαθητές να έχουν επίγνωση αυτού του γεγονότος, και να το χρησιμοποιούν όσον αφορά στην εκπαίδευση για τα δικαιώματα του παιδιού είναι ένας σημαντικός στόχος του κεφαλαίου 5.

Τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις αποτελούν ένα συμπληρωματικό ζευγάρι εννοιών. Ανήκουν το ένα στο άλλο, όπως η μέρα και η νύχτα ή το καλοκαίρι και ο χειμώνας. Τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις εξαρτώνται το ένα από το άλλο. Τα ανθρώπινα δικαιώματα και τα δικαιώματα του παιδιού δεν μπορούν να γίνουν κατανοητά χωρίς να εκτιμήσουμε την αλληλεξάρτηση των δικαιωμάτων και των υποχρεώσεων.

Το παρόν project θα επικεντρωθεί στα παρακάτω άρθρα της Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού:

Άρθρο 12, να ακούγεται η γνώμη μας

Άρθρο 13, ελευθερία της έκφρασης

Άρθρο 28, το δικαίωμα στην εκπαίδευση,

Άρθρο 31, το δικαίωμα στην ανάπαυση και στις δραστηριότητες του ελεύθερου χρόνου.

Γ Βασικά ερωτήματα για αναστοχασμό στις τάξεις για τα δικαιώματα του παιδιού

Βιώνουμε τα δικαιώματα του παιδιού	Μαθαίνουμε τα δικαιώματα του παιδιού	Εφαρμόζουμε τα δικαιώματα του παιδιού
<i>Εκπαιδευτικός</i>		
Με ποιον τρόπο έχουν βιωθεί οι αρχές των δικαιωμάτων του παιδιού στην τάξη και τη σχολική κοινότητα;	Τι γνωρίζουν τώρα τα παιδιά για τα δικαιώματά τους;	Μαθαίνουμε πώς να αναλαμβάνουμε δράση έξω από το σχολείο: τι μάθανε οι μαθητές για τη μελλοντική τους ζωή;
Σε αυτή την ενότητα, οι μαθητές θα βιώσουν με απτό τρόπο πως χρειαζόμαστε κανόνες για να ζούμε μαζί, και θα κατανοήσουν πως τα δικαιώματα του παιδιού ορίζουν ένα τέτοιο σύστημα κανόνων.	Άρθρα 12, 13, 28, 31(βλ. στο παράρτημα: Σύμβαση του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα του Παιδιού).	Οι μαθητές κατανοούν πώς δημιουργούνται οι κανόνες σε μια δημοκρατία. Είναι σε θέση να λάβουν μέρος σε δημοκρατικές διαδικασίες λήψης αποφάσεων.
<i>Μαθητές</i>		
Πώς έχω βιώσει τα δικαιώματά μου στην τάξη;	Τι έχω μάθει για τα δικαιώματα του παιδιού;	Τι είδους δράση είμαι ικανός να αναλάβω τώρα;
Οι μαθητές κατανοούν πως τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις συμβαδίζουν. Συνειδητοποιούν ότι οι κανόνες έχουν γίνει από τους ανθρώπους για τους ανθρώπους, ότι μπορούν να αλλάξουν, και πως δεν είναι εύκολο σε μια ομάδα να συμφωνήσουν όλοι σε δεσμευτικούς κανόνες.	Τώρα γνωρίζω ότι έχω το δικαίωμα να συμμετέχω στη δημιουργία κανόνων για την τάξη μας. Γνωρίζω ότι η σύνταξη της Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού ήταν ένα παρόμοιο είδος διαδικασίας.	Τώρα μπορώ να προσπαθήσω να βρω παρόμοιους κανόνες για το πώς να συμβιώνω στην οικογένειά μου, στην αθλητική ομάδα, ή με τους φίλους μου. Θα πρέπει να διασφαλίσουμε ότι όσο το δυνατόν περισσότεροι άνθρωποι συμμετέχουν στον καθορισμό τέτοιων κανόνων, και είναι σε θέση να συμφωνήσουν σε μια συμβιβαστική λύση.

Δ Διαδικασία

Μάθημα 1

Ο/η εκπαιδευτικός κάνει μια κατατοπιστική εισαγωγή στο project και το πλάνο για τα επόμενα τέσσερα μαθήματα.

Ξεκινάει μια συζήτηση για το θέμα των «δικαιωμάτων και υποχρεώσεων» με τους μαθητές. Ως πιθανή πηγή έμπνευσης:

- Αναφέρετε ορισμένα δικαιώματα που έχετε στην τάξη, στην αυλή του σχολείου ή στην οικογένειά σας. Υπενθυμίστε στον εαυτό σας τα δικαιώματα του παιδιού για τα οποία έχετε ήδη ακούσει πολλά!
- Τα δικαιώματα αυτά θα λειτουργήσουν μόνο αν τα σέβονται και οι άλλοι. Σε κάθε δικαίωμα αντιστοιχεί - για τους άλλους και για εμας – μία υποχρέωση! Τώρα, ας σκεφτούμε άλλα παραδείγματα που αναφέρατε.

Η τάξη χωρίζεται σε τρεις, έξι ή εννέα ομάδες, ανάλογα με το μέγεθός της. Προσπαθείστε να μην έχετε παραπάνω από πέντε μαθητές σε κάθε ομάδα. Κάθε ομάδα είναι είτε Α, Β ή Γ.

Κάθε ομάδα ορίζει έναν εκπρόσωπο. Δίνουν ανατροφοδότηση – πώς ορίσανε τον εκπρόσωπο;

Κάθε ομάδα έχει μία σελίδα χαρτί χωρισμένη στα τρία. Χρησιμοποιώντας το επάνω τρίτο του χαρτιού, καταγράφουν αυτά που πιστεύουν πως είναι τα δικαιώματα κάθε ενός (συμπεριλαμβανομένου του/της εκπαιδευτικού) στην τάξη τους. Πρέπει να καταγράψουν κάθε πρόταση, και κάθε πρόταση να αριθμηθεί.

Δίνουν ανατροφοδότηση – πόσο καλά νομίζετε πως έχετε ολοκληρώσει την εργασία; Τι ήταν αυτό που κάνατε όλοι και βοήθησε; Τι εμπόδισε;

Το χαρτί δίνεται στην επόμενη ομάδα (Α στη Β, Β στη Γ, Γ στην Α).

Κάθε ομάδα αξιολογεί τον κατάλογο των δικαιωμάτων που προέκυψε από την προηγούμενη ομάδα. Συζητούν τα ακόλουθα ερωτήματα: Ποιες υποχρεώσεις αντιστοιχούν σε ποια δικαιώματα; Ποιες ευθύνες έχουμε προκειμένου να σεβαστούμε αυτά τα δικαιώματα; Τι πρέπει να κάνουμε, πώς θα πρέπει να συμπεριφερθούμε; Π.χ. «Ο καθένας έχει το δικαίωμα να ακούγεται» αντιστοιχεί στο «Έχουμε την ευθύνη να ακούμε».

Χρησιμοποιώντας τους ίδιους αριθμούς, όπως χρησιμοποιήθηκαν στην ενότητα για τα δικαιώματα, οι ομάδες τώρα γράφουν αντίστοιχες υποχρεώσεις στο μεσαίο τρίτο του χαρτιού.

Στο τέλος του μαθήματος, ο/η εκπαιδευτικός συλλέγει όλες τις ιδέες από τους μαθητές για να τις επανεξετάσει πριν από το επόμενο μάθημα.

Μάθημα 2 (διάρκεια περίπου 1 ½ ώρες)

Ο/η εκπαιδευτικός καθοδηγεί μια συζήτηση με τους μαθητές σε σχέση με τους «κανόνες», χρησιμοποιώντας βασικές ερωτήσεις και κάνοντας αναφορές, π.χ. σε κανόνες στα αθλήματα, στην τάξη ή στην κυκλοφορία στους δρόμους. Πηγή έμπνευσης:

- Γιατί είναι καλό να υπάρχουν κανόνες; Τι μπορεί να είναι ενοχλητικό στο να υπάρχουν κανόνες;
- Πότε είμαι ευτυχισμένος για το ότι υπάρχουν κανόνες; Τι με ενοχλεί σχετικά με τους κανόνες;
- Ποιος ορίζει τους κανόνες σε διάφορα περιβάλλοντα; Ποιος έχει την εξουσία να επιβάλει τους κανόνες και τις κυρώσεις σε περίπτωση που οι κανόνες δεν τηρούνται;

Ως κίνητρο για να ξεκινήσει αυτή η φάση του μαθήματος, ή για να συνοψίσετε στη συνέχεια, μπορεί να χρησιμοποιηθεί το κείμενο που ακολουθεί (ή μια συντομευμένη έκδοση), "Πειθαρχία και τάξη στη δημοκρατία - και στο σχολείο".

Πειθαρχία και τάξη στη δημοκρατία – και στο σχολείο

1. Η τάξη είναι απαραίτητη υπό οποιεσδήποτε συνθήκες.
Μια ομάδα χωρίς τάξη και βασικούς κανόνες δε μπορεί να είναι δημοκρατική.
2. Τα όρια είναι απαραίτητα. Οι κανόνες μπορεί να είναι λανθασμένοι ή ακατάλληλοι. Αλλά εφόσον δεν έχουν αντικατασταθεί, πρέπει να γίνονται σεβαστοί. Θα πρέπει, ωστόσο, να είναι δυνατόν να αλλάξουν.
3. Από την αρχή, τα παιδιά θα πρέπει να συμμετέχουν στον καθορισμό και την επιβολή κανόνων.
Μόνο με αυτό τον τρόπο, είναι δυνατόν να ταυτιστούν με τους κανόνες.
4. Η κοινότητα μιας τάξης δε μπορεί να λειτουργήσει χωρίς αμοιβαία εμπιστοσύνη και σεβασμό. Σε ορισμένες περιπτώσεις, μπορεί να αποδειχτεί δύσκολο να δημιουργηθεί τέτοια ατμόσφαιρα.
5. Το ομαδικό πνεύμα πρέπει να αντικαταστήσει τον ανταγωνισμό μέσα στην τάξη.
6. Μια φιλική ατμόσφαιρα στην τάξη είναι ζωτικής σημασίας.
7. Οι κοινωνικές δεξιότητες του/της εκπαιδευτικού συμβάλλουν ουσιαστικά (δημοκρατική ηγεσία, η ανάπτυξη της αίσθησης του ανήκειν στην ομάδα, το χτίσιμο σχέσεων, κ.λπ.).
8. Η επικοινωνία της ομάδας είναι μια μόνιμη πραγματικότητα σε μια δημοκρατική τάξη.
9. Οι μαθητές, αγόρια και κορίτσια, πρέπει να ενθαρρύνονται να εξερευνούν κάτι καινούριο και να μαθαίνουν από τα λάθη.
10. Εντός των ορίων, θα πρέπει να είναι δυνατή η άσκηση ελευθεριών. Μόνο με αυτό τον τρόπο, είναι δυνατό να αναπτυχθεί ατομική υπευθυνότητα.
11. Η πειθαρχία και η τάξη θα γίνουν αποδεκτές και τα άτομα θα συμμορφωθούν πρόθυμα, αν αυτές βοηθούν κάθε άτομο να εκφραστεί, κι αν υποστηρίζουν την ομάδα να αναπτύξει ικανοποιητικές σχέσεις και συνθήκες εργασίας.

"Χωρίς τάξη και βασικούς κανόνες καμία ομάδα ανθρώπων δε μπορεί να είναι δημοκρατική."

Η τάξη χωρίζεται στις ίδιες ομάδες με το προηγούμενο μάθημα. Ο/η εκπαιδευτικός μοιράζει τα χαρτιά Α3 από το προηγούμενο μάθημα, και δίνει την παρακάτω οδηγία:

Κοιτάξτε τι έχετε γράψει μέχρι τώρα. Σκεφτείτε τους κανόνες που νιώθετε πως είναι ιδιαίτερα σημαντικοί για εμάς ώστε να ζούμε μαζί, και που θα θέλατε να παρουσιάσετε στη συνέχεια στην τάξη.

Γράψτε αυτούς τους κανόνες στο τρίτο κάτω μέρος του χαρτιού σύμφωνα με τις ακόλουθες οδηγίες (ιδανικά, ο/η εκπαιδευτικός δίνει ένα ή δύο παραδείγματα):

- Θα πρέπει να είναι θετικά διατυπωμένες, κι όχι απαγορευτικές.
- Θα πρέπει να περιγράφουν τις υποχρεώσεις, καθώς και τα δικαιώματα, π.χ. χρησιμοποιώντας μία διατύπωση με το «επειδή»: «Έχουμε την ευθύνη να ακούμε, όταν άλλοι άνθρωποι μιλούν, *επειδή* έχουμε το δικαίωμα να ακουγόμαστε».

Οι ομάδες κάνουν τη δουλειά τους, σύμφωνα με τις οδηγίες. Μετά από αυτό, σχηματίζονται μεγαλύτερες ομάδες από την ένωση δύο ομάδων. Κάθε ομάδα παρουσιάζει τους κανόνες της στην άλλη ομάδα, και γίνεται συζήτηση και ανατροφοδότηση σχετικά με τους επιλεγμένους κανόνες, τη διατύπωση και τη δυνατότητα κατανόησής τους, με πιθανή επανεπεξεργασία και βελτίωση.

Κάθε ομάδα πρέπει να επιλέξει το πολύ τρεις κανόνες. Αυτοί, γράφονται στη συνέχεια, με παχιά γραφή, σε μεγάλες λωρίδες χαρτιού (κομμένες κατά μήκος, από χαρτί Α3).

Αυτοί οι τρεις κανόνες (ανά ομάδα) αναρτώνται στον πίνακα στην τάξη. Γίνεται μια συζήτηση στην τάξη για το κάθε σύνολο κανόνων: ένας εκπρόσωπος από κάθε ομάδα εξηγεί τους επιλεγμένους κανόνες στην τάξη.

Σύνοψη: Τελική επεξεργασία με σκοπό τη δημιουργία μιας συλλογής κανόνων που θέλουμε να κάνουμε δεσμευτικούς για την τάξη μας:

- Ποιοι κανόνες είναι πανομοιότυποι ή παρόμοιοι; Ποιοι μπορούν, επομένως, να παραλειφθούν ή να συνενωθούν;
- Τι πρέπει να επαναδιατυπωθεί έτσι ώστε να καταστεί η φράση πιο λακωνική και κατανοητή;

Πραγματοποιείται, στη συνέχεια, μια ψηφοφορία που θα καθορίσει ποιοι κανόνες πρέπει να τηρούνται. Κάθε μαθητής έχει πέντε "μάρκες" να «ξοδέψει» σχετικά με τους κανόνες που πιστεύει πως πρέπει να εφαρμοστούν στην τάξη τους. Μπορούν να τους επιλέξουν κάνοντας μια μικρή γραμμή στον πίνακα, ή τοποθετώντας ένα μικρό αυτοκόλλητο δίπλα στους προτιμώμενους κανόνες. Οι κανόνες (μέχρι, αλλά όχι περισσότερο από δέκα) με τον υψηλότερο αριθμό ψήφων γράφονται ως ένα νέο σύνολο κανόνων για την τάξη, ή περιλαμβάνονται στο προϋπάρχον σύνολο κανόνων. Μπορούν να καθαρογραφτούν ως ένα ειδικό έγγραφο, που υπογράφεται από κάθε μαθητή και τοποθετείται σε περίοπτη θέση στην τάξη.

Αναστοχασμός στη μάθηση (όπου ταυτόχρονα οι κανόνες εφαρμόζονται και ενισχύονται): Συνεργατική μάθηση. Τι βοήθησε; Τι εμπόδισε; Πώς συμβάλατε στις δραστηριότητες; Πρόσεξε κάποιον άλλον στην τάξη του οποίου η συνεισφορά ήταν χρήσιμη; Γιατί; Τι έκανε;

Μάθημα 3

Ο/η εκπαιδευτικός ενεργοποιεί την προηγούμενη γνώση σχετικά με τα δικαιώματα του παιδιού και ανακεφαλαιώνει τα πιο σημαντικά σημεία (βλ. Κεφάλαιο 3, μάθημα 2 και Κεφάλαιο 4, μάθημα 1): η δημιουργία των δικαιωμάτων του παιδιού, τα πιο σημαντικά δικαιώματα του παιδιού, ενδεχομένως και σε σχέση με τα ανθρώπινα δικαιώματα.

Τώρα, ο/η εκπαιδευτικός εισάγει τα ακόλουθα δικαιώματα του παιδιού, αυτή τη φορά χρησιμοποιώντας το αυθεντικό κείμενο από τη Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού (βλ. παράρτημα):

- Άρθρο 12, εκφράζουμε τις απόψεις μας και τα ενδιαφέροντά μας,
- Άρθρο 13, το δικαίωμα της ελευθερίας της έκφρασης,
- Άρθρο 28, το δικαίωμα στην εκπαίδευση,
- Άρθρο 31, το δικαίωμα στην ανάπαυση και τις δραστηριότητες του ελεύθερου χρόνου.

Οι μαθητές χωρίζονται σε ομάδες (τις ίδιες όπως και στο μάθημα 1 και 2, ή νέες ομάδες μεταξύ τριών και τεσσάρων παιδιών). Κάθε ομάδα παίρνει ένα φύλλο χαρτί A4, και με αυτό θα ετοιμάσει ένα φύλλο με δύο στήλες, όπως το παρακάτω. Στη στενή στήλη στα αριστερά, βάζουν τα τέσσερα δικαιώματα, χωρισμένα κατά διαστήματα ομοιόμορφα στο κάτω μέρος της σελίδας. Στην ευρύτερη στήλη στα δεξιά, συγκεντρώνουν τις σκέψεις τους σχετικά με τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις που φέρουν αυτά τα δικαιώματα, τόσο για τους ίδιους όσο και για τους άλλους. Ως σημείο αναφοράς, θα μπορούσαν να ρωτήσουν: «Αν ο γείτονάς μου, ένας φίλος μου ή ένας συμμαθητής μου διεκδικεί αυτό το δικαίωμα, ποιες υποχρεώσεις και καθήκοντα προκύπτουν σαν αποτέλεσμα για μένα και τους άλλους;» ή (για το Άρθρο 28): «Ποια καθήκοντα πρέπει να εκπληρώνει η κοινωνία και το σχολείο για να διασφαλίζει το δικαίωμα στην εκπαίδευση; Πώς μπορώ εγώ, ως μέλος αυτής της τάξης, να συμβάλω στην επιτυχία αυτού του δικαιώματος;». Τα αποτελέσματα θα συζητηθούν στο επόμενο μάθημα.

Ονόματα των μελών της ομάδας	
Δικαιώματα	Κανόνες και υποχρεώσεις
Άρθρο 12 Εκφράζουμε τις απόψεις και τα ενδιαφέροντά μας Σε τι αφορά;	
Άρθρο 13 Ελευθερία της έκφρασης Σε τι αφορά;	
Άρθρο 28 Το δικαίωμα στην εκπαίδευση Σε τι αφορά;	
Άρθρο 31 Το δικαίωμα στην ανάπαυση και τις δραστηριότητες του ελεύθερου χρόνου Σε τι αφορά;	

Μάθημα 4

Οι μαθητές παρουσιάζουν τα αποτελέσματά τους (δηλαδή το συμπληρωμένο φύλλο εργασίας από το μάθημα 3) ο ένας στον άλλο στην τάξη. Υπάρχει ένας εκπρόσωπος ανά ομάδα. Μπορούν να αναφερθούν σε ζητήματα όπως τα επόμενα:

- Πώς προσεγγίσαμε την εργασία μας; (Διαδικασία της ομαδικής εργασίας και της λήψης αποφάσεων)
- Τι ήταν σημαντικό για εμάς; (Κριτήρια και αξίες)
- Πώς μπορούμε να διασφαλίσουμε ότι θα τηρούνται οι κανόνες; (στάσεις σε σχέση με τους κανόνες και την επιβολή τους) Ποιος είναι υπεύθυνος για την επιβολή αυτών των τεσσάρων δικαιωμάτων του παιδιού;

Πιθανό συμπέρασμα: Συνεργατική τελική επεξεργασία, συμφωνία για την τελική συλλογική έκδοση των δικαιωμάτων και των υποχρεώσεων σε σχέση με τα τέσσερα στοιχειώδη δικαιώματα του παιδιού που έχουν εξεταστεί. Μια ομάδα θα μπορούσε να αναλάβει το έργο της δημιουργίας ενός εγγράφου που απεικονίζει τους κανόνες ως έργο τέχνης. Όλοι οι μαθητές και οι εκπαιδευτικοί υπογράφουν αυτό το έγγραφο. Οι κανόνες είναι σε ισχύ μέχρις ότου αντικατασταθούν από ένα νέο έγγραφο. Το έγγραφο θα μπορούσε να παρουσιαστεί στην Παγκόσμια Ημέρα του Παιδιού ως παράδειγμα για το πώς ασκείται η δημοκρατία στην τάξη.

Ενότητα 6 (Τάξη 6)

Τα δικαιώματα του παιδιού: ένα έργο τέχνης!

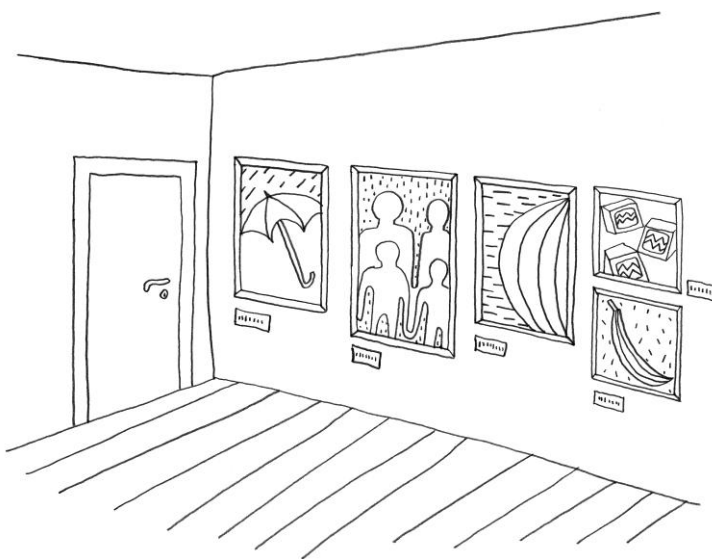
Α Πλάνο μαθήματος

	Βασικό ερώτημα/ θέματα μαθήματος	Βασική εργασία	Υλικά
Μάθημα 1	Τι είναι ένα καλλιτεχνικό project; Πώς μπορώ να παρουσιάσω τα δικαιώματα του παιδιού με καλλιτεχνικά μέσα;	Οι μαθητές επιλέγουν ένα άρθρο από τη Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού που θα παρουσιάσουν ως έργο τέχνης, και αναπτύσσουν τις πρώτες τους ιδέες.	Μερικά περιοδικά. Τα δικαιώματα του παιδιού σε κάρτες ή χαρτάκια.
Μαθήματα 2 - 4	Πώς μπορούν οι εκπαιδευτικοί και οι μαθητές να υποστηρίξουν ο ένας τον άλλον; Πώς θα δουλέψουμε με όσους δουλεύουν αργά, και πώς με όσους δουλεύουν γρήγορα;	Οι μαθητές πραγματοποιούν ένα ή περισσότερα καλλιτεχνικά project. Μαθαίνουν να δίνουν και να δέχονται βοήθεια στην τάξη.	Χαρτί, χρώματα, κόλλα, περιοδικά, κ.λπ.

Β Γενικές πληροφορίες και εκπαιδευτικοί στόχοι

Τα δικαιώματα του παιδιού και τα ανθρώπινα δικαιώματα συνδέονται συχνά με πολύπλοκα πολιτικά, κοινωνικά και προσωπικά προβλήματα. Επιπρόσθετα, αυτό το project συνεχίζει μια μακρά παράδοση καλλιτεχνικής ερμηνείας των δικαιωμάτων του παιδιού και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, στην οποία μπορεί να γίνει αναφορά και να χρησιμοποιηθεί ως πηγή έμπνευσης.

Καλλιτέχνες ανέλαβαν το έργο να εκφράσουν τα περιεχόμενα ενός συγκεκριμένου άρθρου, ή μέρους του, δημιουργικά. Με τον τρόπο αυτό, έχουν δημιουργηθεί πολλές θαυμάσιες κάρτες, ημερολόγια, βιβλία, ακόμα και ταινίες.

Για τους μαθητές που έχουν, ήδη, δουλέψει στο project του κουτιού του θησαυρού στο Κεφάλαιο 3, αυτό το project θα τους προσφέρει μια επιπλέον ευκαιρία να μελετήσουν τα δικαιώματα του παιδιού από μια καλλιτεχνική σκοπιά, σε μεγαλύτερο βάθος.

Η χρήση αυτής της καλλιτεχνικής παράδοσης (που ήταν ήδη η περίπτωση στο Κεφάλαιο 3 με το project “Το κουτί του θησαυρού”) ακολουθεί την πεποίθησή μας ότι μια δημιουργική και ολοκληρωμένη προσέγγιση στη μάθηση είναι πολύτιμη: τα παιδιά πρέπει να μάθουν για ένα δύσκολο θέμα, όχι μόνο γνωστικά, αλλά καλλιτεχνικά και μουσικά. Μια προφορική ή γραπτή δήλωση μπορεί να εκφραστεί ως εικόνα μόνο αν έχει γίνει πλήρως κατανοητή.

Προτείνουμε τον σχεδιασμό των διδακτικών αλληλουχιών αρκετά νωρίς, έτσι ώστε οι εικόνες να εκτεθούν την Παγκόσμια Ημέρα του Παιδιού, (20 Νοεμβρίου), στο σχολείο, στο Δημαρχείο ή σε κάποιο άλλο δημόσιο κτίριο.

Αυτός ο στόχος του project αποτελεί τόσο την ολοκλήρωση της διαδικασίας, όσο και ένα περαιτέρω έναυσμα, παρακινώντας τους μαθητές να πραγματοποιήσουν την εργασία με την απαραίτητη φροντίδα και δημιουργικότητα.

Σημείωση: το πρώτο μάθημα ή ακόμα και το σύνολο του έργου θα μπορούσε επίσης να πραγματοποιηθεί σε συνεργασία με έναν άλλο εκπαιδευτικό, εικαστικών ή τεχνολογίας, ή ακόμη και σε συνεργασία με έναν τοπικό καλλιτέχνη. Οι μαθητές μπορεί, επίσης, να κάνουν προτάσεις οι οποίες θα μπορούσαν να ενσωματωθούν στον σχεδιασμό. Μπορεί, επίσης, να είναι δυνατή η από κοινού πραγματοποίηση του project σε συνεργασία με μια άλλη τάξη.

Γ Βασικά ερωτήματα για αναστοχασμό στις τάξεις για τα δικαιώματα του παιδιού

Βιώνουμε τα δικαιώματα του παιδιού	Μαθαίνουμε τα δικαιώματα του παιδιού	Εφαρμόζουμε τα δικαιώματα του παιδιού
<i>Εκπαιδευτικός</i>		
Με ποιον τρόπο έχουν βιωθεί οι αρχές των δικαιωμάτων του παιδιού στην τάξη και τη σχολική κοινότητα;	Τι γνωρίζουν τώρα τα παιδιά για τα δικαιώματά τους;	Μαθαίνουμε πώς να αναλαμβάνουμε δράση έξω από το σχολείο: τι μάθανε οι μαθητές για τη μελλοντική τους ζωή;
Ιδιαίτερα στις τάξεις των καλλιτεχνικών οι μαθητές μπορούν να κατανοήσουν πως η ανάπτυξη των ατομικών μέσων έκφρασής τους είναι και δυνατή και σημαντική. Βρίσκουν ατομικούς τρόπους για να απεικονίσουν τα διαφορετικά δικαιώματα του παιδιού με καλλιτεχνικά μέσα.	Οι μαθητές έχουν διευρύνει και εμβαθύνει τις γνώσεις και την κατανόησή τους σχετικά με τα δικαιώματα του παιδιού, και έχουν αξιολογήσει κριτικά ορισμένα από τα βασικά δικαιώματα από τη Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού.	Οι μαθητές είναι συναισθηματικά ικανοί να αντιληφθούν παραβιάσεις των δικαιωμάτων του παιδιού και να τις κρίνουν. Έχουν αναπτύξει αυτή την ικανότητα μέσα από πολύ προσωπική προσέγγιση στη μελέτη και την παρουσίαση παραβιάσεων των δικαιωμάτων του παιδιού.
<i>Μαθητές</i>		
Πώς έχω βιώσει τα δικαιώματά μου στην τάξη;	Τι έχω μάθει για τα δικαιώματα του παιδιού;	Τι είδους δράση είμαι ικανός να αναλάβω τώρα;
Το project μετέτρεψε την αίθουσα και ολόκληρο το κτίριο του σχολείου σε ένα μέρος του οποίου τη διακόσμηση συμμετείχα, και όπου αισθάνομαι σαν στο σπίτι μου. Μπορώ να εκφράσω την ατομική μου προσωπικότητα, και γίνομαι αντιληπτός ως άτομο.	Μαζί με τους συμμαθητές μου, έχω μελετήσει εκτενώς τα δικαιώματα του παιδιού. Έχω κάνει πολλές καινούργιες ερωτήσεις, και έχω συνειδητοποιήσει πως δεν χρειάζεται να ανησυχώ αν δεν έχω κατανοήσει ήδη όλα τα άρθρα για τα δικαιώματα του παιδιού. Θα συνεχίσω τη μελέτη μου.	Έχω μεγαλύτερη επίγνωση των καλλιτεχνικών μου ταλέντων, και τώρα έχω γίνει πιο τολμηρός στη χρήση και άσκησή τους. Αποτελούν μέρος της προσωπικότητάς μου, και μερικές φορές μου επιτρέπουν να εκφράσω περισσότερα από ό,τι θα μπορούσα με πολλές λέξεις ή κείμενα. Θα μπορούσα να σκεφτώ ένα παρόμοιο καλλιτεχνικό project για τα δικαιώματα του παιδιού με τους φίλους μου, να πουλήσουμε μερικές εικόνες και να δωρίσουμε τα έσοδα για την υποστήριξη προγραμμάτων για παιδιά.

Δ Διαδικασία

Μάθημα 1 (διάρκεια περίπου 1 ½ ώρες)

Ο/η εκπαιδευτικός κάνει μια λεπτομερή εισαγωγή στην τάξη για το καινούργιο project. Το σημαντικό είναι για τα παιδιά:

- να έχουν ενδεχομένως άλλη μία εισαγωγή στο θέμα των δικαιωμάτων του παιδιού.
- να κατανοήσουν τις βασικές αρχές και τους στόχους του project.
- να είναι σε θέση να εκτιμήσουν τι απαιτεί το χρονοδιάγραμμα από αυτά.
- να έχουν δει παραδείγματα καλλιτεχνικής έκφρασης των δικαιωμάτων του παιδιού (ή των ανθρωπίνων δικαιωμάτων).

Όσον αφορά στο τελευταίο σημείο, ο/η εκπαιδευτικός δεν πρέπει να δείξει μόνο παραδείγματα που απεικονίζουν διαφορετικά ανθρώπινα δικαιώματα και δικαιώματα του παιδιού. Θα πρέπει, επίσης, να παρουσιάσει διαφορετικά στυλ και προσεγγίσεις για να υποστηρίξει τα παιδιά στο να βρουν τα προσωπικά τους μέσα έκφρασης.

Μετά την εισαγωγή, οι μαθητές σχηματίζουν μικρές ομάδες (γύρω στα έξι παιδιά). Αυτό θα αποτελέσει τη βάση για τις επόμενες σταθερές ομάδες. Κάθε ομάδα παίρνει ένα αντίγραφο της Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού (βλ. παράρτημα). Εργασία: Βρείτε τρία δικαιώματα του παιδιού για τα οποία θα θέλατε να δημιουργήσετε ένα αντίστοιχο έργο τέχνης (φωτογραφία, ζωγραφική, γλυπτική, αντικείμενο).

Ακολουθεί μία φάση ανάγνωσης και συζήτησης. Μετά από αυτό, πραγματοποιείται μια συζήτηση στην ολομέλεια για την οριστικοποίηση των ομάδων που θα εργαστούν στα δικαιώματα που έχουν επιλέξει (για παράδειγμα, σε αντίγραφο της Σύμβασης, κάθε ομάδα σημειώνει τα δικαιώματα που έχει επιλέξει). Στη συνέχεια, η τάξη συγκρίνει και διευκρινίζει αλληλεπικαλύψεις, έτσι ώστε να βρεθεί η πιο ικανοποιητική λύση για όλες τις ομάδες.

Οι ομάδες θα πρέπει να αποσαφηνίσουν ζητήματα, όπως τα εξής:

- Πρώτες σκέψεις/ιδέες σχετικά με την εικόνα ή το αντικείμενο που θα φτιάξουν.
- Χρώματα, υλικά, εργαλεία που θα διαλέξουν.
- Χρονοδιάγραμμα (σημείωση: ο/η εκπαιδευτικός πρέπει να παρακολουθεί και να συμβουλεύει τα παιδιά έτσι ώστε να διασφαλιστεί ότι το project που έχει επιλεγεί είναι ρεαλιστικό όσον αφορά τον διαθέσιμο χρόνο).
- Ιδέες για την προγραμματισμένη έκθεση (μπορεί να συζητηθεί και αργότερα, κατά τη διάρκεια μιας ολομέλειας).

Οι ομάδες, στη συνέχεια, συζητούν και ανταλλάσσουν τις ιδέες τους στην τάξη.

Η εργασία για το επόμενο μάθημα είναι να διατυπώσουν οι ομάδες ιδέες για το project, να αναζητήσουν πηγές έμπνευσης και πληροφορίες στις εφημερίδες, στο διαδίκτυο και στη βιβλιοθήκη, να κάνουν σκίτσα ή περιγραφές, και πιθανώς να ξεκινήσουν να συλλέγουν υλικό. Κάθε ομάδα ετοιμάζει μια σύντομη παρουσίαση των σχεδίων τους για το επόμενο μάθημα, όπου η αφετηρία είναι ένα δικαίωμα του παιδιού, που παρουσιάζεται και επεξηγείται με παραδείγματα.

Μάθημα 2 (πρώτο μισό)

Οι μαθητές μοιράζονται και σχολιάζουν τις ιδέες που έχουν αναπτυχθεί από το τελευταίο μάθημα, και δείχνουν ο ένας στον άλλο τα σκίτσα ή τις σημειώσεις που έχουν κάνει. Είναι σημαντικό να έχουν κατανοήσει το δικαίωμα του παιδιού στο οποίο βασίζεται η ιδέα τους, και θα πρέπει να είναι σε θέση να δώσουν παραδείγματα στην τάξη για το πώς αυτά τα δικαιώματα θα μπορούσαν να τηρούνται ή να παραβιάζονται. Ως εκ τούτου, θα πρέπει να είναι έτοιμοι να ενημερώσουν σαφώς και εύλογα την τάξη για τα σχέδια τους: ποιο δικαίωμα έχουν επιλέξει να απεικονίσουν δημιουργικά, τα βήματα που πρέπει να ληφθούν για να γίνει αυτό, και σε ποιο σημείο/σημεία θα χρειαστούν τη βοήθεια ή τις ιδέες της τάξης, ή του/της εκπαιδευτικού τους.

Διευκρίνιση της οριστικής ιδέας για το project που θα ολοκληρωθεί με την έκθεση, στις ή γύρω στις 20 Νοεμβρίου (μία επιλογή θα ήταν επίσης να ανατεθεί ο σχεδιασμός και η ολοκλήρωση του project ως εργασία για το σπίτι - για να συζητηθεί στο τρίτο μάθημα).

Μαθήματα 2 (δεύτερο μισό) έως 4

Οι μαθητές μπορούν να χρησιμοποιήσουν όλη την ώρα στο τελευταίο μισό του δεύτερου μαθήματος, καθώς και τα επόμενα δύο μαθήματα, για να ολοκληρώσουν το project τους (ανάλογα με το είδος του project που έχουν σχεδιάσει, μπορεί να δοθεί χρόνος για εργασία στο σπίτι). Η εμπειρία έχει δείξει πως οι μαθητές θα έχουν μεγαλύτερο κίνητρο αν εργάζονται μαζί, παρά απομονωμένοι ο ένας από τον άλλο. Ο/η εκπαιδευτικός θα πρέπει να τους ενθαρρύνει να τροποποιούν, να αναπτύσσουν και να βελτιώνουν τις ιδέες τους.

Ο/η εκπαιδευτικός μπορεί να υποστηρίξει την τάξη φέρνοντας μια συλλογή από αφίσες, εικονογραφήσεις από διαφημίσεις, διαγράμματα, κ.λπ., κομμένα από εφημερίδες και περιοδικά, βιβλία τέχνης, ιστοσελίδες, κ.λπ. Οι μαθητές μπορούν, επίσης, να φέρουν κατάλληλα κείμενα από το σπίτι τους. Αυτή η συλλογή από εικόνες δεν χρειάζεται απαραίτητα να σχετίζεται με το θέμα των δικαιωμάτων του παιδιού, αλλά είναι εκεί για να προσφέρει στα παιδιά διάφορες επιλογές για να εκφραστούν.

Μερικές συμβουλές για την έκθεση:

- Εάν προβλέπεται μια έκθεση στο σχολικό κτίριο, στην τάξη ή σε ένα δημόσιο κτίριο, τότε, θα πρέπει να συμφωνηθεί μια συγκεκριμένη διαμόρφωση για την παρουσίαση των αντικειμένων στην έκθεση (π.χ. χρήση της ίδιου τύπου αφισών για την έκθεση).
- Θα μπορούσε, επίσης, να πραγματοποιηθεί ένας διαγωνισμός ενώπιον μιας κριτικής επιτροπής. Η κριτική επιτροπή θα μπορούσε να συσταθεί τόσο από μαθητές, όσο και από τοπικές δημόσιες προσωπικότητες, για παράδειγμα έναν τοπικό καλλιτέχνη ή δημοσιογράφο.
- Εάν το project (με ή χωρίς εγκαίνια) αναφέρεται στον τοπικό τύπο, αυτό μπορεί να συμβάλει σε μεγάλο βαθμό στην παρακίνηση των μαθητών.

Ενότητα 7 (Τάξη 7)

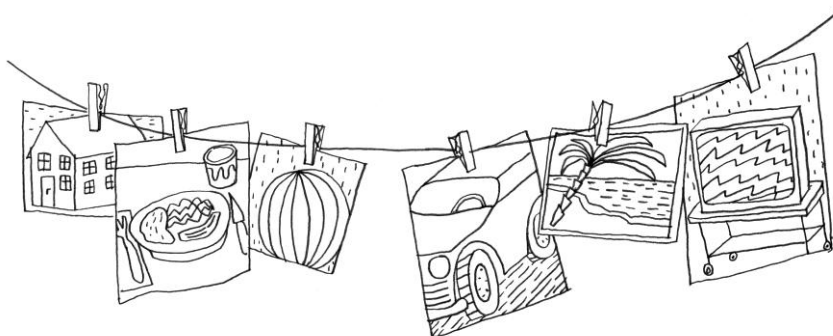
Είναι αυτό που θέλω αυτό που επίσης χρειάζομαι;

Α Πλάνο μαθήματος

	Βασικό ερώτημα/ θέματα μαθήματος	Βασική εργασία	Υλικά
Μάθημα 1	Ποιες είναι οι επιθυμίες και οι ευχές μου;	Οι μαθητές συνειδητοποιούν τις επιθυμίες τους, καθώς τις εξηγούν ο ένας στον άλλον.	Εικόνες για να σχηματίσουν οι μαθητές ζευγάρια.
Μάθημα 2	Τι χρειάζονται οι άνθρωποι; Τι θα ήταν ωραίο να έχουν;	Οι μαθητές μαθαίνουν να διαχωρίζουν τις επιθυμίες από τις ανάγκες, και τις βασικές ανάγκες από τις ανάγκες για αυτό-εκπλήρωση.	Παλιά περιοδικά, ψαλίδια, κόλλα, μερικά κενά φύλλα χαρτιού, ένα κομμάτι σπάγγο, μανταλάκια.
Μάθημα 3	Τι είναι οι επιθυμίες; Τι είναι οι ανάγκες;	Καθοδηγούμενοι από κριτήρια, οι μαθητές συμφωνούν σε 10 σημαντικές επιθυμίες και ανάγκες.	Υλικά που φέρνουν οι μαθητές.
Μάθημα 4	Αντιστοιχούν τα δικαιώματα του παιδιού με τις ιδέες μας για τις επιθυμίες και τις ανάγκες;	Οι μαθητές συγκρίνουν τις ιδέες τους με τα δικαιώματα του παιδιού, και δημιουργούν αφίσες παρουσίασης για την Παγκόσμια Ημέρα του Παιδιού.	Αντίγραφα της Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού για κάθε ομάδα. Φύλλο σεμιναρίου.

Β Γενικές πληροφορίες και εκπαιδευτικοί στόχοι

Για να καταλάβουν τι είναι τα δικαιώματα του παιδιού και τα ανθρώπινα δικαιώματα, οι μαθητές πρέπει να αναστοχαστούν πάνω στις προσωπικές τους ανάγκες και επιθυμίες. Πρέπει να συνειδητοποιήσουν τι περιμένουν από τη ζωή στην παρούσα κατάσταση τους.

Πρώτα, θα πρέπει να σκεφτούν ελεύθερα για τις επιθυμίες και τις ανάγκες τους, ανεξάρτητα από το πόσο τρελές μοιάζουν, και θα πρέπει, επίσης, να τις εκφράσουν.

Κατά δεύτερον, θα πρέπει να διευκρινίσουν ποια είναι η διαφορά στον τρόπο που αντιλαμβάνονται τις επιθυμίες και τις πραγματικές ανάγκες στη ζωή. Αυτό, είναι σχεδόν βέβαιο, πως θα τους οδηγήσει σε πολλά από τα δικαιώματα της Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού.

Σε κάθε στάδιο, είναι σημαντικό ο/η εκπαιδευτικός να προωθεί και να καθοδηγεί τις συζητήσεις, προσέχοντας, όμως, να μην παρεμβαίνει πάρα πολύ. Είναι σημαντικό να μην ηθικολογεί, και να μην προσπαθεί να πείσει τους μαθητές να υιοθετήσουν τις δικές του/της αξίες. Αντίθετα: σε μια καλά

καθοδηγούμενη συζήτηση, συχνά οι μαθητές θα ανακαλύψουν και θα επιλύσουν μόνοι τους αντικρουόμενες έννοιες και αξίες.

Μια ιδανική χρονική στιγμή για να δουλέψει κανείς με το Κεφάλαιο 7 είναι οι αρχές του Νοεμβρίου. Με αυτό τον τρόπο, οι αφίσες που θα δημιουργηθούν στο τέταρτο μάθημα θα είναι τελειωμένες και έτοιμες να εκτεθούν την Παγκόσμια Ημέρα του Παιδιού (20 Νοεμβρίου).

Γ Βασικά ερωτήματα για αναστοχασμό στις τάξεις για τα δικαιώματα του παιδιού

Βιώνουμε τα δικαιώματα του παιδιού	Μαθαίνουμε τα δικαιώματα του παιδιού	Εφαρμόζουμε τα δικαιώματα του παιδιού
<i>Εκπαιδευτικός</i>		
Με ποιον τρόπο έχουν βιωθεί οι αρχές των δικαιωμάτων του παιδιού στην τάξη και τη σχολική κοινότητα;	Τι γνωρίζουν τώρα τα παιδιά για τα δικαιώματά τους;	Μαθαίνουμε πώς να αναλαμβάνουμε δράση έξω από το σχολείο: τι μάθανε οι μαθητές για τη μελλοντική τους ζωή;
Αυτή η ενότητα προσφέρει στους μαθητές την ευκαιρία να εκφράσουν τις προσωπικές τους επιθυμίες και ανάγκες. Ανακαλύπτουν πως οι άλλοι τους ακούνε και τους παίρνουν στα σοβαρά. Μαθαίνουν τη διαφορά μεταξύ των βασικών αναγκών επιβίωσης, και των πραγμάτων που επιθυμούμε.	Οι μαθητές αντιλαμβάνονται πως τα δικαιώματα του παιδιού ασχολούνται με βασικές ανάγκες οι οποίες είναι απαραίτητες για την επιβίωση.	Οι μαθητές θα πρέπει να αντιληφθούν πως βρίσκονται καθημερινά αντιμέτωποι με βασικά ζητήματα της ζωής, και πως η κοινωνία δημιουργεί για τα μέλη της άνισες συνθήκες για την αντιμετώπιση τέτοιων προβλημάτων. Θα πρέπει να μάθουν να διεκδικούν τις επιθυμίες τους, διατηρώντας παράλληλα μια κριτική απόσταση από αυτές.
<i>Μαθητές</i>		
Πώς έχω βιώσει τα δικαιώματά μου στην τάξη;	Τι έχω μάθει για τα δικαιώματα του παιδιού;	Τι είδους δράση είμαι ικανός να αναλάβω τώρα;
Μπορώ να εκφράσω τις επιθυμίες μου μόνο αν εμπιστεύομαι τους συμμαθητές μου, και τον/την εκπαιδευτικό. Έχω μάθει πως αξίζει τον κόπο να ανοιγόμαστε στους άλλους, και να βλέπουμε και εκείνους να κάνουν το ίδιο.	Έχω μάθει πως τα δικαιώματα του παιδιού εστιάζουν στις πιο σημαντικές μας ανάγκες- συμμετοχή, ανάπτυξη, επιβίωση, και προστασία-, και πως έχουν μεγάλη σχέση με την καθημερινή μου ζωή.	Θα προσπαθήσω να δίνω μεγαλύτερη προσοχή στη διαφορά μεταξύ των επιθυμιών και των αναγκών. Δεν θα κρύβω και δεν θα αρνούμαι τις επιθυμίες και τα όνειρά μου, αλλά θα προσπαθώ να γίνουν πραγματικότητα χωρίς να βλάπτω τις ανάγκες άλλων ανθρώπων.

Δ Διαδικασία

Μάθημα 1

Εισαγωγή: Ο/η εκπαιδευτικός ενημερώνει την τάξη πως και στο γυμνάσιο τα δικαιώματα του παιδιού θα είναι, επίσης, το θέμα μιας σειράς μαθημάτων κάθε χρόνο. Ο/η εκπαιδευτικός ρωτάει την τάξη τι θυμούνται από το δημοτικό, και κάνει επανάληψη στα σημαντικότερα γεγονότα (βλ. Κεφάλαιο 3, μάθημα 2 και Κεφάλαιο 4, μάθημα 1: η καταγωγή των δικαιωμάτων του παιδιού, τα βασικότερα δικαιώματα του παιδιού, ενδεχομένως, τη σχέση τους με τα ανθρώπινα δικαιώματα).

Ανακοίνωση: Φέτος, το θέμα θα είναι «επιθυμίες και ανάγκες». Ο/η εκπαιδευτικός κάνει μια σύντομη περιγραφή του θέματος, συλλέγει παραδείγματα από τους μαθητές για την κάθε κατηγορία, αλλά και τις πιο σημαντικές διαφορές. Πώς θα μπορούσε το θέμα αυτό να συνδέεται με τα δικαιώματα του παιδιού;

Ο/η εκπαιδευτικός έχει κόψει εικόνες από ωραία αυτοκίνητα, μοδάτα ρούχα και αξεσουάρ, ή ελκυστικά θέρετρα διακοπών, σε τέσσερα κομμάτια την καθεμία, και τα μοιράζει με τυχαίο τρόπο στους μαθητές. Οι μαθητές πρέπει να βρουν τους υπόλοιπους που έχουν, επίσης, κομμάτια της ίδιας εικόνας: μαζί σχηματίζουν μια ομάδα εργασίας. Αν πρέπει να υπάρχουν ομάδες των τριών ή των πέντε για να εξυπηρετηθεί το σύνολο των μαθητών, ο/η εκπαιδευτικός ρυθμίζει τον αριθμό των κομματιών ανάλογα.

Οι ομάδες εκλέγουν έναν εκπρόσωπο και έναν συντονιστή. Ο εκπρόσωπος θα μιλήσει για την ομάδα στις άλλες ομάδες, στην ολομέλεια και στον/στην εκπαιδευτικό. Είναι υπεύθυνος να μεταφέρει την άποψη της ομάδας, κι όχι τη δική του. Ο συντονιστής της ομάδας οργανώνει τη διαδικασία της εργασίας, ενσωματώνει όλα τα μέλη και παρακολουθεί το χρονοδιάγραμμα.

Από τις ομάδες ζητείται να συζητήσουν τα ακόλουθα σημεία, και να κρατήσουν σημειώσεις για αυτά:

- Ποιες είναι οι μεγαλύτερες επιθυμίες σας σήμερα; Τι θα σας έκανε ιδιαίτερα ευτυχισμένο;
- Ποιες είναι οι μεγαλύτερες επιθυμίες σας και όνειρα για το μέλλον (π.χ. όταν θα είσαστε 25);
- Θυμάστε τις επιθυμίες και τα όνειρά σας όταν ήσασταν 5, 7, 9, και 11 χρονών; Ποιες ήταν οι μεγαλύτερες επιθυμίες σας τότε; Τι θα σας είχε κάνει ιδιαίτερα ευτυχισμένο;
- Τι είδους επιθυμίες και όνειρα έχουν οι ενήλικες (γονείς, γνωστοί, άλλοι);

Κάθε ομάδα φτιάχνει μια λίστα με τις επιθυμίες και τα όνειρα, σύμφωνα με τις διάφορες ηλικίες στις οποίες ήταν σημαντικά. Η λίστα γράφεται σε έναν πίνακα (σε χαρτί A3 ή A2). Οι μαθητές μπορούν να σχεδιάσουν τον πίνακά τους, ή ο/η εκπαιδευτικός μπορεί να δώσει ακριβείς οδηγίες ως προς τις λεπτομέρειες και τον σχεδιασμό, ανάλογα με το επίπεδο της τάξης. Ο πίνακας πρέπει να έχει έναν κατάλληλο τίτλο στον οποίο θα πρέπει να καταλήξουν οι ίδιοι οι μαθητές.

Τα φύλλα χαρτιού αναρτώνται (σαν μίνι αφίσες), και ένας εκπρόσωπος από κάθε ομάδα παρουσιάζει τα αποτελέσματα. Ο/η εκπαιδευτικός θα μπορούσε, ενδεχομένως, να δώσει κάποια στοιχεία όσον αφορά πτυχές όπως επιθυμίες ανάλογα με το φύλο, ρεαλιστικές ή ουτοπικές επιθυμίες, κ.λπ.

Εργασία για το σπίτι για το επόμενο μάθημα (λίγες ημέρες αργότερα): Τα παιδιά συλλέγουν αποκόμματα σχετικά με το θέμα των επιθυμιών και των αναγκών (από εφημερίδες, καταλόγους, περιοδικά κλπ), μανταλάκια (αν δεν υπάρχουν περί τα 60 μανταλάκια διαθέσιμα στο σχολείο).

Μάθημα 2

Εισαγωγή: Σύντομη ανακεφαλαίωση του προηγούμενου μαθήματος. Το μάθημα ήταν για τις επιθυμίες μας τώρα, αλλά και όταν ήμασταν νεότεροι. Σήμερα, θέλουμε να εστιάσουμε περισσότερο στις διαφορές μεταξύ των επιθυμιών από τη μία πλευρά (που θα ήταν ωραίο για την αυτο-ανάπτυξη μας αν πραγματοποιούντουσαν), και των (βασικών) αναγκών από την άλλη (οι οποίες είναι απαραίτητες για την επιβίωσή μας). Μπορούν να αναφερθούν μερικά παραδείγματα από τα παιδιά.

Οι μαθητές δουλεύουν σε ομάδες. Συζητούν τις παρακάτω ερωτήσεις:

- Τι θα θέλαμε να έχουμε; Τι θα ήταν ωραίο να έχουμε; Τι θα μας επέτρεπε αυτό να κάνουμε/είμαστε; (Ευχές / επιθυμίες)
- Τι πραγματικά χρειαζόμαστε και γιατί; (Υπαρξιακές ανάγκες)

Οι φωτογραφίες που έχουν φέρει οι μαθητές στην τάξη, ως εργασία για το σπίτι, μπορούν να χρησιμοποιηθούν για να βοηθήσουν στην παραγωγή αυθόρμητων σκέψεων και ιδεών, ιδιαίτερα για ιδέες σχετικά με τις ευχές και τις επιθυμίες.

Δίνεται ένα φύλλου χαρτιού A3 σε κάθε ομάδα, και ανατίθενται οι ακόλουθες εργασίες:

- α) Σχεδιάστε ένα πίνακα με τουλάχιστον πέντε (βασικές) ανάγκες (τροφή, ασφάλεια, φροντίδα, φίλοι, εκπαίδευση, ζεστασιά, κλπ) και πέντε ευχές για την αυτο-ανάπτυξη (δική μας τηλεόραση, ταξίδια σε εξωτικά μέρη, ένα φανταχτερό αυτοκίνητο, κ.λπ).
- β) Κόψτε εικόνες για να απεικονίσετε τις δύο κατηγορίες, και (πιθανώς ως εργασία για το σπίτι) βρείτε περισσότερες εικόνες. Οι εικόνες θα πρέπει να σημειωθούν στο πίσω ή το κάτω μέρος τους με BN (βασική ανάγκη) ή E (επιθυμία).

Μάθημα 3

Οι ομάδες λαμβάνουν την ακόλουθη εργασία: τοποθετείστε όλες τις εικόνες που απεικονίζουν επιθυμίες και (βασικές) ανάγκες μπροστά σας. Δημοκρατικά επιλέξτε πέντε εικόνες που απεικονίζουν καλύτερα τις βασικές ανάγκες. Κατά τον ίδιο τρόπο, αποφασίστε για πέντε εικόνες που απεικονίζουν καλύτερα τις επιθυμίες που η ομάδα σας θα ήθελε περισσότερο να έχουν εκπληρωθεί. Βεβαιωθείτε ότι έχετε λάβει υπόψη τη γνώμη του κάθε μέλους! (Για να επιλέξουν τις εικόνες, μπορούν να δοθούν σε κάθε μέλος της ομάδας πέντε μικρά χαρτάκια ή μάρκες, για να τοποθετήσουν πάνω στην εικόνα που προτιμούν. Επιλέγονται οι δέκα φωτογραφίες με τις περισσότερες μάρκες.)

Συζήτηση και συναίνεση σε ομάδες. Επόμενη εργασία: Πάρτε ένα κομμάτι σπάγκο (περίπου 4μ μήκος) και δέκα μανταλάκια. Κρεμάστε το σπάγκο σε κατάλληλο μέρος και χρησιμοποιήστε τα μανταλάκια για να κρεμάσετε τις εικόνες σας με τον ακόλουθο τρόπο:

- στα αριστερά: εικόνες που αντιπροσωπεύουν είδη που χρειαζόμαστε για να ζούμε με αξιοπρέπεια (βασικές ανάγκες),
- στα δεξιά: εικόνες που αντιπροσωπεύουν είδη που θα έκαναν τη ζωή μας πιο ευχάριστη και απολαυστική (ευχές).
- Κάποιες εικόνες μπορούν, επίσης, να κρεμαστούν μεταξύ των δύο αυτών κατηγοριών.

Παρουσιάσεις από τις ομάδες. Επιπλέον, θα μπορούσε να γίνει μια συζήτηση (καθοδηγούμενη από τον/την εκπαιδευτικό) για διάφορες άλλες πτυχές (διαφορές με βάση το φύλο, ή τι είναι αυτό που μετράει ως βασική ανάγκη σε πλούσιες χώρες και τι στις φτωχότερες).

Μάθημα 4

Κάθε ομάδα παίρνει πέντε κενά φύλλα A3, καθώς και ένα αντίγραφο της Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού (βλ. παράρτημα). Στη συνέχεια, δίνονται οι ακόλουθες εργασίες:

- Πάρτε τις δέκα φωτογραφίες που κρεμάσατε στο τελευταίο μάθημα. Η έμφαση θα είναι στις πέντε φωτογραφίες που απεικονίζουν τις βασικές ανάγκες.
- Διαβάστε με τη σειρά τη Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού δυνατά στην ομάδα σας. Για κάθε δικαίωμα που διαβάζετε, εξετάστε αν αυτό σχετίζεται με μία από τις ανάγκες στις πέντε επιλεγμένες φωτογραφίες σας (ή με μία από τις ευχές στις άλλες πέντε φωτογραφίες).
- Πάρτε τα πέντε φύλλα A3: Στα αριστερά ή στη μέση στο πάνω μέρος του φύλλου, κολλήστε μια από τις πέντε εικόνες που αντιπροσωπεύει μια βασική ανάγκη. Στα δεξιά ή στο κάτω μέρος, γράψτε το δικαίωμα του παιδιού που ταιριάζει με την εικόνα. Ορισμένες εικόνες μπορεί να αντιστοιχούν σε περισσότερα από ένα δικαιώματα του παιδιού!
- Σχεδιάστε και διακοσμήστε τα πέντε φύλλα χαρτιού όσο το δυνατόν πιο όμορφα (ως “μίνι αφίσσα”). Θα πρέπει να εκτεθούν στο κτίριο του σχολείου, στις 20 Νοεμβρίου (Παγκόσμια Ημέρα του Παιδιού).

Παρουσιάσεις των πέντε μίνι αφισών (ανά ομάδα) στην τάξη. Κλείνουμε με μια συζήτηση για θέματα όπως: Πόσο σχετίζονται οι σκέψεις μας για τις βασικές ανάγκες με όσα περιλαμβάνονται στη Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού;

Αποσαφήνιση των πρακτικών θεμάτων της έκθεσης αφίσας που θα πραγματοποιηθεί στις 20 Νοεμβρίου.

Ενότητα 8 (Τάξη 8)

Τα δικαιώματα του παιδιού-αντικείμενο διεξοδικής έρευνας!

Α Πλάνο μαθήματος

	Βασικό ερώτημα/ θέματα μαθήματος	Βασική εργασία	Υλικά
Μάθημα 1	Κατανοούμε τα άρθρα στα δικαιώματα του παιδιού;	Οι μαθητές επιλέγουν άρθρα από τη Σύμβαση για περαιτέρω καθοδηγούμενη μελέτη με κριτήρια, κατά τα επόμενα δύο μαθήματα.	Αντίγραφα από τη Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού.
Μαθήματα 2 και 3	Κατανοούν όλοι τα κριτήρια; Πώς μπορεί ο/η εκπαιδευτικός να παρέχει υποστήριξη χωρίς να παρεμβαίνει πολύ έντονα;	Οι μαθητές δουλεύουν με τον ρυθμό τους σε μικρές ομάδες. Αναλύουν άρθρα από τη Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού, και σχεδιάζουν διαγράμματα που είναι ελκυστικά.	Περιοδικά. Χαρτί, κόλλα, ψαλίδια.
Μάθημα 4	Τι έχουμε μάθει; Πόσο απαιτητική ήταν η εργασία μας; Πώς έχουμε κάνει χρήση της ελευθερίας μας;	Οι μαθητές αναστοχάζονται πάνω στη διαδικασία εργασίας και μάθησης, και συζητάνε πώς να εκθέσουν τα δημιουργήματά τους.	Οι ολοκληρωμένες αφίσες.

Β Γενικές πληροφορίες και εκπαιδευτικοί στόχοι

Τα ανθρώπινα δικαιώματα και τα δικαιώματα του παιδιού θα παραμείνουν ένα απλό όραμα στα χαρτιά αν δεν αποκτήσουν νόημα για την πραγματική ζωή ενός ατόμου. Ως εκ τούτου, πρέπει να γίνουν κατανοητά και να συνδεθούν με πραγματικές εμπειρίες, πρέπει δηλαδή να εφαρμόζονται στην καθημερινή ζωή και οι παραβιάσεις τους να εντοπίζονται.

Αν θέλουμε οι μαθητές να κατανοήσουν τα δικαιώματα του παιδιού, που είναι ο σκοπός μας εδώ, πρέπει να γίνουν ενεργοί και να εργαστούν με αυτά. Το να ακούνε ή να διαβάζουν μόνο για αυτά δεν αρκεί. Η κριτική κατανόηση και εφαρμογή των δικαιωμάτων του παιδιού δεν είναι μόνο ο στόχος αυτού του κεφαλαίου, αλλά και ολόκληρου του εγχειριδίου.

Εδώ, θα πρέπει επίσης να γίνει μια παρατήρηση (και να επικοινωνηθεί στους μαθητές) σχετικά με τον όρο «δικαιώματα του παιδιού», καθώς κάποιες φορές προκαλεί σημαντική ενόχληση μεταξύ των εφήβων. Πολύ σωστά, δεν θέλουν να αποκαλούνται παιδιά. Παρόλα αυτά, τα δικαιώματα του παιδιού ισχύουν και για αυτούς, τουλάχιστον μέχρι την ηλικία των 18. Οι έφηβοι θα πρέπει να συνειδητοποιήσουν πως τα δικαιώματα του παιδιού (ανεξάρτητα με τη χρήση της λέξης «παιδιού»), τους παρέχουν ένα εργαλείο που μπορεί να τους βοηθήσει να εντοπίσουν περιπτώσεις αδικίας, και να διεκδικήσουν τη δικαιοσύνη. Με την επικύρωση της Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού, κάθε κράτος αποδέχεται την υποχρέωση

εφαρμογής αυτών των δικαιωμάτων με κάθε δυνατό μέσο. Με τη σειρά του, αυτό σημαίνει υψηλή προτεραιότητα στη διαδικασία εφαρμογής, και περιλαμβάνει υποστήριξη για τα παιδιά και τους νέους ανθρώπους να ασκούν και να απολαμβάνουν τα δικαιώματά τους.

Στο project για την τάξη 8, προτείνουμε οι μαθητές να ασχοληθούν με τη Σύμβαση σε βάθος, εντοπίζοντας περιπτώσεις εφαρμογής και αντίστοιχα παραβίασης των δικαιωμάτων του παιδιού στη σφαίρα της καθημερινής τους ζωής. Ως έναν πιθανό και επιπλέον στόχο του project, θα συμβουλευάμε να γίνει μια έκθεση αφισών πάνω σε διαφορετικά δικαιώματα του παιδιού. Κάθε αφίσα θα αποτελείται από διάφορα στοιχεία: μια περιγραφή περιεχομένων, ανάλυση, παραδείγματα και απεικονίσεις του εν λόγω δικαιώματος του παιδιού. Η προσέγγιση αυτή ενθαρρύνει μια αναλυτική, καθώς και μια δημιουργική προσέγγιση του θέματος.

Από παιδαγωγική άποψη, αυτή η έκθεση παρέχει μια ευκαιρία και ένα κίνητρο για την ενασχόληση με ένα συγκεκριμένο Άρθρο της Σύμβασης. Ίσως εκπαιδευτικοί από άλλες τάξεις θα μπορούσαν να λειτουργήσουν ως κριτές, οι οποίοι θα επιλέξουν την πιο όμορφη αφίσα για την οποία θα δοθεί ένα μικρό βραβείο (για παράδειγμα, εισιτήρια για το σινεμά, κουπόνι για βιβλίο).

Τα παραδείγματα από την τοπική ζωή ή από το διεθνές πλαίσιο θα πρέπει να προέρχονται από διαφορετικά έντυπα που οι μαθητές έχουν φέρει στο σχολείο. Ως εκ τούτου, το διάβασμα εφημερίδων και περιοδικών θα αποτελέσει ένα βασικό στοιχείο της προετοιμασίας. Χωρίς συνεργατική μάθηση (εργασία σε μικρές ομάδες project), οι μαθητές δεν θα επιτύχουν τους στόχους τους. Αυτό αποτελεί μια περαιτέρω διδακτική πρόθεση αυτού του project.

Το project θα πρέπει να καλύψει περίπου τέσσερα μαθήματα. Δεν είναι το κάθε μάθημα πλήρες από μόνο του, αλλά τα μαθήματα αυτά μαζί σχηματίζουν ένα όλον. Εντός των ομάδων, οι μαθητές θα πρέπει να έχουν την ευκαιρία να βρουν λογικά χρονοδιαγράμματα για τους ίδιους.

Με σκοπό την πραγματοποίηση της έκθεσης για την Παγκόσμια Ημέρα του Παιδιού (20 Νοεμβρίου), είναι σκόπιμο να αρχίσει το project στο τέλος Οκτωβρίου/αρχές Νοεμβρίου.

Γ Βασικά ερωτήματα για αναστοχασμό στο Κεφάλαιο 8

Βιώνουμε τα δικαιώματα του παιδιού	Μαθαίνουμε τα δικαιώματα του παιδιού	Εφαρμόζουμε τα δικαιώματα του παιδιού
<i>Εκπαιδευτικός</i>		
Με ποιον τρόπο έχουν βιωθεί οι αρχές των δικαιωμάτων του παιδιού στην τάξη και τη σχολική κοινότητα;	Τι γνωρίζουν τώρα τα παιδιά για τα δικαιώματά τους;	Μαθαίνουμε πώς να αναλαμβάνουμε δράση έξω από το σχολείο: τι μάθανε οι μαθητές για τη μελλοντική τους ζωή;
Οι μαθητές αντιλαμβάνονται την αίθουσα και το σχολείο ως ένα ενθαρρυντικό μαθησιακό περιβάλλον. Καθημερινές εφημερίδες μετατρέπονται σε υλικά για εργασίες. Με αυτό τον τρόπο, το σχολείο γίνεται ένα μέρος όπου οι μαθητές μπορούν να αναλύσουν την καθημερινή τους ζωή.	Οι μαθητές μαθαίνουν πώς να αναλύουν τα δικαιώματα του παιδιού, χρησιμοποιώντας μια συστηματική προσέγγιση.	Μαθαίνοντας πως να παρουσιάζουν ένα προϊόν (εδώ, μια αφίσα), γίνονται ικανοί να παρατηρούν και να παρουσιάζουν σημαντικά ζητήματα εκτός σχολείου.
<i>Μαθητές</i>		
Πώς έχω βιώσει τα δικαιώματά μου στην τάξη;	Τι έχω μάθει για τα δικαιώματα του παιδιού;	Τι είδους δράση είμαι ικανός να αναλάβω τώρα;
Έχω βιώσει πως οι συμμαθητές μου και ο/η εκπαιδευτικός με έχουν ενθαρρύνει, αλλά και προκαλέσει. Και οι δύο τρόποι αλληλεπίδρασης είναι τρόποι υποστήριξης για μένα.	Συνειδητοποιώ με τι ακρίβεια έχουν διατυπωθεί τα Άρθρα της Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού, και πόσες διαφορετικές πτυχές περιλαμβάνουν. Έχω μάθει να τα αναλύω και να σκέφτομαι πάνω σε αυτά.	Είμαι προετοιμασμένος να λάβω μέρος σε δημόσια συζήτηση σε ζητήματα που κατανοώ. Είμαι πρόθυμος να υποστηρίξω τη γνώμη μου για τα δικαιώματα του παιδιού και τα ανθρώπινα δικαιώματα, και είμαι επίσης πρόθυμος να ακούσω τις απόψεις άλλων ανθρώπων.

Υλικά

- Μεγάλα φύλλα χαρτί.
- Χαρτί σε διάφορα χρώματα.
- Μαρκαδόροι.
- Ψαλίδια.
- Κόλλα.
- Παλιά περιοδικά και εφημερίδες.
- Εικόνες και φωτογραφίες.
- Κείμενο της Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού (βλ. παράρτημα), ένα αντίγραφο για κάθε μαθητή.
- Περιγραφή της εργασίας, ένα αντίγραφο για κάθε ομάδα (βλ. μάθημα 2).

Δ Διαδικασία

Μάθημα 1

Ο/η εκπαιδευτικός παρουσιάζει στους μαθητές το πλήρες πρόγραμμα των επόμενων τεσσάρων μαθημάτων. Θα πρέπει να γίνει κατανοητό στην τάξη ότι πρόκειται να ασχοληθούν με το θέμα των δικαιωμάτων του παιδιού, να διεξάγουν έρευνα και τελικά να δημιουργήσουν αφίσες που παρουσιάζουν τα δικαιώματα του παιδιού, έτσι ώστε (ίσως) να συμμετάσχουν σε έναν διαγωνισμό. Θα ήταν καλό να αρχίσει το μάθημα με την επανενεργοποίηση της προηγούμενης γνώσης των μαθητών σχετικά με τα δικαιώματα του παιδιού.

Ο δάσκαλος μοιράζει αντίγραφα της Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού, του 1989 (βλ. παράρτημα). Από τα 54 Άρθρα, τα πρώτα 41 - ίσως 42 το πολύ - είναι τα πιο σημαντικά για τους μαθητές.

Εργασία: Διαβάστε ολόκληρο το κείμενο (ίσως να ολοκληρωθεί ως εργασία για το σπίτι). Επιλέξτε τρία άρθρα που θεωρείτε ιδιαίτερα σημαντικά.

Σε έναν κατάλογο που έχει συνταχθεί από το εκπαιδευτικό με τους αριθμούς των διαφόρων Άρθρων, οι μαθητές σημειώνουν τα Άρθρα που θεωρούν ιδιαίτερα σημαντικά. Δημιουργείται μια λίστα, σύμφωνα με τα πιο συχνά επιλεγμένα Άρθρα.

Ακολουθεί μια συζήτηση στην τάξη (καθοδηγούμενη από τον/την εκπαιδευτικό). Ως ερέθισμα:

- Πώς προέκυψαν αυτές οι προτεραιότητες, ποια ήταν τα κίνητρα πίσω από την επιλογή τους;
- Πώς η επιλογή των προτεραιοτήτων αντικατοπτρίζει την πραγματική κατάσταση των παιδιών και των εφήβων εδώ;
- Μπορείτε να αναγνωρίσετε ένα μοτίβο ή μια υποκείμενη αρχή;
- Ποια στοιχεία έχουν μείνει έξω;

Μαθήματα 2 και 3

Οι μαθητές δουλεύουν σε ομάδες των τριών. Ο/η εκπαιδευτικός μπορεί να σχηματίσει αυτές τις ομάδες με τους ακόλουθους τρόπους:

- α) με τυχαία επιλογή (π.χ. μετρώντας 1 - 2 - 3),
- β) αφήνοντας τους μαθητές να επιλέξουν, αν και πρέπει να ληφθούν υπόψη ζητήματα δυναμικής της ομάδας και συμπερίληψης,
- γ) χρησιμοποιώντας διαφανή κριτήρια τα οποία αποφασίζει ο/η εκπαιδευτικός.

Οι μαθητές δίνουν στην ομάδα τους ένα όνομα και αναθέτουν τρία καθήκοντα. Κάθε ομάδα χρειάζεται έναν υπεύθυνο χρόνου, έναν υπεύθυνο για τα υλικά κι έναν συντονιστή. Η ομάδα καταγράφει για ποιο πράγμα είναι υπεύθυνο το κάθε μέλος στο πάνω μέρος ενός φύλλου A4, και αυτά τα φύλλα σχεδιασμού αναρτώνται στην τάξη. Αργότερα, οι ομάδες θα τα χρησιμοποιήσουν για να καταγράψουν τα βήματα που κάνανε για να ολοκληρώσουν την εργασία τους.

Εν τω μεταξύ, ο/η εκπαιδευτικός έχει πάρει τα 10 πιο συχνά επιλεγμένα Άρθρα από τον πίνακα, και τα έχει τοποθετήσει με την όψη κάτω, πάνω σε ένα θρανίο. Οι συντονιστές των ομάδων θα διαλέξουν τώρα στην τύχη ένα Άρθρο από τη Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού. Στη συνέχεια, θα λάβουν την περιγραφή της εργασίας (βλ. παρακάτω).

Εργασία

Κάθε ομάδα ετοιμάζει μια αφίσα πάνω σε ένα δικαίωμα του παιδιού. Η αφίσα αποτελείται από τα ακόλουθα μέρη:

- Τον τίτλο του δικαιώματος του παιδιού.
- Το κείμενο του Άρθρου από τη Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού.
- Μία εικόνα που συμβολίζει το δικαίωμα.
- Ένα κείμενο (άρθρο, ιστορία, αναφορά) που έχουν βρει από εφημερίδα, περιοδικό ή το διαδίκτυο και αναφέρεται σε αυτό το δικαίωμα. Το κείμενο θα πρέπει να είναι παράδειγμα ενός περιστατικού, στο οποίο το συγκεκριμένο δικαίωμα παραβιάζεται ή προστατεύεται. Ο/η εκπαιδευτικός μπορεί να βοηθήσει και να δώσει συμβουλές για την αναζήτηση του κειμένου.

Αφού έχουν τελειώσει την αφίσα –και αν έχει μείνει χρόνος- η ομάδα θα επιλέξει κι άλλο ένα Άρθρο από αυτά που έχουν μείνει, και θα φτιάξει μια δεύτερη αφίσα με τον ίδιο τρόπο.

Οι ομάδες μελετούν την εργασία τους και αποφασίζουν ποιος θα είναι υπεύθυνος για τι (ανάλογα με τα καθήκοντα που αναφέρονται παραπάνω).

Προς το παρόν (μάθημα 2), έχουν κάνει μια λίστα των υλικών που απαιτούνται και έχουν σημειώσει οποιεσδήποτε ερωτήσεις μπορεί να έχουν προκύψει, έχουν αποφασίσει σχετικά με το σχέδιο δράσης τους και έχουν κάνει ένα χρονοδιάγραμμα. Σημαντικά σημεία: Τι χρειάζεται να γίνει; Τι πρέπει να συλλεχθεί; Υπάρχουν πράγματα που τα μέλη της ομάδας μπορούν να φέρουν από το σπίτι; Πού θα αποθηκευτεί το υλικό;

Είναι σημαντικό ο/η εκπαιδευτικός να ελέγξει κάθε ομάδα προς το τέλος του μαθήματος, για να δει αν η εργασία και τα καθήκοντα έχουν κατανεμηθεί με τον καλύτερο τρόπο μεταξύ των μελών της ομάδας. Ένας σύντομος διάλογος σχετικά με τα ακόλουθα ερωτήματα θα μπορούσε να είναι χρήσιμος: Πού βρισκόμαστε σε σχέση με τη δουλειά μας; Πού χρειαζόμαστε βοήθεια; Είμαστε εντάξει με την κατανομή των αρμοδιοτήτων στο πλαίσιο της ομάδας; Είναι σε όλους σαφές το τι πρέπει να ερευνήσουν και / ή συλλέξουν στο σπίτι;

Στη συνέχεια (ως εργασία για το σπίτι μεταξύ των μαθημάτων 2 και 3, καθώς και κατά τη διάρκεια του μαθήματος 3), τα παιδιά κοιτάζουν την έρευνά τους (εικόνες και κείμενο), και βρίσκουν τα σημεία που παρουσιάζουν τις κύριες προκλήσεις, και μπορεί να απαιτούν την υποστήριξη του/της εκπαιδευτικού. Στο μάθημα 3, οι μαθητές φέρνουν στο σχολείο όλη την έρευνά τους και τα πράγματα που έχουν συλλέξει. Ένα άλλο σημαντικό σημείο στο μάθημα 3 είναι ο σχεδιασμός και η δημιουργία της αφίσας, η οποία θα πρέπει να γίνει ελκυστική. Ο/η εκπαιδευτικός μπορεί, επίσης, να χρειαστεί να δώσει συμβουλές για αυτό το μέρος του project.

Αποσαφήνιση των πρακτικών θεμάτων της έκθεσης: Πού θα πρέπει να γίνει και πότε (ίσως σε ένα δημόσιο κτίριο); Ποιος θα πάρει μέρος (μόνο η τάξη μας, ή προτείνουμε το project και σε μια άλλη τάξη για συνεργασία); Ποιος θα ανοίξει την τελετή; Ποιοι θα προσκληθούν στην τελετή έναρξης; Πρέπει να υπάρξει μια τελετή απονομής βραβείων για την καλύτερη αφίσα; Ποια θα είναι τα μέλη της κριτικής επιτροπής;

Μάθημα 4

Παρουσίαση των τελικών αφισών στην τάξη, και συζήτηση.

Αποσαφήνιση των ερωτημάτων σε σχέση με την έκθεση (αν προγραμματιστεί).

Επαναθεώρηση των εργασιών του project (κατανομή καθηκόντων, προβλήματα με την έρευνα και τη συλλογή πληροφοριών, τι ήταν χρήσιμο/χρήσιμες συμβουλές, καλή/κακή εμπειρία, η δυναμική της ομάδας, κ.λπ.).

Κλείνοντας, μια ανασκόπηση για το θέμα των δικαιωμάτων του παιδιού: Τι πετύχαμε προκειμένου να βελτιωθεί ίσως η κατάσταση; Τι άλλο θα μπορούσε να γίνει; Ποια συγκεκριμένα μέτρα θα μπορούσαν να ληφθούν; Πότε απαιτείται η συμμετοχή των αρχών;

Ενότητα 9 (Τάξη 9)

Γιατί πρέπει να υπακούμε σε κανόνες;

Α Πλάνο μαθήματος

	Βασικό ερώτημα/ θέματα μαθήματος	Βασική εργασία	Υλικά
Προετοιμασία	Οι μαθητές μαζεύουν πληροφορίες για μια περίπτωση στην οποία ένας σχολικός κανόνας παραβιάστηκε, και μετά επιβλήθηκε.	Ατομική εργασία: συλλογή πληροφοριών.	Τυποποιημένο φυλλάδιο γεγονότων.
Μάθημα 1	Ένας μαθητής σε μπελάδες (μελέτη περίπτωσης).	Ομαδική εργασία: αναλύοντας μια περίπτωση.	Φύλλο εργασίας για τη μελέτη περίπτωσης.
Μάθημα 2	Γιατί ένα σχολείο έχει κανόνες;	Ομαδική εργασία: επανεξετάζοντας τους σχολικούς κανόνες με τον φακό των δικαιωμάτων του παιδιού. Εργασία για το σπίτι: ποιοι κανόνες διέπουν την καθημερινή μας ζωή;	Πίνακας σεμιναρίου και φύλλο εργασίας: « Γιατί ένα σχολείο έχει κανόνες;». Αντίγραφο των σχολικών κανόνων. Φύλλο εργασίας: Ποιους κανόνες θα πρέπει να υπακούμε κατά τη διάρκεια της ημέρας;
Μάθημα 3	Πού χρειαζόμαστε κανόνες στη ζωή;	Ομαδική εργασία: Ποιος «επινοεί» και ποιος επιβάλλει άτυπους κανόνες;	
Μάθημα 4	Ποιος θα πρέπει να θεσπίζει νόμους; (Κανόνες για τη δημιουργία νόμων)	Ομαδική εργασία: Ποιοι κανόνες εξασφαλίζουν πως οι νόμοι είναι δίκαιοι;	
Επέκταση	Καταληκτική συζήτηση με τον διευθυντή του σχολείου ή τον σύμβουλο.		

Β Γενικές πληροφορίες και εκπαιδευτικοί στόχοι

Μια σημαντική αρχή που διατρέχει όλα τα κεφάλαια για τα δικαιώματα του παιδιού είναι: «μαθαίνουμε από την εμπειρία - μάθηση μέσα από το παράδειγμα». Αυτό ισχύει και για τους σχολικούς κανόνες, και τους νόμους γενικά. Το σχολείο είναι ζωή, και μπορεί να θεωρηθεί ως μια μικρή εικόνα της κοινωνίας. Οι σχολικοί κανόνες λειτουργούν με παρόμοιο τρόπο όπως οι νόμοι στην πολιτική κοινότητα, δηλαδή για την εξυπηρέτηση της κοινότητας και την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Με μια πιο προσεκτική εξέταση, παραλληλισμοί - αλλά και διαφορές - μεταξύ των κανόνων στο σχολείο και των νόμων της πολιτικής κοινότητας γίνονται εμφανείς:

- Καμία κοινότητα δεν μπορεί να επιβιώσει χωρίς μια συμφωνία μεταξύ των μελών της να τηρούν νόμους.
- Οι νόμοι προστατεύουν τους αδύναμους. Οι νόμοι είναι εργαλεία για την εφαρμογή των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των δικαιωμάτων του παιδιού.
- Οι νόμοι πρέπει να επιβάλλονται, αλλά αυτό θα πρέπει να είναι η εξαίρεση. Θα λειτουργήσουν μόνο αν είναι γενικά κατανοητοί και αποδεκτοί. Ως εκ τούτου, οι νόμοι πρέπει να είναι δίκαιοι.

Διαφορές μεταξύ του σχολείου και της πολιτικής κοινότητας:

- Η θέσπιση και η επιβολή νόμων είναι μια άσκηση εξουσίας. Η εξουσία πρέπει να υπόκειται σε έλεγχο. Ως εκ τούτου, οι νόμοι πρέπει να τηρούν τις αρχές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, και η εξουσία για τη θέσπιση και την επιβολή πρέπει να κατανέμεται και να ελέγχεται σε μια δημοκρατική κοινότητα. Στην περίπτωση της πολιτικής κοινότητας, υπάρχουν ακριβείς κανόνες ως προς το ποιο σώμα έχει το δικαίωμα να θεσπίσει έναν νόμο.
- Στο πλαίσιο της σχολικής κοινότητας, η ευθύνη για τον καθορισμό και την επιβολή των σχολικών κανόνων ανήκει στον διευθυντή και το προσωπικό. Παρόλα αυτά (όπως και με τους νόμους στην κοινότητα), οι σχολικοί κανόνες πρέπει να ανοιχτοί για συζήτηση υπό το πρίσμα των δικαιωμάτων του παιδιού, και οι μαθητές πρέπει να κατανοήσουν και να εκτιμήσουν την ανάγκη για σχολικούς κανόνες.

Παιδαγωγική προσέγγιση: Τα μαθήματα ακολουθούν ένα μοτίβο ομόκεντρων κύκλων. Το μάθημα 1 ασχολείται με ένα συγκεκριμένο περιστατικό ενός κανόνα που επιβλήθηκε στο σχολείο αφού είχε πρώτα παραβιαστεί. Το μάθημα 2 ασχολείται με το ερώτημα του σκοπού που εξυπηρετεί η εφαρμογή των κανόνων του σχολείου, και προσφέρει την απάντηση ότι το σχολείο εξυπηρετεί ορισμένα δικαιώματα του παιδιού, καθώς και το ότι οι κανόνες του σχολείου είναι σημαντικά εργαλεία για να λειτουργεί καλά ένα σχολείο. Το μάθημα 3 κινείται πέρα από τον ορίζοντα της σχολικής εμπειρίας και πραγματεύεται τους κανόνες σε άλλους τομείς της ζωής. Το μάθημα 4, τέλος, διαχωρίζει τους κανόνες από τους νόμους, και ρωτά ποιος θα έπρεπε να έχει την εξουσία να επιβάλει νόμους που όλοι αναμένεται να υπακούμε.

Γ Βασικά ερωτήματα για αναστοχασμό στο Κεφάλαιο 9

Βιώνουμε τα δικαιώματα του παιδιού	Μαθαίνουμε τα δικαιώματα του παιδιού	Εφαρμόζουμε τα δικαιώματα του παιδιού
<i>Εκπαιδευτικός</i>		
Με ποιον τρόπο έχουν βιωθεί οι αρχές των δικαιωμάτων του παιδιού στην τάξη και τη σχολική κοινότητα;	Τι γνωρίζουν τώρα τα παιδιά για τα δικαιώματά τους;	Μαθαίνουμε πώς να αναλαμβάνουμε δράση έξω από το σχολείο: τι μάθανε οι μαθητές για τη μελλοντική τους ζωή;
Οι μαθητές μαθαίνουν πώς να αντιμετωπίζουν την εμπειρία της άνισης κατανομής της εξουσίας. Κάνουν χρήση των δικαιωμάτων τους, αλλά ανακαλύπτουν πως υπάρχουν όρια στο τι μπορούν να επιτύχουν.	Τα δικαιώματα του παιδιού αποτελούν μέρος του κράτους δικαίου, και ως εκ τούτου είναι δεσμευτικά για όλους. Παρόλα αυτά, δεν έχουν εφαρμοστεί πλήρως σε ολόκληρο τον κόσμο.	Για τους μαθητές, αυτή η εμπειρία είναι σημαντική, καθώς θα τους βοηθήσει ως ενήλικους πολίτες στην κοινωνία των πολιτών να αντιμετωπίσουν δυσκολίες σε διαπραγματεύσεις ή πολιτικές ήττες.
<i>Μαθητές</i>		
Πώς έχω βιώσει τα δικαιώματά μου στην τάξη;	Τι έχω μάθει για τα δικαιώματα του παιδιού;	Τι είδους δράση είμαι ικανός να αναλάβω τώρα;
Έχω μάθει να περνάω μέσα από τη δύσκολη διαδικασία της διαπραγμάτευσης δικαιωμάτων και καθηκόντων. Έχω μάθει πώς να αντιμετωπίζω την απογοήτευση και την ήττα.	Γνωρίζω πως τα δικαιώματα αλλά και τα καθήκοντα είναι απαραίτητα για τη συμβίωση. Γνωρίζω, επίσης, πως τα δικαιώματα του παιδιού αποτελούν μέρος αυτού του πλαισίου.	Μπορώ να συζητάω δικαιώματα και υποχρεώσεις, κάνοντας χρήση των γνώσεών μου. Μπορώ να διαπραγματευτώ και να συζητήσω με εκπροσώπους των αρχών, και μπορώ και να διαφωνήσω και να τους ακούσω.

Δ Διαδικασία**Προετοιμασία για το μάθημα 1**

Περίπου μία εβδομάδα πριν το πρώτο μάθημα, ο/η εκπαιδευτικός δίνει στους μαθητές την ακόλουθη εργασία: Συλλέξτε πληροφορίες για μια πρόσφατη περίπτωση στην οποία οι σχολικοί κανόνες είχαν παραβιαστεί, και είχε γίνει επίπληξη σε μαθητή ή είχε τιμωρηθεί (αν είναι δυνατόν, θα πρέπει να βασίζεται σε μια υπόθεση από το σχολείο ή την κοινότητά, αλλά κι άλλα παραδείγματα επιτρέπονται). Κρατήστε σημειώσεις, χρησιμοποιώντας αυτή τη σύντομη σειρά τυποποιημένων ερωτήσεων.

Παραβιάζοντας τους κανόνες του σχολείου - βασικά ερωτήματα:

1. Τι έχει συμβεί;
2. Ποιοι εμπλέκονται;
3. Ποια τιμωρία - αν υπάρχει - έχει δοθεί;

Μάθημα 1: Ένας μαθητής σε μπελάδες (μελέτη περίπτωσης)

Εισαγωγή (οι μαθητές κάθονται στα θρανία τους έτσι ώστε να μπορούν να δουλέψουν σε ομάδες): Μερικοί μαθητές αναφέρουν πληροφορίες που βρήκαν σχετικά με την εν λόγω υπόθεση. Η τάξη πρέπει

να αποφασίσει ποια υπόθεση θα ήθελαν να μελετήσουν σε μεγαλύτερο βάθος (αν είναι δυνατόν, μια υπόθεση από το άμεσο κοινωνικό περιβάλλον, έτσι ώστε οι μαθητές να κατανοούν ήδη το πλαίσιο και να μην χρειάζεται να μάθουν για αυτό).

Συζήτηση: Τώρα η τάξη θα πρέπει να εντοπίσει το πρόβλημα που διέπει την εν λόγω υπόθεση. Αυτό καθιστά αναγκαίο να αναφερθούν σε έναν σχολικό κανόνα και να τον ερμηνεύσουν. Ο/η εκπαιδευτικός καλεί τους μαθητές να κάνουν τις παρατηρήσεις τους (πιθανόν αφού έχουν πρώτα κρατήσει σημειώσεις). Ανάλογα με την υπόθεση, οι απόψεις τους μπορεί να είναι αμφιλεγόμενες, ή μπορεί να συμφωνούν (για παράδειγμα, «Ήταν σχετικά δίκαιο να κάνουμε κάτι», ή «Πιστεύω πως αυτή η τιμωρία είναι μάλλον άδικη/πολύ σκληρή»). Τέλος, ο/η εκπαιδευτικός ζητάει από έναν μαθητή να συνοψίσει αυτές τις παρατηρήσεις.

Περίληψη από τον/την εκπαιδευτικό: Αν διαπεράσουμε την επιφάνεια ενός τέτοιου περιστατικού, πολύ συχνά, εμφανίζονται σχετικά περίπλοκα προβλήματα. Αυτά απαιτούν πιο λεπτομερή εξέταση, για να μπορέσουμε να καταλάβουμε το περιστατικό από όλες τις πλευρές.

Ο/η εκπαιδευτικός μοιράζει το ακόλουθο φύλλο εργασίας, το οποίο πρόκειται να χρησιμοποιηθεί ως βάση συζήτησης, και εργάζονται πάνω στο επιλεγμένο περιστατικό (σε ομάδες των περίπου τεσσάρων μαθητών).

Μελέτη περίπτωσης: ένας μαθητής σε μπελάδες στο σχολείο μας	
1. Τι συνέβη;	
2. Ποιος ανακάλυψε ή ανέφερε την περίπτωση;	
3. Ποιοι εμπλέκονται;	
4. Ποιο είναι το πρόβλημα (Γιατί ήταν απαραίτητο να προστατεύσουμε την εργασία και τη ζωή στο σχολείο;)	
5. Ποιος/οί σχολικοί κανόνες ισχύουν σε αυτή την περίπτωση;	
6. Ποια τιμωρία, αν υπάρχει, έχει δοθεί;	
7. Τι συνέπεια έχει η τιμωρία για τον “ένοχο” και τους άλλους μαθητές;	
8. ...	

Φυσικά, το φύλλο εργασίας μπορεί να τροποποιηθεί ή να επεκταθεί στην ολομέλεια, εάν είναι απαραίτητο.

Οι ομάδες επιλέγουν έναν εκπρόσωπο και, ενδεχομένως, περαιτέρω ρόλους (υπεύθυνος χρόνου, κ.λπ.). Στη συνέχεια, τα μέλη της ομάδας συζητάνε την υπόθεση και σημειώνουν όλες τις ιδέες τους στα φυλλάδια που τους έχουν δοθεί. Ειδικότερα, συζητάνε τις ερωτήσεις 4 και 7, διότι αφορούν το βασικό θέμα γύρω από το πρόβλημα.

Για τον υπόλοιπο χρόνο: Κάθε ομάδα αποφασίζει για τη μορφή και το περιεχόμενο των απαντήσεων στις ερωτήσεις 4 και 7 που θα παρουσιάσει ο εκπρόσωπός τους στην τάξη κατά τη διάρκεια του επόμενου μαθήματος.

Μάθημα 2: Γιατί ένα σχολείο έχει κανόνες; (διάρκεια: περίπου 1 ½ μαθήματα)

Παρουσιάσεις - συζήτηση σχετικά με την εργασία του τελευταίου μαθήματος: ένας εκπρόσωπος από κάθε ομάδα παρουσιάζει τις απαντήσεις στις ερωτήσεις 4 και 7. Μετά από αυτό, γίνεται μια συζήτηση.

Αφόρμηση:

- Σε τι συμφωνούν οι ομάδες; Πού διαφέρουν οι απόψεις;
- Τι μου άρεσε; Με τι συμφωνώ; Τι δε με ενόχλησε; Τι βρίσκω απαράδεκτο; Γιατί;

Σε γενικές γραμμές, τα ευρήματα των μαθητών (που υποστηρίζονται από τον/την εκπαιδευτικό) πρέπει να είναι: Όλοι απολαμβάνουμε βασικά ανθρώπινα και ατομικά δικαιώματα, που πρέπει, επίσης, να γίνονται σεβαστά στο σχολείο. Για να μπορέσει το σχολείο να υπερασπιστεί τα δικαιώματα αυτά, πρέπει να τηρούνται ορισμένες προϋποθέσεις. Ο/η εκπαιδευτικός ή ένας μαθητής μπορεί να συνοψίσει αυτή την ιδέα ως εξής: Ένα σχολείο είναι ένα μέρος όπου πολλοί άνθρωποι, τόσο μικροί και όσο και μεγάλοι, συναντιούνται και εργάζονται από κοινού. Η συνθήκη αυτή πρέπει να οργανωθεί, και απαιτεί κανόνες, συμπεριλαμβανομένου του ότι τα μαθήματα θα πρέπει να αρχίζουν και να τελειώνουν στην ώρα τους με όλους παρόντες, και του/της εκπαιδευτικού, στην τάξη. Επιπλέον, το σχολείο είναι άμεσα υπεύθυνο για μερικά από τα πιο σημαντικά δικαιώματα του παιδιού: και πάνω απ' όλα, το δικαίωμα στην εκπαίδευση.

Σκέψεις και συζήτηση με επίκεντρο το δικαίωμα στην εκπαίδευση: Πού έχει το δικαίωμα αυτό κατοχυρωθεί;

Συζήτηση που μπορεί να υποστηριχτεί από τον/την εκπαιδευτικό, κάνοντας μια σύντομη εισήγηση για τα δικαιώματα του παιδιού και τη σημασία τους στη σχολική ζωή. Μπορεί να χρησιμοποιηθεί το ακόλουθο φύλλο εργασίας, το οποίο μπορεί επίσης να μεγενθυθεί, π.χ. σε έναν πίνακα σεμιναρίου ή σε προτζέκτορα:

Γιατί ένα σχολείο έχει κανόνες;	
Δικαιώματα του Παιδιού (Σύμβαση ΟΗΕ, 1989)	Ποιοι κανόνες στο σχολείο μας προστατεύουν αυτά τα δικαιώματα;
Άρθρο 13 Ελευθερία της έκφρασης	
Άρθρο 14 Ελευθερία της σκέψης, της συνείδησης και της θρησκείας	
Άρθρο 24 Προστασία της υγείας	
Άρθρο 28 Το δικαίωμα στην εκπαίδευση, συμπεριλαμβανομένων της πρόσβασης στην ανωτάτη εκπαίδευση και μέτρων διασφάλισης της τακτικής παρακολούθησης στο σχολείο	
Άρθρο 31 Το δικαίωμα στην ανάπαυση και τις δραστηριότητες του ελεύθερου χρόνου	
Άρθρο 33 Προστασία από ναρκωτικές ουσίες	
Άρθρο 37 Προστασία ενάντια στην κακομεταχείριση	

Σκέψεις και συζήτηση σχετικά με το θέμα: «Παρατηρώντας τους κανόνες του σχολείου από τη σκοπιά των δικαιωμάτων του παιδιού: γιατί ένα σχολείο έχει κανόνες;»

Ο/η εκπαιδευτικός γράφει αυτό το θέμα στον πίνακα: «Γιατί ένα σχολείο έχει κανόνες;». Μοιράζει ένα αντίγραφο των κανόνων του σχολείου ή της τάξης, έναν μαρκαδόρο και ένα κομμάτι χαρτί σεμιναρίου. Ο/η εκπαιδευτικός εξηγεί, στη συνέχεια, την εργασία:

- Πρώτα δουλέψτε ατομικά. Διαβάστε τους σχολικούς κανόνες. Προσπαθήστε να συνδέσετε τους κανόνες, όπου είναι δυνατόν, με ένα δικαίωμα του παιδιού.
- Στη συνέχεια, δουλέψτε ως ομάδα. Μοιραστείτε τις ιδέες σας, και προσπαθήστε να συμφωνήσετε ποιοι σχολικοί κανόνες σχετίζονται με ποιο δικαίωμα του παιδιού. Καταγράψτε τα αποτελέσματά σας.
- Πάρτε το φύλλο εργασίας «Γιατί ένα σχολείο έχει κανόνες;», και συσχετίστε τα Άρθρα της Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού με τους κανόνες του σχολείου ή της τάξης σας.
- Ορίστε δύο εκπροσώπους για να παρουσιάσουν τα αποτελέσματά σας στην τάξη.

Οι μαθητές παρουσιάζουν τα αποτελέσματά τους στην τάξη. Ο/η εκπαιδευτικός επιμένει σε μια ορθή συλλογιστική, τόσο στην παρουσίαση όσο και σε οποιαδήποτε συζήτηση μπορεί να προκύψει.

Τα τελευταία πέντε λεπτά του μαθήματος, ο/η εκπαιδευτικός εφιστά την προσοχή της τάξης στο θέμα του μαθήματος, στην ερώτηση στον πίνακα: Γιατί ένα σχολείο έχει κανόνες; (Οι μαθητές αναμένεται να συνοψίσουν το αποτέλεσμα του μαθήματος σε μία απάντηση όπως: «Το σχολείο εξυπηρετεί το δικαίωμα του κάθε παιδιού και εφήβου να μορφωθεί», ή: «Οι σχολικοί κανόνες υπάρχουν για να εξασφαλίσουν ότι το σχολείο λειτουργεί ομαλά και αποτελεσματικά για να επιτελέσει τον σκοπό του», κ.λπ.).

Εργασία 1, πιθανόν ως συμπέρασμα του μαθήματος: Γράψτε μια περίληψη με αυτά που μάθατε, σε λίγες γραμμές: α) με θέμα «Ένα σχολείο χωρίς κανόνες...», και β) πάνω στο ερώτημα «Γιατί ένα σχολείο έχει κανόνες;».

Εργασία 2 (Εργασία για το σπίτι, να αντιγραφεί ως φύλλο εργασίας χωριστά ή στο πίσω μέρος του προηγούμενου φύλλου εργασίας):

Μια ολόκληρη ημέρα με κανόνες

Διάλεξε μια μέρα της εβδομάδας. Αυτή τη μέρα κράτησε ημερολόγιο, σημειώνοντας όλους τους κανόνες που έπρεπε να ακολουθήσεις. Σκέψου όλους τους κανόνες που σου υπαγορεύουν πώς να συμπεριφερθείς ή τι πρέπει να κάνεις, για παράδειγμα:

- όταν βρίσκεσαι σπίτι με την οικογένειά σου,
- όταν συναντάς τους φίλους σου,
- όταν αγοράζεις κάτι σε ένα κατάστημα,
- όταν μετακινείσαι στην πόλη.
- κ.λπ.

Σκέψου ποιοι κανόνες έχουν θεσπιστεί ως επίσημοι κανόνες, και ποιοι υπάρχουν ως άγραφοι, άτυποι κανόνες. Για παράδειγμα, οι σχολικοί κανόνες είναι επίσημοι. Κανόνες που μας υπαγορεύουν πώς να συμπεριφερόμαστε στο τραπέζι, ή όταν είμαστε μαζί με την οικογένειά μας, είναι άτυποι.

Ωρα	Κανόνας	επίσημος/άτυπος
...		
07.00		
08.00		
09.00		
10.00		
11.00		
12.00		
13.00		
14.00		
15.00		
16.00		
17.00		
18.00		
19.00		
20.00		
21.00		
22.00		
...		

Μάθημα 3: Ποιος φτιάχνει κανόνες στη ζωή;

Ο/η εκπαιδευτικός ζητάει από τους μαθητές να διαβάσουν, ως ειδικοί, παραδείγματα από τις εργασίες τους (βλ. παραπάνω), που να συμπεριλαμβάνουν παραδείγματα τόσο επίσημων όσο και άτυπων κανόνων.

Στη συνέχεια, ο/η εκπαιδευτικός επιλέγει δύο παραδείγματα, και τα γράφει στον πίνακα σε ένα απλό πινακάκι που έχει ήδη προετοιμάσει:

Είδος κανόνα	Περιεχόμενα	Θεσπίστηκε από ...	Επιβλήθηκε από ...
Επίσημος κανόνας (για παράδειγμα νόμος):	Απαγορεύεται να διασχίσεις τον δρόμο όταν το φανάρι είναι κόκκινο.		
Άτυπος κανόνας	Δεν πρέπει να ρεύεσαι στο τραπέζι		

Ο/η εκπαιδευτικός προσκαλεί τους μαθητές να εκφράσουν τις σκέψεις τους στις δύο άδειες στήλες, καθώς και σκέψεις σχετικά με τις κυρώσεις που θεωρούν πως χρειάζεται να επιβληθούν σε περίπτωση παραβίασης ενός κανόνα. Ο κανόνας της κυκλοφορίας – στην πραγματικότητα ένας νόμος – θα αποδειχθεί σχετικά απλός: θεσπισμένος από το Υπουργείο Συγκοινωνιών (προσχέδιο) και το Κοινοβούλιο (νομοθεσία). Επιβάλλεται από την αστυνομία, και αν είναι απαραίτητο, τα δικαστήρια (για παράδειγμα, με πρόστιμα). Πιο δύσκολοι (αλλά ίσως πιο ενδιαφέροντες, για χάρη της συζήτησης) είναι οι άγραφοι κανόνες, π.χ να μη ρεύομαστε στο τραπέζι. Οι συνέπειες σε αυτή την περίπτωση προκύπτουν από την οικογένεια και την κουλτούρα. Ο/η εκπαιδευτικός θα πρέπει να δώσει στους μαθητές την ευκαιρία να ενεργήσουν ως ειδικοί, ζητώντας από πολλούς μαθητές να συμμετάσχουν στη συζήτηση της ολομέλειας. Οι πληροφορίες προστίθενται στον πίνακα.

Οι μαθητές σχηματίζουν ομάδες των τεσσάρων ή πέντε. Εργασία: Μοιραστείτε τα παραδείγματά σας, στα φυλλάδια εργασίας, για τους άτυπους κανόνες, και βρείτε πώς επιβάλλονται αυτοί οι κανόνες και ποιες συνέπειες υπάρχουν αν παραβιαστούν. Επιπλέον: Υπάρχουν κανόνες που είναι ειδικοί σε σχέση με το φύλο, τις νόρμες, ή ακόμα και τους νόμους;

Τα αποτελέσματα συγκεντρώνονται στην ολομέλεια. Πιθανά σημεία για να επικεντρωθείτε κατά τη διάρκεια της συζήτησης:

- Τύπος και κατάταξη των άγραφων κανόνων εντός της ομάδας (με παραδείγματα).
- Ποιος καθορίζει ή τροποποιεί άγραφους κανόνες και συνέπειες στην περίπτωση που παραβιάζεται ένας νόμος;
- Ειδικοί άγραφοι κανόνες σε σχέση με το φύλο.
- Ποιες δυνατότητες έχουμε να καθορίσουμε ή να τροποποιήσουμε κανόνες; Πότε και πού μπορούμε να έχουμε λόγο;

Μάθημα 4: Ποιος θα πρέπει να έχει τη δυνατότητα να θεσπίσει νόμους; (Κανόνες για τη θέσπιση νόμων)

Το μάθημα ξεκινάει με μια επανάληψη των διαπιστώσεων του προηγούμενου μαθήματος, στο οποίο οι μαθητές εξέτασαν άτυπους κανόνες και νόμους. Σε αυτό το μάθημα, θα εξετάσουν πιο προσεχτικά το πώς θα έπρεπε να φτιάχνονται οι νόμοι.

Αφόρμηση: Ο/η εκπαιδευτικός δίνει το παρακάτω παράδειγμα νόμου (το γράφει στον πίνακα):

§1 Όλοι οι άντρες που είναι γεννημένοι τον Απρίλιο δεν χρειάζεται να πληρώνουν φόρους.

Συζήτηση: Οι μαθητές μπορούν να σχολιάσουν ελεύθερα, με παρακίνηση, αν είναι απαραίτητο, από μερικές ανοιχτού τύπου ερωτήσεις. Οι ιδέες τους μπορούν να εστιάσουν σε σημεία, όπως τα παρακάτω:

- Αυτός ο νόμος είναι άδικος, καθώς αποτελεί παραβίαση της αρχής της μη-διάκρισης.
- Κάνει διάκριση ενάντια σε διάφορες ομάδες (σε όλες τις γυναίκες, όχι μόνο όσες είναι γεννημένες τον Απρίλιο).
- Εξυπηρετεί τα συμφέροντα μιας μικρής ομάδας ανθρώπων - αντρών που είναι γεννημένοι τον Απρίλιο.
- Οι νόμοι πρέπει να υπηρετούν το καλό όλων. Για τον λόγο αυτό, νόμοι σαν αυτόν πρέπει να αποτρέπονται.
- Άδικοι νόμοι θα σπείρουν συγκρούσεις σε μια κοινότητα, και μπορεί ακόμη και να την καταστρέψουν.

Οι μαθητές σχηματίζουν ομάδες των τεσσάρων ή πέντε. Εργασία: οι μαθητές θα πρέπει να συζητήσουν ποιοι κανόνες και αρχές είναι απαραίτητες για να προσφέρουν προστασία ενάντια σε άδικη νομοθεσία. Θα πρέπει να συμφωνήσουν σε όχι περισσότερα από τρία στοιχεία για την παρουσίαση που θα ακολουθήσει.

Παρουσίαση, συζήτηση, σύγκριση στην ολομέλεια.

Ποιος φτιάχνει στην πραγματικότητα τους νόμους στη χώρα μας; Συγκέντρωση των προηγούμενων γνώσεων των μαθητών, σύνοψη των σκέψεων/σύντομη παρουσίαση από τον/την εκπαιδευτικό. Κύρια θέματα: Το σύνταγμα περιλαμβάνει ανθρώπινα δικαιώματα, όπως την αρχή της ισότητας και την προσωπική ελευθερία. Περιέχει, επίσης, ένα τμήμα που ορίζει ποιος μπορεί να δημιουργήσει νόμους - στις περισσότερες χώρες αυτό είναι ένα σώμα αντιπροσώπων που θεσπίζουν νόμους κατά πλειοψηφική ψήφο. Οι αντιπρόσωποι αυτοί πρέπει να θέσουν υποψηφιότητα για τις εκλογές και, ως εκ τούτου, υπόκεινται σε έλεγχο από τους πολίτες. Μερικοί νόμοι έχουν συσταθεί με άμεση ψηφοφορία σε κάλπη.

Ενδεχομένως μια καταληκτική συζήτηση με ανασκόπηση όσων έμαθαν οι μαθητές σε αυτό το κεφάλαιο, και μια ματιά στις μελλοντικές προοπτικές της ζωής ενός νεαρού ενήλικα σε μια κοινωνία που διαμορφώνεται από κανόνες και νόμους.

Μέρος 2: Γενικές πληροφορίες

1. Συχνές ερωτήσεις σχετικά με τη Σύμβαση του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα του Παιδιού

Περί τίνος πρόκειται;

Η Σύμβαση του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα του Παιδιού είναι ένα διεθνές νομικό κείμενο για τα ανθρώπινα δικαιώματα που ρυθμίζει τα δικαιώματα των παιδιών. Υιοθετήθηκε το 1989 από τη Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών. Η Σύμβαση αποτελείται από 41 άρθρα σχετικά με τα δικαιώματα των παιδιών, ένα άρθρο σχετικά με την ευαισθητοποίηση του κοινού και την εκπαίδευση, και δώδεκα άρθρα σχετικά με το πώς η Σύμβαση παρακολουθείται, επικυρώνεται και τίθεται σε ισχύ. Η Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού υιοθετήθηκε ομόφωνα από περισσότερες χώρες από οποιοδήποτε άλλο διεθνές νομικό κείμενο για τα ανθρώπινα δικαιώματα. Μέχρι τον Δεκέμβριο του 2008, 193 χώρες είχαν υπογράψει και επικυρώσει τη Σύμβαση.

Πώς ορίζεται το παιδί, σύμφωνα με τη Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού;

Με τον όρο "παιδί", ο ΟΗΕ εννοεί όλους τους νέους ηλικίας κάτω των 18 ετών, εκτός εάν η ηλικία της ενηλικίωσης (δηλαδή η ηλικία στην οποία ένα άτομο είναι νομικά αναγνωρισμένο ως ενήλικας) επιτυγχάνεται νωρίτερα. Αυτό σημειώνεται στο πρώτο Άρθρο της Σύμβασης.

Πώς λειτουργεί η Σύμβαση;

Η Σύμβαση δεν αποτελεί εθνική νομοθεσία. Ωστόσο, οι αρχές της Σύμβασης πρέπει να αντικατοπτρίζονται στην εθνική νομοθεσία, στην πολιτική δράση και τα προγράμματα των διαφόρων κρατών. Οι κυβερνήσεις πρέπει, επίσης, να υποβάλλουν τακτικές εκθέσεις στα Ηνωμένα Έθνη σχετικά με την πρόοδο στην εφαρμογή της Σύμβασης. Αυτό το σύστημα υποβολής εκθέσεων θέτει υπό πίεση στις κυβερνήσεις προκειμένου να σέβονται πραγματικά τα δικαιώματα του παιδιού.

Έχει πραγματικά επίπτωση στη ζωή μας η Σύμβαση του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα του Παιδιού;

Με την επικύρωση της Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού, οι κυβερνήσεις υποχρεώνονται να σεβαστούν τα δικαιώματα των ατόμων κάτω των 18 ετών, προκειμένου να μπορέσουν να συμμετέχουν στις αποφάσεις που τους αφορούν, να διασφαλίσουν την επιβίωσή τους και να τους προστατεύουν από οποιοδήποτε βλάβη. Το Άρθρο 4 ορίζει ότι οι κυβερνήσεις πρέπει να υποστηρίξουν τα οικονομικά, κοινωνικά και πολιτιστικά μας δικαιώματα «στο μέγιστο βαθμό των διαθέσιμων πόρων τους». Μόνο εάν και όταν γνωρίζουμε και κατανοούμε τι είναι γραμμένο στη Σύμβαση, μπορούμε να εργαστούμε για να διασφαλίσουμε ότι τα δικαιώματα αυτά καθορίζουν τον τρόπο με τον οποίο αντιμετωπίζονται τα παιδιά.

2. Τα δικαιώματα του παιδιού – μέρος της διαδικασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων

Η Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού αποτελεί ιστορικά το εργαλείο για τα ανθρώπινα δικαιώματα που χαίρει της μεγαλύτερης αποδοχής παγκοσμίως. Έχει επικυρωθεί από όλες τις χώρες του κόσμου εκτός από δύο –και, ως εκ τούτου, τοποθετεί μοναδικά τα παιδιά και τα δικαιώματά τους στο επίκεντρο της προσπάθειας για την καθολική εφαρμογή των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Με την επικύρωση αυτού του εργαλείου, οι εθνικές κυβερνήσεις έχουν δεσμευτεί να προστατεύουν και να διασφαλίζουν τα

δικαιώματα του παιδιού. Ταυτόχρονα, είναι υπόλογες για τις ευθύνες τους ενώπιον της Διεθνούς Κοινότητας.

Η Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού βασίζεται πάνω σε ποικίλα νομικά συστήματα και πολιτισμικές παραδόσεις. Είναι ένα καθολικά αποδεκτό σύνολο μη-διαπραγματεύσιμων προτύπων και υποχρεώσεων. Καθορίζει – χωρίς διακρίσεις – τα βασικά ανθρώπινα δικαιώματα που έχουν τα παιδιά σε όλο τον κόσμο:

- Το δικαίωμα στην επιβίωση
- Το δικαίωμα στην πλήρη ανάπτυξη του δυναμικού του
- Το δικαίωμα της προστασίας από επιβλαβείς ουσίες, κακοποίηση και εκμετάλλευση
- Το δικαίωμα της πλήρους συμμετοχής στην οικογενειακή, πολιτισμική και κοινωνική ζωή

Κάθε δικαίωμα που είναι διατυπωμένο στη Σύμβαση είναι συνυφασμένο με την ανθρώπινη αξιοπρέπεια και την αρμονική ανάπτυξη του κάθε παιδιού. Η Σύμβαση προστατεύει τα δικαιώματα του παιδιού καθορίζοντας πρότυπα στον τομέα της υγείας, της εκπαίδευσης, και των νομικών, δημόσιων και κοινωνικών υπηρεσιών. Τα πρότυπα αποτελούν δείκτες για την αξιολόγηση της προόδου. Τα κράτη που είναι συμβαλλόμενα μέρη της Σύμβασης υποχρεούνται να προβούν σε όλες τις απαραίτητες ενέργειες και να αναπτύξουν πολιτικές υπό το πρίσμα του ύψιστου συμφέροντος του παιδιού.

Η Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού είναι το πρώτο παγκόσμια νομικά δεσμευτικό εργαλείο που ενσωματώνει το πλήρες φάσμα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων – ατομικά και πολιτικά δικαιώματα, καθώς και οικονομικά, κοινωνικά και πολιτισμικά. Δύο προαιρετικά πρωτόκολλα, σχετικά με την εμπλοκή των παιδιών σε ένοπλες συρράξεις, και την πώληση παιδιών, την παιδική πορνεία και την παιδική πορνογραφία, υιοθετήθηκαν για να ενισχύσουν τις διατάξεις της Σύμβασης σε αυτούς τους τομείς. Τέθηκαν σε ισχύ, αντίστοιχα, στις 12 Φεβρουαρίου και στις 18 Ιανουαρίου του 2002.

Η ανάπτυξη των σύγχρονων κοινωνιών επισημαίνει ένα άλλο ερώτημα: το δικαίωμα στην ελευθερία υποστηρίζει την ανάπτυξη πλουραλιστικών κοινωνιών που ενθαρρύνουν υψηλό βαθμό εκκοσμίκευσης και εξατομικευμένου τρόπου ζωής. Πώς μπορούν αυτές οι κοινωνίες να διατηρήσουν μια ελάχιστη συναίνεση σε βασικές αξίες δεσμευτικές για όλους τους πολίτες;

Τα ανθρώπινα δικαιώματα και τα δικαιώματα του παιδιού έχουν συμβάλει σημαντικά στο να κάνουν τον κόσμο ένα ασφαλέστερο και πιο ανθρώπινο μέρος για να ζει κανείς, καθώς, επίσης, και στον εκσυγχρονισμό των πολιτικών, οικονομικών και πολιτισμικών συστημάτων σε όλο τον κόσμο. Ωστόσο, δεν πρέπει ποτέ να θεωρούνται δεδομένα, και κάθε γενιά πρέπει να συμβάλει στην ανάπτυξή τους, στην εκ νέου διαπραγματέυσή τους, καθώς και στον αγώνα για να τηρηθεί η δέσμευση στα ανθρώπινα δικαιώματα και τα δικαιώματα του παιδιού στο μέλλον.

Τα ανθρώπινα δικαιώματα, στα οποία βασίζονται τα δικαιώματα του παιδιού, έχουν μακρά παράδοση. Πρόδρομοι και, αναλογίες, μπορούν να βρεθούν σε μεγάλες παγκόσμιες θρησκείες, και σε σχολές φιλοσοφικής σκέψης. Τα σύγχρονα ανθρώπινα δικαιώματα διακηρύχθηκαν αρχικά στην Εποχή του Διαφωτισμού, και αποτέλεσαν πηγή έμπνευσης για την αμερικανική και τη γαλλική επανάσταση. Σήμερα, αποτελούν τις βασικές συνταγματικές αρχές σε γραπτά και άγραφα συντάγματα σύγχρονων δημοκρατιών. Καθ' όλη τη διάρκεια της ιστορίας τους, τα ανθρώπινα δικαιώματα έχουν ιδιαίτερη σημασία για την προστασία του αδύναμου έναντι του ισχυρού. Αυτός είναι ο λόγος που τα δικαιώματα των παιδιών είναι τόσο ζωτικής σημασίας: οι ανήλικοι είναι μεταξύ των ομάδων των οποίων το νομικό καθεστώς είναι πιο αδύναμο ενώπιον των οργάνων της εκτελεστικής εξουσίας.

Η διαδικασία για τα ανθρώπινα δικαιώματα, τόσο επαναστατική όσο και εξελικτική, έχει δημιουργήσει διαδοχικές γενεές δικαιωμάτων του ανθρώπου: τα κλασικά δικαιώματα της ελευθερίας, κοινωνικά δικαιώματα με επίκεντρο την αξία της ισότητας, και - ακόμη υπό συζήτηση - οικολογικά και κοινωνικά δικαιώματα για την αντιμετώπιση ζητημάτων ανάπτυξης και αμοιβαίας εξάρτησης σε έναν ολοένα και πιο παγκοσμιοποιημένο κόσμο, και, ως περαιτέρω εφαρμογή - τα δικαιώματα των παιδιών.

Η διαδικασία ανάπτυξης και επέκτασης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των δικαιωμάτων του παιδιού εξακολουθεί να είναι - και ίσως θα είναι πάντα - σε εξέλιξη: η καθολική διεκδίκηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των δικαιωμάτων του παιδιού έχει αμφισβητηθεί πολλές φορές, τα ανθρώπινα δικαιώματα και τα δικαιώματα του παιδιού έχουν καταστρατηγηθεί από δικτατορίες και αυταρχικά

καθεστώς σε όλο τον κόσμο, και η δυναμική ανάπτυξη της σύγχρονης κοινωνίας και της τεχνολογίας θέτει νέα ερωτήματα και προκλήσεις. Για παράδειγμα, πώς μπορεί να προστατευτεί το απόρρητο της επικοινωνίας στην εποχή του διαδικτύου;

Τα ανθρώπινα δικαιώματα έχουν αποκτήσει όλο και μεγαλύτερη σημασία ως ένα πλαίσιο για την κοσμική ηθική, όπως κωδικοποιήθηκε με τον Καταστατικό Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών και τη Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου του Συμβουλίου της Ευρώπης. Αντιπροσωπεύουν το μοναδικό σύνολο αξιών που δύνανται, ενδεχομένως, να γίνει καθολικά αποδεκτό από τη διεθνή κοινότητα.

Επανειλημμένα, ωστόσο, υπάρχουν κράτη που καταχρώνται τα δικαιώματα της κυριαρχίας τους υπό το πρόσχημα της προστασίας, ενώ παραβιάζουν βασικά ανθρώπινα δικαιώματα και δικαιώματα του παιδιού. Είναι ένα ανοιχτό ερώτημα το πώς πρόκειται τα ανθρώπινα δικαιώματα και τα δικαιώματα του παιδιού να εφαρμόζονται και να προστατεύονται σε έναν κόσμο κυρίαρχων κρατών, συμπεριλαμβανομένων δημοκρατιών και δικτατοριών. Προκειμένου να προστατευθεί η ειρήνη όχι μόνο μεταξύ - αλλά και εντός - των κρατών, φαίνεται ότι η περαιτέρω προσαρμογή και ανάπτυξη του Καταστατικού Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών είναι απαραίτητη.

Τα ανθρώπινα δικαιώματα - και τα δικαιώματα του παιδιού που συνδέονται με αυτά - είναι οικουμενικά. Αυτή είναι η δέσμευση με την οποία είτε θα ισχύσουν είτε θα καταπέσουν. Είναι αδιαίρετα, δεν μπορούν να αποτελέσουν αντικείμενο διαπραγμάτευσης, ούτε να συρρικνωθούν στην ιδιότητα απλής πολιτικής λαογραφίας του δυτικού κόσμου.

Τα ανθρώπινα δικαιώματα είναι φυσικά δικαιώματα - είναι αναφαίρετα. Έτσι, καμία κρατική αρχή δεν έχει την εξουσία να αρνείται τα ανθρώπινα δικαιώματα, αλλά αντ' αυτού οφείλει να τα αναγνωρίζει και να τα προστατεύει. Τα ανθρώπινα δικαιώματα υποδηλώνουν ότι το κράτος υπηρετεί το άτομο, και όχι αντίστροφα. Ισχύουν για κάθε άνθρωπο, ανεξάρτητα από την ηλικία, το φύλο, την εθνοτική καταγωγή, την ιθαγένεια, και ούτω καθεξής.

Όμως, τα ανθρώπινα δικαιώματα φέρουν, επίσης, ευθύνες. Για παράδειγμα, τα δικαιώματα ελευθερίας ενός ατόμου πρέπει να εξισορροπηθούν με αυτά των συνανθρώπων του: η προσωπική μου ελευθερία δεν μπορεί να επεκταθεί σε βάρος των συνανθρώπων μου. Η ελευθερία της έκφρασης δεν περιλαμβάνει το δικαίωμα προσβολής των άλλων ανθρώπων. Σε ορισμένες χώρες, το δικαίωμα στην ιδιοκτησία, σχετικά με το ιδιοκτησιακό καθεστώς των εργοστασίων ή άλλων μέσων παραγωγής, περιορίζεται από τον νόμο με στόχο τον έλεγχο των διαχειριστικών αποφάσεων σχετικά με την ασφάλεια της απασχόλησης των εργαζομένων. Είναι δύσκολο να βρεθεί η σωστή ισορροπία μεταξύ της διασφάλισης και του περιορισμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Ξανά και ξανά, οι ερωτήσεις αυτές οδηγούν σε συζητήσεις που πρέπει να διευθετηθούν με πολιτικές διαδικασίες λήψης αποφάσεων ή/και με νόμους που πρέπει να εφαρμοστούν. Αυτό εξηγεί, επίσης, γιατί έχουν αναδειχθεί διαφορετικά πεδία ανθρωπίνων δικαιωμάτων, σε δημοκρατίες σε όλο τον κόσμο.

3. Πώς δημιουργήθηκαν τα δικαιώματα του παιδιού

1945	Μετά τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο, πολλά έθνη του κόσμου σχημάτισαν μια ένωση - ίδρυσαν τον ΟΗΕ, δηλαδή τα Ηνωμένα Έθνη. Μαζί ήθελαν να υποστηρίξουν την ειρήνη και την ελευθερία στον κόσμο.
10 Δεκεμβρίου 1948	Την ημέρα αυτή, τα Ηνωμένα Έθνη υιοθέτησαν την Οικουμενική Διακήρυξη για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου. Εννοείται πως αυτά τα βασικά δικαιώματα όλων των ανθρώπων στον κόσμο ίσχυαν, επίσης, για τα παιδιά. Αλλά, σύντομα, προτάθηκε ότι τα παιδιά αποτελούν κάτι ξεχωριστό και, ως εκ τούτου, έχουν ανάγκη από ειδική προστασία.
1950	Συστάθηκε ένα προσχέδιο των δικαιωμάτων του παιδιού. Για αρκετά χρόνια, οι εκπρόσωποι των κρατών-μελών συζητούσαν γι' αυτό στα Ηνωμένα Έθνη.
20 Νοεμβρίου 1959	Την ημέρα αυτή, τα Ηνωμένα Έθνη υιοθέτησαν τη Διακήρυξη για τα Δικαιώματα του Παιδιού. Μια τέτοια διακήρυξη δεν είναι δεσμευτική για όλα τα κράτη, αλλά έχει το πλεονέκτημα να απευθύνεται σε όλα τα κράτη ως σύσταση για τις μελλοντικές πολιτικές τους.
1979	Σε ολόκληρο τον κόσμο, αυτή η χρονιά εορτάστηκε ως το Έτος για το Παιδί. Σε όλο τον κόσμο, όλοι σκέφτηκαν και συζήτησαν σχετικά με τα δικαιώματα του παιδιού. Προς όφελος των παιδιών, όλο και περισσότεροι άνθρωποι θέλησαν τα δικαιώματα αυτά να δουλεύουν με μεγαλύτερη λεπτομέρεια, και, το πιο σημαντικό, να γίνουν νομικά περισσότερο δεσμευτικά.
20 Νοεμβρίου 1989	Την ημέρα αυτή, η Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών ενέκρινε ομόφωνα τη Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού. Από τότε, οι κυβερνήσεις σχεδόν όλων των εθνών του κόσμου έχουν υπογράψει τη Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού. Με αυτό τον τρόπο, έδωσαν την υπόσχεση να διαδώσουν κατάλληλη πληροφόρηση σχετικά με τα δικαιώματα των παιδιών στις χώρες τους, να τα εφαρμόσουν και να δώσουν ιδιαίτερη προσοχή στην προστασία των παιδιών. Ωστόσο, σε πολλά μέρη του κόσμου, τα παιδιά εξακολουθούν να υφίστανται σοβαρή αδικία. Κάθε ένας από εμάς είναι υπεύθυνος και πρέπει να αναλάβει δράση, έτσι ώστε όλα τα παιδιά του κόσμου να απολαμβάνουν τα δικαιώματά τους.

4. Βιώνουμε, μαθαίνουμε και εφαρμόζουμε τα δικαιώματα του παιδιού

Τα παιδιά δεν πρέπει μόνο να γνωρίζουν τα δικαιώματα που έχουν, αλλά θα πρέπει, επίσης, να μάθουν να τα εκτιμούν και να τα χρησιμοποιούν. Για να επιτευχθεί αυτό, το σχολείο πρέπει να προσφέρει ένα πλαίσιο το οποίο θα επιτρέπει στους μαθητές ένα ευρύ φάσμα μαθησιακών εμπειριών και βιωμάτων στην εκπαίδευση για τα δικαιώματα του παιδιού. Σε σχέση με τις τρεις βασικές κατηγορίες της εκπαίδευσης για τη δημοκρατική ιδιότητα του πολίτη (EDC), αυτές μπορούν περιληπτικά να είναι οι ακόλουθες:

Βιώνουμε τα δικαιώματα του παιδιού (μάθηση μέσω): Οι μαθητές βιώνουν τα δικαιώματα του παιδιού ως αρχές που διέπουν την τάξη και τη σχολική κοινότητα, και έτσι έχουν ένα άμεσο αντίκτυπο σε αυτά. Η κατηγορία αυτή έχει να κάνει με την ανάπτυξη στάσεων, αξιών και δεξιοτήτων.

Μαθαίνουμε τα δικαιώματα του παιδιού (μάθηση περι): Οι μαθητές γνωρίζουν και κατανοούν τι δικαιώματα έχουν. Κρίσιμο στοιχείο της διαδικασίας αυτής, όπου η γνώση και η κατανόηση βρίσκονται στο επίκεντρο, είναι η στοχευμένη και προσεχτικά σχεδιασμένη διδασκαλία από τον/την εκπαιδευτικό.

Εφαρμόζουμε τα δικαιώματα του παιδιού (μάθηση για): Τα παιδιά ενθαρρύνονται να σέβονται και να κάνουν χρήση των δικαιωμάτων τους στην τάξη και το σχολείο. Με αυτό τον τρόπο, εκπαιδεύονται για τον μελλοντικό τους ρόλο ως ενημερωμένοι και ενεργοί πολίτες σε μια δημοκρατική κοινότητα (συμμετοχή, τόσο στο σχολείο, όσο και στην ενήλικη ζωή).

Η μάθηση στο πνεύμα των δικαιωμάτων του παιδιού και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων (“μέσω”) και η μάθηση για το πώς να συμμετέχουμε σε μια δημοκρατική κοινότητα (“για”) είναι μια δέσμευση για ολόκληρη τη σχολική κοινότητα. Όλοι οι εκπαιδευτικοί και οι διευθυντές πρέπει να παίξουν τον ρόλο τους, όπως οφείλουν και οι μαθητές και οι γονείς τους.

Αυτές οι τρεις διαστάσεις της μάθησης στην EDC υποστηρίζουν και συμπληρώνουν η μία την άλλη. Σε αυτό το εγχειρίδιο, περιγράφονται και παρουσιάζονται ευκαιρίες για την εισαγωγή και εφαρμογή κατάλληλων μαθησιακών διαδικασιών. Πιο συγκεκριμένα, το να «βιώσουμε τα δικαιώματα του παιδιού» προϋποθέτει μια προσεχτική επιλογή διδακτικών μεθόδων που επιτρέπουν στους μαθητές να βιώσουν το σχολείο σαν μια μικρο-κοινότητα, η οποία διέπεται από τις αρχές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των δικαιωμάτων του παιδιού. Για να επιτευχθεί αυτό, τα παιδιά πρέπει να αισθάνονται πως είναι σεβαστά ως άτομα, και πως η γνώμη τους ακούγεται και λαμβάνεται υπόψη σε συζητήσεις ή στη λήψη αποφάσεων. Η εμπειρία των παιδιών και των νέων πρέπει να γίνεται αντικείμενο αναστοχασμού, καθώς είναι αυτό ακριβώς το σημείο που συνδέει την πραγματική τους εμπειρία ζωής με τη γνώση και την κατανόηση για τα ανθρώπινα δικαιώματα και τα δικαιώματα του παιδιού.

Το να βιώσουν, να μάθουν και να εφαρμόσουν οι μαθητές τα δικαιώματα του παιδιού και τα ανθρώπινα δικαιώματα – να λάβουν μέρος, δηλαδή, σε μια δημοκρατική κοινότητα - στο παραδειγματικό πλαίσιο ενός σχολείου είναι, αναμφίβολα, μια απαιτητική δουλειά για ολόκληρη τη σχολική κοινότητα. Όχι μόνο οι εκπαιδευτικοί και η διοίκηση του σχολείου, αλλά οι μαθητές και οι γονείς τους, πρέπει επίσης να παίξουν τον ρόλο τους για να πραγματοποιηθεί αυτό με επιτυχία. Ένα βασικό συστατικό σε αυτή τη διαδικασία είναι η αρχή της συμμετοχής. Με αυτό τον τρόπο, πολλές μορφές συμμετοχής που ήδη εφαρμόζονται στις τάξεις και τις σχολικές κοινότητες γίνονται μέρος της εκπαίδευσης για τα δικαιώματα του παιδιού.

Διάφορες μορφές συμμετοχής

Η συμμετοχή μπορεί να έχει διάφορες μορφές. Μπορεί να ξεκινήσει στην τάξη ή τη σχολική κοινότητα, και να επεκταθεί στην ευρύτερη κοινωνία, πέρα από το σχολείο:

1. Να ενημερώνεται κάποιος σχετικά με επίκαιρα ερωτήματα και θέματα ηγεσίας
2. Να γράφει σχετικά με επίκαιρα ερωτήματα και θέματα ηγεσίας
3. Να συζητάει σχετικά με επίκαιρα ερωτήματα
4. Να υποστηρίζει συγκεκριμένους σκοπούς μέσα σε μια κοινότητα
5. Να ιδρύσει μια ομάδα πίεσης (ή πολιτικό κόμμα), ή να συμμετέχει σε οργανώσεις βάσης
6. Να συμμετέχει σε συναντήσεις μιας ομάδας πίεσης
7. Να ηγηθεί μιας Μη Κυβερνητικής Οργάνωσης
8. Να ψηφίζει στις εκλογές
9. Να υποστηρίζει υποψήφιους σε προεκλογικές εκστρατείες
10. Να θέτει υποψηφιότητα στις εκλογές, και να αναλαμβάνει τα καθήκοντά του μετά τις εκλογές
11. Να πληρώνει φόρους
12. Να συμμετέχει σε οργανωμένες ομάδες προώθησης συμφερόντων
13. Να υπηρετεί τη στρατιωτική του θητεία
14. Να χρησιμοποιεί τις νομικές οδούς, π.χ. επαφές με κυβερνητικούς αξιωματούχους, προσφυγή στα δικαστήρια, κ.λπ.

5. Διδακτική προσέγγιση: μαθαίνουμε μέσα από το παράδειγμα

Αυτό το εγχειρίδιο υιοθετεί την κλασσική επαγωγική προσέγγιση της διδασκαλίας μέσα από συγκεκριμένα παραδείγματα. Μέσα από τη μελέτη ή την εμπειρία ενός ή μερικών παραδειγμάτων, οι μαθητές μπορούν να κατανοήσουν μια γενική, αφηρημένη αρχή ή αντίληψη. Αυτό το εγχειρίδιο παρουσιάζει τα τρία βήματα που πρέπει να λαμβάνουν υπόψη τους οι εκπαιδευτικοί όταν διδάσκουν μέσα από παραδείγματα:

1. Την προσεκτική επιλογή ενός ή περισσότερων κατάλληλων παραδειγμάτων, και του καλύτερου μέσου και μεθόδου για την παρουσίασή τους.
2. Τη δημιουργία μιας προσεκτικά καθοδηγούμενης φάσης συζήτησης και αναστοχασμού, κατά τη διάρκεια της οποίας οι μαθητές – χρησιμοποιώντας ένα δεδομένο παράδειγμα - αναπτύσσουν τόσο τις γενικές γνώσεις τους πάνω σε ένα ζήτημα, όσο και τις βασικές του έννοιες. Στη φάση της συζήτησης και του αναστοχασμού, οι μαθητές αναπτύσσουν τη γενική κατανόηση και αντιλαμβάνονται τις βασικές έννοιες που παρουσιάστηκαν στο παράδειγμα.
3. Τη δημιουργία κατάλληλων ευκαιριών για να χρησιμοποιήσουν οι μαθητές τις νεοαποκτηθείσες γνώσεις και κατηγορίες εφαρμόζοντάς τις σε καινούργια πλαίσια (μεταφορά γνώσης).

Για την υποστήριξη του/της εκπαιδευτικού στην εκτέλεση του βήματος 2, χρησιμοποιείται ένας πίνακας σε όλες τις ενότητες. Απευθύνεται στις τρεις διαστάσεις της εκπαίδευσης για τη δημοκρατική ιδιότητα του πολίτη και της εκπαίδευσης για τα ανθρώπινα δικαιώματα που είναι σημαντικές για την ενότητα που περιγράφεται. Προτείνονται βασικές ερωτήσεις για να καθοδηγήσουν τον αναστοχασμό των μαθητών στην τάξη. Αυτή η προσπάθεια αναστοχασμού από τους μαθητές είναι σημαντική, καθώς οι μαθησιακοί στόχοι δεν θα πρέπει να μένουν στο πίσω μέρος του μυαλού των εκπαιδευτικών ή των μαθητών, αλλά πρέπει να εκφράζονται από τους μαθητές με δικά τους λόγια, ως κάτι που έχουν κατανοήσει, βιώσει, εκπαιδευτεί σε αυτό ή επιθυμούν να κάνουν στο μέλλον. Ανταλλάσσοντας τις ιδέες τους στην τάξη, οι μαθητές θα επωφεληθούν ο ένας από τον άλλο, όπως και η κοινότητα της τάξης στο σύνολό της.

Οι μαθησιακές διαδικασίες θα γίνουν πιο ισχυρές και αποτελεσματικές αν οι μαθητές γνωρίζουν γιατί και για ποιον λόγο μαθαίνουν συγκεκριμένες πληροφορίες, έννοιες και κατηγορίες, δεξιότητες ή τρόπους και

αρχές συμπεριφοράς στις δημοκρατικές κοινότητες. Ως εκ τούτου, οι φάσεις συζήτησης και αναστοχασμού δεν θα πρέπει να αντλούν μόνο γενικά συμπεράσματα από συγκεκριμένα παραδείγματα, αλλά να απευθύνονται, επίσης, σε ολόκληρη τη διαδικασία μάθησης. Όσον αφορά στην επικοινωνιακή μάθηση, οι μαθητές θα συνειδητοποιήσουν την προσωπική τους προσέγγιση στη μάθηση γενικότερα, θα ανακαλύψουν τι τύπος μαθητή είναι, και τι συγκεκριμένα πλεονεκτήματα και μαθησιακές ανάγκες έχουν. Η διδασκαλία μέσα στο πνεύμα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων («μέσω») ενθαρρύνει τους/τις εκπαιδευτικούς να δίνουν στους μαθητές τον χώρο και τον χρόνο να μαθαίνουν ανάλογα με τις ανάγκες τους. Μπορούμε, στη συνέχεια, να αντιλαμβανόμαστε τα μαθησιακά προφίλ μας ως μέρος των ταυτοτήτων μας.

Από τη σκοπιά της δημοκρατικής ηγεσίας, ο/η εκπαιδευτικός δεν θα πρέπει να κρατάει τους μαθησιακούς στόχους στο πίσω μέρος του μυαλού του/της, αλλά να τους μοιράζεται με τους μαθητές, το οποίο με τη σειρά του μετατρέπει τον σχεδιασμό του μαθήματος σε άσκηση για τη δημοκρατική διαδικασία λήψης αποφάσεων.

Τέλος, αυτή η μορφή μεταγνώσης στις τάξεις των δικαιωμάτων του παιδιού παρέχει ένα μοντέλο για το πώς να διδάσκουμε τους μαθητές να οργανώνουν τις δικές τους διαδικασίες μάθησης. Στις σύγχρονες κοινωνίες, οι διαδικασίες αλλαγής, για παράδειγμα, στην τεχνολογία, την οικονομία, την παγκοσμιοποίηση ή το περιβάλλον γίνονται πιο δυναμικές και πολύπλοκες. Αυτό δημιουργεί νέες προκλήσεις για τις μελλοντικές γενιές – για να επιτύχουν στην εργασία τους και να συμμετέχουν στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων, θα πρέπει να εμπλέκονται σε μια διαδικασία δια βίου μάθησης, έχοντας να αντιμετωπίσουν προβλήματα που κανένας δεν μπορεί να προβλέψει σήμερα στο σχολείο. Ως εκ τούτου, οι μαθητές μας χρειάζεται να γίνουν ειδικοί στη συνεργατική μάθηση, την εργασία με project, την αξιολόγηση διαδικασιών και την επίλυση προβλημάτων. Σε αυτό το εγχειρίδιο, προτείνουμε μερικά μικρά βήματα για τα παιδιά, στο ξεκίνημα της ζωής τους ως μαθητές.

6. Εργασιοκεντρική μάθηση: ο νέος ρόλος των εκπαιδευτικών

Οι ενότητες νοούνται σαν μικρά project. Οι μαθητές έρχονται αντιμέτωποι με προβλήματα που είναι τυπικά όταν κάνουμε project, και σχετίζονται με το θέμα, την οργάνωση της δουλειάς, την επικοινωνία, την τήρηση του χρόνου, κ.λπ. Βρίσκοντας τρόπους για το πώς θα εντοπίσουν και θα λύσουν αυτά τα προβλήματα, οι μαθητές αναπτύσσουν ένα ευρύ φάσμα ικανοτήτων (εργασιοκεντρική μάθηση).

Στην Ενότητα 1, ανατίθεται στα παιδιά να δημιουργήσουν ένα λουλούδι που φέρει το όνομα και τη φωτογραφία τους. Επαφίεται σε αυτά, για παράδειγμα, πώς θα σχεδιάσουν το λουλούδι τους, που θα βρουν τα υλικά, πώς θα βρουν μια φωτογραφία τους, πώς θα προγραμματίσουν τον χρόνο τους. Με αυτό τον τρόπο, τα παιδιά θα μάθουν πολλά «κάνοντας τη δουλειά», αλλά ο/η εκπαιδευτικός πρέπει να σκεφτεί προσεχτικά πώς θα πλαισιώσει την εργασία, παίρνοντας αποφάσεις σε ερωτήματα όπως τα παρακάτω: Πόσο χρόνο θα έχουν τα παιδιά; Τι υλικά πρέπει να τους παρέχω; Θα πρέπει να τους προμηθεύσω με ορισμένα έτοιμα μέρη του λουλουδιού; (Βλ. τις παραλλαγές για το project στην Ενότητα 1.)

Αυτό το παράδειγμα δείχνει πως, σε πολύ μικρή ηλικία, τα παιδιά ενθαρρύνονται να αναλαμβάνουν την ευθύνη της δουλειάς τους στην τάξη, μοιραζόμενα, ουσιαστικά, την ευθύνη με τον/την εκπαιδευτικό. Αυτού του είδους η μαθησιακή εμπειρία είναι σημαντική αν οι μαθητές πρόκειται να σχεδιάζουν τη δουλειά τους πιο ανεξάρτητα σε ένα πιο προχωρημένο στάδιο.

Στην εκπαίδευση για τα δικαιώματα του παιδιού, ως μέρος της EDC, ο/η εκπαιδευτικός θα λειτουργεί μέσα σε ένα ευρύτερο φάσμα ρόλων και δραστηριοτήτων. Η διδασκαλία «περί» των δικαιωμάτων του παιδιού αντιστοιχεί στην κλασσική λειτουργία της οδηγίας και της πληροφορίας - από μία εισήγηση, ανάθεση μιας ανάγνωσης, ένα βίντεο κλιπ, κ.λπ. Η διδασκαλία «μέσω» και «για» τα δικαιώματα του παιδιού, από την άλλη πλευρά, απαιτεί από τον/την εκπαιδευτικό να αναστοχάζεται πάνω στη συμπεριφορά και την προσωπικότητα του/της, ως πρότυπο. Τα παιδιά θα αντιληφθούν το μήνυμα ενός ενήλικα ως αξιόπιστο αν υποστηρίζεται από τη συμπεριφορά του, για παράδειγμα, από τον τόνο της φωνής, την κατανόηση, την ανεκτικότητα, τη δικαιοσύνη ή την ενθάρρυνση. Όπως δείχνουν όλες οι ενότητες αυτού του βιβλίου, οι μέθοδοι διδασκαλίας και μάθησης αντιστοιχούν στενά με το θεματικό αντικείμενο. Η προσέγγιση της εργασιοκεντρικής μάθησης απαιτεί προσεχτικό σχεδιασμό και προετοιμασία από τον/την εκπαιδευτικό, ο/η οποίος/α ενδέχεται να φανεί περισσότερο ανενεργός στην

τάξη. Ωστόσο, ενώ οι μαθητές εργάζονται, ο/η εκπαιδευτικός θα πρέπει να τους παρακολουθεί προσεχτικά, καθώς αυτός/ή θα εντοπίσει και θα ανταποκριθεί αποτελεσματικά ως προς τις ικανότητες και τις μαθησιακές τους ανάγκες στη γνώση και την κατανόηση, την άσκηση δεξιοτήτων, και τις αξίες.

7. Διδάσκουμε τα δικαιώματα του παιδιού: βασικά ερωτήματα που κατευθύνουν την επιλογή των μεθόδων διδασκαλίας

Σε αυτό το εγχειρίδιο, έχουμε περιγράψει μια σειρά από μικρά σχέδια εργασίας για την εκπαίδευση για τα δικαιώματα του παιδιού με τέτοιο τρόπο ώστε να προωθήσουμε μια βασική προσέγγιση της εργασιοκεντρικής μάθησης, εστιάζοντας στην επίλυση προβλημάτων, τη διαδραστική και μαθητοκεντρική μάθηση, και το σχολείο ως ένα μοντέλο της κοινωνίας προσανατολισμένο προς τις αρχές των δικαιωμάτων του ανθρώπου και των παιδιών. Ο/η εκπαιδευτικός μπορεί να μεταφέρει αυτή την προσέγγιση και σε άλλες εργασίες και θέματα. Οι μέθοδοι διδασκαλίας της προσέγγισης αυτής αποτελούν ένα σημαντικό μέρος του μηνύματος. Η ικανότητα επιλογής των μεθόδων που υποστηρίζουν το περιεχόμενο και τη μάθηση πρέπει να είναι εμφανής σε όλο το βιβλίο. Τα ακόλουθα βασικά ερωτήματα μπορούν να χρησιμεύσουν ως κατευθυντήρια γραμμή κατά τον σχεδιασμό περαιτέρω project αυτού του είδους:

Βασικά ερωτήματα	Αναφορές στις ενότητες του βιβλίου
Είναι τα ζητήματα και οι μέθοδοι κατάλληλα για το επίπεδο γνώσεων, στάσεων και προσδοκιών των μαθητών;	Θα πρέπει ο ίδιος ο/η εκπαιδευτικός να το καθορίσει αυτό, και να αποφασίσει ποιο είδος καθοδήγησης χρειάζονται οι μαθητές.
Η δομή των μαθητών, (για παράδειγμα, το φύλο, η καταγωγή, οι μαθησιακές ανάγκες) καθορίζει τις συνθήκες μάθησης στην τάξη. Έχει λάβει υπόψη του ο/η εκπαιδευτικός αυτές τις συγκεκριμένες συνθήκες κατά την επιλογή των μεθόδων;	Μόνο ο/η εκπαιδευτικός μπορεί να απαντήσει σε αυτό το ερώτημα. Ίσως οι ειδικές συνθήκες μάθησης ή η σύσταση μιας συγκεκριμένης τάξης απαιτούν να τροποποιηθεί μια διδακτική ενότητα προκειμένου να ασχοληθεί με συγκεκριμένα ζητήματα ή να ανταποκρίνεται σε συγκεκριμένες ανάγκες.
Οι επιλεγμένες μέθοδοι, ενεργοποιούν και διατηρούν το ενδιαφέρον και την προθυμία των μαθητών να μάθουν;	Η προσέγγιση της εργασιοκεντρικής μάθησης σε αυτές τις ενότητες εξασφαλίζει την ενεργό συμμετοχή του μαθητή στα μαθήματα.
Οι επιλεγμένες μέθοδοι, δίνουν στους μαθητές την ευκαιρία να αναλάβουν ατομικές πρωτοβουλίες, και τους επιτρέπουν να οργανώσουν και να κατευθύνουν τη μάθησή τους;	Όλες οι διδακτικές ενότητες έχουν σχεδιαστεί ως project. Οι μαθητές είναι υπεύθυνοι για τη δική τους εργασία, συμπεριλαμβανομένης της διαχείρισης του χρόνου. Ο κίνδυνος της αποτυχίας αντιστοιχεί σε κινδύνους που βρίσκονται σε καταστάσεις της πραγματικής ζωής – και αν γίνουν αντικείμενο αναστοχασμού με ενσυναίσθηση, προσφέρουν μια σημαντική ευκαιρία για μάθηση.
Οι επιλεγείσες μέθοδοι, επιτρέπουν να αναστοχάζονται οι μαθητές πάνω στις προσωπικές τους εμπειρίες και ενέργειες;	Όλες οι ενότητες περιλαμβάνουν μια απολογιστική φάση, και, σε μερικές από αυτές, οι μαθητές καλούνται να αναστοχαστούν πάνω στις μαθησιακές τους εμπειρίες.
Οι μέθοδοι, ενθαρρύνουν τους μαθητές να δουν τα προβλήματα και τις ερωτήσεις από διαφορετικές οπτικές γωνίες;	Π.χ. Στην Ενότητα 1 - Έχω ένα όνομα, τα παιδιά συνειδητοποιούν τον τρόπο που αντιλαμβάνονται το ένα το άλλο, και ότι κάθε άτομο είναι μια μοναδική προσωπικότητα. Π.χ. Στην Ενότητα 8, ένα δικαίωμα του παιδιού αναλύεται από διαφορετικές οπτικές γωνίες.
Οι μέθοδοι, υποστηρίζουν την κριτική σκέψη και τη συζήτηση στην τάξη;	Όλες οι ενότητες περιλαμβάνουν συζήτηση και κριτική σκέψη.
Οι μέθοδοι, επιτρέπουν μάθηση από «το μυαλό, την καρδιά και το χέρι»;	Δημιουργούμε ένα έργο τέχνης, δημιουργούμε ένα κουτί θησαυρού, ενεργούμε ως μάγοι ή μάγισσες.
Οι μέθοδοι, επιτρέπουν στους μαθητές να βιώνουν τις ικανότητές τους;	Μάθηση σε διαφορετικά περιβάλλοντα (ατομική δουλειά, ομαδοσυνεργατική μάθηση, συζητήσεις στην τάξη). Τα σχέδια εργασίας οδηγούν σε ορατά αποτελέσματα. Ο αναστοχασμός πάνω στη δική τους μάθηση βοηθά τους μαθητές να συνειδητοποιήσουν πόσο έχουν προχωρήσει, και τους στόχους που έχουν επιτευχθεί.
Οι μέθοδοι, επιτρέπουν σε διαφορετικούς τύπους μαθητών να μαθαίνουν με διαφορετικούς τρόπους (κονστροκτιβιστική μάθηση);	Ατομικά μαθησιακά περιβάλλοντα και και ένα ευρύ φάσμα δραστηριοτήτων επιτρέπουν σε διαφορετικούς τύπους μαθητών να εργαστούν, και να αναπτυχθούν ανάλογα με τις ανάγκες τους.
Οι μέθοδοι, ασκούν τους μαθητές στην ανάπτυξη βασικών δεξιοτήτων; (Π.χ. να συλλέγουν πληροφορίες, να κάνουν μια παρουσίαση, να σχεδιάζουν ένα project, να δουλεύουν σε ομάδα).	Η δουλειά με project είναι ένας ιδανικός τρόπος για την ανάπτυξη των βασικών δεξιοτήτων, συμπεριλαμβανομένης της συλλογής πληροφοριών, της υλοποίησης μιας παρουσίασης, του σχεδιασμού ενός project, της εργασίας σε ομάδα.

8. «Αλλά αυτό σημαίνει ότι έχω το δικαίωμα να κάνω διάλειμμα, έτσι δεν είναι;» - Τα δικαιώματα του παιδιού στην τάξη

Η εκπαιδευτικός, Sadina Siercic έχει προετοιμάσει την τάξη προσεκτικά. Τα παιδιά κάθονται σε ομάδες. Τα θρανία τους χρησιμεύουν ως τραπέζια για τις ομάδες, και πάνω τους βρίσκονται μικρές κάρτες. Σε ένα τραπέζι, υπάρχουν τα κουνέλια, σε ένα άλλο οι αρκούδες, και οι τίγρεις κάθονται γύρω από το τρίτο. Γεμάτο ενθουσιασμό, ένα κουνέλι ανοίγει τον φάκελο στο τραπέζι του. Η εκπαιδευτικός ζητάει από το οχτάχρονο να διαβάσει δυνατά.

Το κουνέλι διαβάζει, «Τα παιδιά έχουν δικαίωμα στο καλύτερο δυνατό επίπεδο υγείας», και κάθεται ξανά κάτω. «Υπάρχει και ένας αριθμός», λέει η εκπαιδευτικός. «Δεν κάνουμε αριθμητική, αλλά ο αριθμός είναι σημαντικός!» Υπάκουα το κουνέλι στέκεται στα πίσω πόδια του ξανά και διαβάζει, «Άρθρο 24». Η εκπαιδευτικός είναι ευχαριστημένη. Το κουνέλι μπορεί να έρθει στον πίνακα μπροστά από την τάξη. Το Άρθρο 24 παρουσιάζεται σε ένα κομμάτι από χρωματιστό χαρτί στο σχήμα ενός μπαλονιού. Μπορεί να στερεωθεί στον πίνακα.

Στον πίνακα, υπάρχει χώρος για πολλά μπαλόνια. Μαζί, τα μπαλόνια θα μεταφέρουν ένα καλάθι με τις λέξεις «Δικαιώματα του Παιδιού» γραμμένες πάνω του. Η εκπαιδευτικός, το ίδιο χαρούμενη με το μικρό κουνέλι, λέει στα παιδιά «Αυτό είναι ένα δικαίωμα που έχετε». Και συνεχίζει, «Σε όλους τους φακέλους υπάρχουν πολλά περισσότερα δικαιώματα. Κάθε δικαίωμα είναι ένα μπαλόνι». Τα παιδιά έχουν καταλάβει. Τώρα πολλά χέρια είναι σηκωμένα. Είναι όλοι πρόθυμοι να ανοίξουν έναν φάκελο, να διαβάσουν και να έρθουν μπροστά, να στερεώσουν το μπαλόνι στον πίνακα για να κάνουν το καλάθι να πετάξει και να επιβραβευτούν.

Αυτό συνεχίζεται για τα επόμενα σαράντα-πέντε λεπτά. Τώρα είναι η σειρά μιας αρκούδας. Μιας νεαρής θηλυκής αρκούδας, για να είμαστε ακριβείς. Έχει τραβήξει το Άρθρο 30. Διαβάζει, «Παιδιά που ανήκουν σε μειονότητες έχουν το δικαίωμα να απολαμβάνουν τη δική τους κουλτούρα, να ασκούν τη δική τους θρησκεία και να χρησιμοποιούν τη δική τους γλώσσα». Και από το επόμενο τραπέζι, μια τίγρης προσθέτει, «Τα παιδιά έχουν το δικαίωμα στην ανάπαυση και τις δραστηριότητες του ελεύθερου χρόνου, στην ενασχόληση με παιχνίδια και στην ελεύθερη συμμετοχή στην πολιτιστική και καλλιτεχνική ζωή. Άρθρο 31.»

Οι μαθητές της τρίτης τάξης έχουν χαρούμενη, ενθουσιώδη και ενεργητική διάθεση. Υπάρχει πολύ κίνηση και ψίθυροι, και ο καθένας θέλει να ακουστεί.

Αποτελεί αυτό καλή διδασκαλία; Ένα καλό μάθημα στα δικαιώματα του παιδιού; Πόσο σχετικό είναι αυτό το μάθημα με τους μαθητές που το παρακολουθούν; Πώς αναπτύσσονται οι ικανότητές τους;

Ίσως να πρέπει να αναφέρω πως παρακολούθησα αυτό το μάθημα στη Goražade, την άνοιξη του 1998. Η Goražade είναι μια πόλη στην Ανατολική Βοσνία, η οποία είχε αποκοπεί από τον υπόλοιπο κόσμο, και είχε απομονωθεί και σχεδόν ξεχαστεί κατά τη διάρκεια του πολέμου. Είχε, σχεδόν, την ίδια «τύχη», της εθνοκάθαρσης, όπως η Srebrenica. Λαμβάνοντας αυτό υπόψη, και δεδομένου ότι το μάθημα αυτό έγινε λίγα χρόνια μετά την ειρηνευτική συμφωνία του Ντέιτον, το να δει κανείς ζητήματα, όπως η ελευθερία της θρησκευτικής πίστης και η προστασία των μειονοτήτων να αναφέρονται στο σχολείο στην Goražade, ήταν μια συναρπαστική εμπειρία και καθόλου εύκολη υπόθεση για τους μαθητές και τους/τις εκπαιδευτικούς.

Ας δούμε μια ακόμη λεπτομέρεια από αυτό το μάθημα. Λίγο πριν χτυπήσει το κουδούνι, η εκπαιδευτικός ρωτάει τους μαθητές της τι έμαθαν. Ένα έξυπνο κορίτσι - κουνέλι σηκώνει το χέρι και παρατηρεί: «Τώρα ξέρω ότι υπάρχει αυτό το Άρθρο 31, που λέει ότι έχω δικαίωμα στην ανάπαυση και αναψυχή. Αυτό σημαίνει ότι τώρα έχω το δικαίωμα να κάνω ένα διάλειμμα, έτσι δεν είναι; Λοιπόν, τώρα είμαι κουρασμένη και χρειάζομαι ένα διάλειμμα!». Ολόκληρη η τάξη αρχίζει να γελάει. Η εκπαιδευτικός γελάει αρχικά μαζί τους, και μετά κοιτάει σκεπτικά την τάξη.

Τι συνέβη; Ποια είναι η συνέχεια; Η εκπαιδευτικός βρέθηκε αντιμέτωπη με μια μεγάλη δυσκολία. Η μαθήτριά δεν είχε μόνο μάθει κάτι στο μάθημά της, αλλά έκανε, επίσης, μια ενδιαφέρουσα προσπάθεια να το εφαρμόσει σε μια καθημερινή της κατάσταση. Δεν μπορούσα να διαβάσω τις σκέψεις της

εκπαιδευτικού, αλλά μπορούσα να μαντέψω πόσο δύσκολη πρέπει να ήταν αυτή η κατάσταση γι' αυτήν. Επίσης, με έκανε να αναστοχαστώ πάνω στο εξής: προορίζεται η Σύμβαση, που έχει σχεδιαστεί ως ένα νομικό όργανο, να χρησιμοποιείται με αυτό τον τρόπο; Θα πρέπει να είναι δυνατό – όπως άλλωστε είναι ακολουθώντας το κονστрукτιβιστικό πρότυπο – κάθε άτομο να είναι σε θέση να κατασκευάσει τη δική του ερμηνεία για αυτήν; Τι θα γίνει στην τάξη αν αυτό επιτρέπεται να συμβεί;

Εκείνη τη στιγμή, η Sadina Siercic, η εκπαιδευτικός της τρίτης τάξης από την Ανατολική Βοσνία, δεν είχε τον χρόνο να προβληματιστεί πάνω σε πολύπλοκα νομικά ή κοινωνικά ζητήματα. Είχε εισαγάγει μια νέα έννοια στην τάξη, και ήξερε ότι είχε φτάσει μια σημαντική στιγμή: ότι τώρα θα καθόριζε ένα ορόσημο για την τάξη της. Θα αποφάσιζε κατά πόσον τα δικαιώματα του παιδιού θα παρέμεναν ένα χαρούμενο μάθημα με μπαλόνια - χωρίς να έχουν άμεσο αντίκτυπο στην καθημερινότητα - ή αν εδώ, στην Ανατολική Βοσνία, σε αυτό το ανοιξιότικο πρωινό μάθημα στα τέλη της δεκαετίας του 1990, θα συνέβαινε κάτι που όλοι επιθυμούσαμε: μια πραγματική εξέταση και εφαρμογή της Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού! Η Sadina Siercic αντέδρασε με τον ακόλουθο τρόπο: κοίταξε την τάξη και, στη συνέχεια, στράφηκε προς το κορίτσι, και είπε: «Ναι, έχεις δίκιο. Ναι, το άρθρο 31 υπάρχει και εγγυάται σε εσένα και τα άλλα παιδιά ξεκούραση και αναψυχή. Αυτό σημαίνει ότι θα πρέπει να σκεφτώ πολύ προσεκτικά για το πόση εργασία για το σπíti δίνω σε εσένα και τους άλλους. Θα πρέπει να σκεφτώ αν είναι δίκαιο για τους μαθητές που τελειώνουν την εργασία τους κατά τη διάρκεια του μαθήματος να μην έχουν τίποτα για το σπíti, και αν εκείνοι που εργάζονται πιο αργά, και ίσως πιο προσεκτικά κατά τη διάρκεια των μαθημάτων, να πρέπει να πάρουν για το σπíti περισσότερη εργασία, και ως εκ τούτου να έχουν λιγότερο χρόνο να ξεκουραστούν και να χαλαρώσουν. Ναι, θα πρέπει να σκεφτώ αυτά τα πράγματα, γιατί ξέρω για το Άρθρο 31». Ωστόσο, η Sadina Siercic δεν είχε ακόμη τελειώσει. Συνέχισε: «Θέλω να σου πω και κάτι άλλο. Ξέρεις, επίσης, για το Άρθρο 28. Αυτό το άρθρο εγγυάται το δικαίωμά σου στην εκπαίδευση. Για εσένα και τους φίλους σου, αυτό σημαίνει ότι μέχρι το διάλειμμα, είναι ώρα εκπαίδευσης!»

Η τάξη ήταν ήσυχη. Οι μαθητές δεν ήταν πολύ ικανοποιημένοι με αυτή την απάντηση. Τι είχε συμβεί λοιπόν; Ένα οχτάχρονο κορίτσι είχε προσπαθήσει να καταλάβει μια διεθνώς έγκυρη σύμβαση, επικυρωμένη από τη χώρα της και ενσωματωμένη στον νόμο του κράτους. Αλλά περισσότερο από αυτό, είχε προσπαθήσει να συνδέσει τη Σύμβαση με την καθημερινή ζωή και εμπειρία της και, ακόμη περισσότερο, να την εφαρμόσει. Είχε προσπαθήσει να την ερμηνεύσει και να την εφαρμόσει στη σωστή πλευρά της ζωής της - καθώς το σχολείο είναι ακριβώς το μέρος όπου ένα παιδί μπορεί να έρθει σε άμεση επαφή με το κράτος. Αυτό είναι το μέρος στο οποίο αποφασίζεται το πώς το κράτος αντιμετωπίζει το παιδί, και το πώς το παιδί αντιμετωπίζει το κράτος.

Και η εκπαιδευτικός; Αυτή η εκπαιδευτικός αντιμετώπισε την μαθήτριά της στο ίδιο επίπεδο. Επέτρεψε αυτό που ονομάζουμε "ενδυνάμωση", ενώ την ίδια στιγμή προσπάθησε να αντιδράσει κατάλληλα. Η Sadina Siercic από τη Goražde, μαζί με τους μαθητές της, είχε αρχίσει να χαράζει μια νέα πορεία. Είχε δείξει - με έναν τρόπο περισσότερο ή λιγότερο κατανοητό για ένα οχτάχρονο - ότι στο πλαίσιο της Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού υπάρχουν άρθρα ανταγωνιστικά μεταξύ τους. Άρθρα που, ενώ δεν αναιρούν το ένα το άλλο, πρέπει να γίνουν κατανοητά ως αλληλεξαρτώμενα. Σε κάθε περίπτωση: στην τάξη αυτή, εκείνο το συγκεκριμένο πρωί, η Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού είχε χρησιμοποιηθεί ως εργαλείο – όχι, όμως, ως ένα εργαλείο που πρέπει να γίνει απλώς γνωστό, αλλά ως κάτι που πρέπει να αποτελέσει ένα εφαρμόσιμο σύστημα αξιών ικανό να βοηθά τα άτομα να αξιολογούν τις δράσεις τους μέσα σε ένα ευρύτερο πλαίσιο.

Μέρος 3: Επίσημα κείμενα και διδακτικό υλικό

Στις επόμενες σελίδες, υπάρχουν σημαντικά κείμενα πάνω στο θέμα των δικαιωμάτων του παιδιού για χρήση στα μαθήματα, και καθοδήγηση ως προς τον τρόπο που μπορούν να χρησιμοποιηθούν. Αυτά περιλαμβάνουν: 1) μια μαθητική έκδοση της Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού, 2) πιθανές ομαδοποιήσεις των δικαιωμάτων του παιδιού σε τέσσερις διαστάσεις, 3) τη Σύμβαση του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα του Παιδιού (20 Νοεμβρίου 1989), καθώς και 4) κάρτες με τα δικαιώματα του παιδιού για να φωτοτυπηθούν και να χρησιμοποιηθούν στην τάξη. Οι ορισμοί που χρησιμοποιούνται στη μαθητική έκδοση της Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού αντιστοιχούν με αυτούς που χρησιμοποιούνται στα σύντομα κείμενα στις κάρτες με τα δικαιώματα του παιδιού. Μια πληθώρα περαιτέρω υλικού, για χρήση στα μαθήματα, μπορεί να βρεθεί στο διαδίκτυο.

1. Μαθητική έκδοση της Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού

Γιατί να υπάρχει η μαθητική έκδοση της Σύμβασης;

Το κείμενο της Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού, η οποία ξεκίνησε με τη Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών, και υιοθετήθηκε και επικυρώθηκε από τα περισσότερα κράτη σε όλο τον κόσμο, είναι ένα νομικό κείμενο γραμμένο σε μια πολύ τεχνική, πολύπλοκη γλώσσα. Αν θέλουμε οι νέοι να κατανοήσουν τα δικαιώματά τους, τότε θα πρέπει να αρχίσουμε να δημιουργούμε κείμενα, όπως η Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού σε προσιτή γλώσσα. Επιπλέον, το Άρθρο 42 της Σύμβασης αναφέρει ότι είναι καθήκον των κυβερνήσεων να ενημερώνει τους νέους για τα δικαιώματά τους με διάφορους τρόπους. Χωρίς αμφιβολία, αυτή η έκδοση της Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού του ΟΗΕ είναι διαφορετική από το αρχικό κείμενο, και επιτρέπει στους νέους ενεργό πρόσβαση στα δικαιώματά τους. Με τον τρόπο αυτό, περισσότεροι άνθρωποι μπορούν να γνωρίζουν τα δικαιώματά τους.

Μετά από όλη αυτή τη συζήτηση για τα δικαιώματα, ποιες είναι οι ευθύνες μας;

Δικαιώματα και ευθύνες δεν μπορούν να θεωρηθούν ανεξάρτητα το ένα από το άλλο. Η Σύμβαση του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα του Παιδιού περιγράφει τα δικαιώματα που είναι εγγυημένα για τους νέους από τις κυβερνήσεις τους. Όπως συμβαίνει με όλες τις λειτουργικές σχέσεις, είτε είναι ανάμεσα σε φίλους, στην οικογένεια, στο σχολείο, σε αθλητικά σωματεία ή μεταξύ χωρών, πρέπει να γνωρίζουμε ότι έχουμε ευθύνες απέναντι στους άλλους ανθρώπους, και ότι εκείνοι έχουν ευθύνες απέναντί μας. Δύο από αυτές τις βασικές ευθύνες απέναντι στους άλλους είναι ο σεβασμός και η ανεκτικότητα. Η Σύμβαση του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα του Παιδιού περιγράφει αυτές τις βασικές ευθύνες των κυβερνήσεων προς τα άτομα κάτω των 18 ετών.

Μαθητική έκδοση της Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού

Άρθρο	Σύντομος τίτλος	Σύντομη περιγραφή
1	Ορισμός του παιδιού	Παιδί θεωρείται ένα άτομο κάτω των 18 ετών.
2	Απαγόρευση διακρίσεων	Κάθε παιδί πρέπει να αντιμετωπίζεται χωρίς διακρίσεις λόγω χρώματος, φύλου, γλώσσας, θρησκείας, άποψης, χώρας καταγωγής, περιουσίας, αναπηρίας ή υπαγωγής του σε μια εθνική μειονότητα.
3	Η ευημερία του παιδιού είναι ύψιστης σημασίας	Σε όλους τους νόμους και τις δικαστικές αποφάσεις, η ευημερία του παιδιού έρχεται πρώτη.

4	Εφαρμογή των δικαιωμάτων	Κάθε κράτος πρέπει να διασφαλίζει, στο μέγιστο των δυνατοτήτων του, ότι τα δικαιώματα των παιδιών εφαρμόζονται.
5	Σεβασμός των γονεϊκών δικαιωμάτων	Κάθε κράτος είναι υπεύθυνο να διασφαλίζει ότι τα καθήκοντα, τα δικαιώματα και οι ευθύνες των γονέων ασκούνται με τέτοιο τρόπο, ώστε να διασφαλίζεται ότι τα παιδιά είναι ελεύθερα να ασκήσουν τα δικαιώματά τους. (Οι κυβερνήσεις πρέπει να σέβονται τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των γονέων, των μελών της οικογένειας, και/ή των νόμιμων κηδεμόνων, ενημερώνοντας και συμβουλευόντας τα παιδιά για τα δικαιώματά τους).
6	Επιβίωση και ανάπτυξη του παιδιού	Κάθε παιδί έχει δικαίωμα στη ζωή και την επιβίωση. Το κράτος πρέπει να διασφαλίζει ότι τα παιδιά και οι νέοι μπορούν να αναπτυχθούν ικανοποιητικά.
7	Όνομα και ιθαγένεια	Κάθε παιδί έχει, από τη γέννησή του και μετά, το δικαίωμα σε ένα όνομα, στην ιδιότητα του μέλους ενός κράτους, και στη φροντίδα από τους δικούς του γονείς.
8	Προστασία της ταυτότητας	Κάθε παιδί έχει το δικαίωμα να διατηρήσει ή να αποκαταστήσει το όνομα, την ιδιότητα του μέλους ενός κράτους και τις οικογενειακές σχέσεις.
9	Απομάκρυνση από τους γονείς	Κάθε παιδί έχει το δικαίωμα να ζει με τους γονείς του, εκτός από όταν πρέπει να προστατευτεί από αυτούς. Εάν ένα παιδί πρέπει να απομακρυνθεί από τον έναν ή και από τους δύο γονείς του, έχει το δικαίωμα σε ακρόαση. Αν ένα παιδί έχει απομακρυνθεί από τον έναν ή και από τους δύο γονείς του, έχει το δικαίωμα να γνωρίζει πού βρίσκονται.
10	Οικογενειακή επανένωση	Κάθε παιδί έχει το δικαίωμα να εγκαταλείπει κάθε κράτος και να ταξιδεύει στην πατρίδα του, προκειμένου να επανενωθεί με την οικογένειά του.
11	Προστασία από απαγωγή και παράνομη απομάκρυνση	Κάθε κράτος πρέπει να καταπολεμήσει την απαγωγή και την παράνομη απομάκρυνση σε άλλη χώρα, και τη μη επιστροφή των παιδιών από γονέα ή άλλο πρόσωπο.
12	Ελευθερία γνώμης του παιδιού	Κάθε παιδί έχει το δικαίωμα να ακούγεται και να εκφράζει τη γνώμη του για όλα τα ζητήματα και τα θέματα που αφορούν στη ζωή του. Αυτό ισχύει ιδιαίτερα σε νομικές ή διοικητικές διαδικασίες. Όσο μεγαλύτερο είναι το παιδί, τόσο περισσότερο πρέπει να ακούγεται η γνώμη του.
13	Ελευθερία έκφρασης	Κάθε παιδί έχει το δικαίωμα να εκφράζει ελεύθερα τη γνώμη του, και να συλλέγει και διαδίδει πληροφορίες μέσω των μέσων μαζικής ενημέρωσης. Κάθε παιδί έχει, επίσης, την ευθύνη να εκφράζει τη γνώμη του με τέτοιο τρόπο που να σέβεται τα δικαιώματα των άλλων.
14	Ελευθερία σκέψης, συνείδησης και θρησκείας	Κάθε παιδί έχει το δικαίωμα να ασκεί ελεύθερα τη θρησκεία του, τη σκέψη και τη συνείδησή του. Το κράτος πρέπει να σέβεται τα δικαιώματα και τις ευθύνες των γονέων, όταν τα παιδιά εφαρμόζουν αυτά τα δικαιώματα.

15	Δικαίωμα στην ειρηνική δημόσια συγκέντρωση	Κάθε παιδί έχει το δικαίωμα να συγκεντρωθεί μαζί με άλλα παιδιά, για να ενταχθεί σε ή να ιδρύσει μια ένωση ή οργάνωση, εφ' όσον δεν παραβιάζονται τα δικαιώματα των άλλων κατά τη διαδικασία.
16	Προστασία της ιδιωτικής ζωής	Κάθε παιδί έχει το δικαίωμα να μην παρεμβαίνει κανείς στην ιδιωτική του ζωή, την οικογένεια, την κατοικία ή την αλληλογραφία του, αλλά ούτε και να προσβάλλει κανείς ή να βλάψει την τιμή και την υπόληψή του.
17	Πρόσβαση σε κατάλληλες πληροφορίες	Κάθε κράτος πρέπει να διασφαλίσει ότι τα παιδιά έχουν πρόσβαση σε πληροφορίες μέσω διαφόρων μορφών μέσω επικοινωνίας, και ότι μπορούν να αποκτήσουν τις γνώσεις που είναι σημαντικές για την ευημερία τους. Το κράτος έχει, επίσης, την υποχρέωση να προστατεύει τα παιδιά από τις επιζήμιες πληροφορίες.
18	Ευθύνες γονέων	Οι γονείς ή οι κηδεμόνες είναι από κοινού υπεύθυνοι για την ανατροφή του παιδιού. Το κράτος έχει την ευθύνη να τους στηρίζει σε αυτό και, για παράδειγμα, να εξασφαλίζει υπηρεσίες παιδικής μέριμνας και φροντίδας αν πρέπει οι γονείς να εργάζονται.
19	Προστασία από κακοποίηση	Το κράτος είναι υπεύθυνο για την προστασία του παιδιού από κακοποίηση από τους γονείς ή άλλους ανθρώπους. Κάθε παιδί έχει το δικαίωμα να μάθει πώς να αποφεύγει ή αντιμετωπίζει κάθε μορφή κακοποίησης.
20	Παιδιά χωρίς οικογένειες	Κάθε παιδί που δε ζει με την οικογένειά του έχει το δικαίωμα σε ειδική προστασία και στήριξη. Στη συνέχεια, έχει το δικαίωμα σε μια ανάδοχη οικογένεια ή σε μέριμνα σε έναν κατάλληλο φορέα που σέβεται το θρησκευτικό, πολιτιστικό ή γλωσσικό του υπόβαθρο.
21	Υιοθεσία	Ένα παιδί μπορεί να υιοθετηθεί αν η υιοθεσία επιτρέπεται, αναγνωρίζεται και εγκρίνεται από τη χώρα, και αν εξυπηρετεί την ευημερία του παιδιού.
22	Παιδιά πρόσφυγες	Κάθε παιδί που αναγκάζεται να εγκαταλείψει τη χώρα του, που είναι πρόσφυγας και ζητά άσυλο, έχει δικαίωμα σε ειδική προστασία από το κράτος.
23	Παιδιά με αναπηρία	Κάθε παιδί με αναπηρία έχει δικαίωμα σε ειδική μέριμνα και εκπαίδευση. Θα πρέπει να βοηθηθεί, ώστε να είναι ανεξάρτητο και να συμμετέχει ενεργά στις κοινότητές του.
24	Υγεία και ιατρικές υπηρεσίες	Κάθε παιδί έχει δικαίωμα στην καλύτερη δυνατή υγεία. Το κράτος έχει την υποχρέωση να καταπολεμά την παιδική θνησιμότητα, να εξασφαλίζει ιατρική περίθαλψη για τα παιδιά, να καταπολεμά την κακή διατροφή και την ασθένεια, να εγγυάται την ιατρική περίθαλψη για τις εγκύους και τις νέες μητέρες, να παρέχει εκπαίδευση σε θέματα υγείας, να αναπτύσσει την πρόληψη στον τομέα της δημόσιας υγείας, και να καταργεί έθιμα που βλάπτουν τα παιδιά.
25	Επανεξέταση της φροντίδας ή της θεραπείας	Κάθε παιδί που έχει εισαχθεί σε ένα ίδρυμα για την προστασία, τη φροντίδα ή τη θεραπεία του, έχει το δικαίωμα του ελέγχου και της επαναξιολόγησης της εισαγωγής του σε αυτό από την Πολιτεία.

26	Κοινωνική πρόνοια	Κάθε παιδί έχει το δικαίωμα στην κοινωνική πρόνοια, όπως σε κοινωνική ασφάλιση. Το κράτος εγγυάται επιδόματα για τα παιδιά, λαμβάνοντας υπόψη την οικονομική κατάσταση της οικογένειας ή αυτών που έχουν αναλάβει την επιμέλειά τους.
27	Βιοτικό επίπεδο	Κάθε παιδί έχει δικαίωμα σε ένα βιοτικό επίπεδο κατάλληλο για τη σωματική, πνευματική, ηθική και κοινωνική του ανάπτυξη. Οι γονείς ή οι κηδεμόνες έχουν πάνω απ' όλα την ευθύνη για τη διασφάλιση αυτού. Το κράτος έχει την υποχρέωση να τους στηρίζει σε αυτό.
28	Εκπαίδευση	Κάθε παιδί έχει δικαίωμα στην εκπαίδευση. Το κράτος έχει καθήκον να παρέχει την πρωτοβάθμια εκπαίδευση, δωρεάν και υποχρεωτική, και ομοίως να κάνει τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση προσιτή σε όλα τα παιδιά και τους νέους. Το κράτος έχει την υποχρέωση να διασφαλίσει ότι τα παιδιά και οι νέοι αντιμετωπίζονται κατάλληλα στο σχολείο, και ότι δεν παραβιάζονται τα ανθρωπίνια δικαιώματά τους.
29	Σκοπός της εκπαίδευσης	Η σχολική εκπαίδευση θα πρέπει να αναπτύσσει την προσωπικότητα και τα talenta του κάθε παιδιού, να προετοιμάσει κάθε παιδί για την ενήλικη ζωή και να ενθαρρύνει τα παιδιά να σέβονται τα ανθρωπίνια δικαιώματα, καθώς και τους πολιτισμούς και τις αξίες, τις δικές τους και των άλλων.
30	Παιδιά που ανήκουν σε μειονότητες	Κάθε παιδί που ανήκει σε μειονότητα έχει το δικαίωμα να μάθει και να ασκεί τη δική του κουλτούρα, θρησκεία και γλώσσα.
31	Ελεύθερος χρόνος, ξεκούραση και ψυχαγωγία	Κάθε παιδί έχει το δικαίωμα στην ανάπαυση και τον ελεύθερο χρόνο, στον οποίο μπορεί να παίξει και να συμμετέχει ελεύθερα στην πολιτιστική και καλλιτεχνική ζωή.
32	Παιδική εργασία	Κάθε παιδί έχει το δικαίωμα να προστατεύεται από κάθε μορφή εκμετάλλευσης και εργασίας, που θα μπορούσαν να βλάψουν την εκπαίδευση ή την ανάπτυξή του. Το κράτος έχει την υποχρέωση καθορισμού ενός ελάχιστου ορίου ηλικίας για το δικαίωμα στην εργασία, το ποσό των ωρών ανά ημέρα και τις συνθήκες εργασίας.
33	Προστασία από ναρκωτικές ουσίες	Κάθε παιδί έχει το δικαίωμα να προστατεύεται από την παραγωγή και το εμπόριο παράνομων ναρκωτικών.
34	Προστασία από σεξουαλική εκμετάλλευση	Κάθε παιδί έχει το δικαίωμα να προστατεύεται από τη σεξουαλική εκμετάλλευση, την κακοποίηση και από την πορνεία και την πορνογραφία.
35	Προστασία από πώληση και σωματική εμπορία	Το κράτος πρέπει να καταβάλει κάθε δυνατή προσπάθεια για να διασφαλίσει ότι τα παιδιά και οι νέοι δεν έχουν απαχθεί ή δεν διακινούνται.
36	Προστασία από όλες τις άλλες μορφές εκμετάλλευσης	Κάθε παιδί έχει το δικαίωμα να προστατεύεται από όλες τις άλλες μορφές εκμετάλλευσης (π.χ. επαιτεία).

37	Βασανιστήρια και φυλάκιση	Κάθε παιδί έχει δικαίωμα στην προστασία από τα βασανιστήρια, την απάνθρωπη μεταχείριση ή τιμωρία, την παράνομη σύλληψη ή οποιαδήποτε άλλη μορφή βλάβης της προσωπικής του ελευθερίας. Το κράτος έχει την υποχρέωση να απαγορεύει τη θανατική ποινή και την ισόβια κάθειρξη για τους νέους. Αν ένα παιδί έχει φυλακιστεί, έχει το δικαίωμα ανθρωπίνης και με σεβασμό μεταχείρισης. Εάν ένα παιδί ή ένα νεαρό άτομο συλλαμβάνεται, δεν πρέπει να τίθεται υπό περιορισμό με ενήλικες, πρέπει να είναι σε θέση να κρατήσει επαφή με την οικογένειά του και να έχει το δικαίωμα σε νομική βοήθεια.
38	Πόλεμος και ένοπλες συρράξεις	Τα παιδιά και οι νέοι κάτω των 15 ετών έχουν το δικαίωμα να μην λαμβάνουν μέρος σε πόλεμο και ένοπλες συρράξεις. Το κράτος έχει την υποχρέωση να χορηγεί ειδική προστασία για τα παιδιά που έχουν πληγεί από τον πόλεμο.
39	Αποκατάσταση και ένταξη	Κάθε παιδί που είναι θύμα ένοπλης σύγκρουσης, βασανιστηρίων, παραμέλησης ή εκμετάλλευσης έχει το δικαίωμα σε κατάλληλη φροντίδα για να μπορέσει να αποκατασταθεί, ψυχικά και σωματικά, και να ενταχθεί σε μια κοινότητα.
40	Δικαιοσύνη ανηλίκων	Κάθε παιδί που κατηγορείται για τη διάπραξη ενός εγκλήματος έχει το δικαίωμα να αντιμετωπίζεται με αξιοπρέπεια στο δικαστήριο. Είναι αθώο μέχρι αποδείξεως του εναντίου. Κάθε παιδί έχει το δικαίωμα σε μια δίκαιη δίκη, σε διερμηνέα (αν χρειάζεται), στην προστασία της ιδιωτικής του ζωής και σε επανεξέταση μιας δικαστικής απόφασης. Το κράτος έχει την υποχρέωση να θέσει ένα ελάχιστο όριο ηλικίας κάτω από το οποίο τα παιδιά δεν μπορούν να θεωρηθούν ποινικώς υπεύθυνα. Το κράτος έχει, επίσης, την υποχρέωση να παρέχει εναλλακτικές λύσεις αντί φυλάκισης σε παιδιά και νέους που έχουν καταδικαστεί.
41	Ευνοϊκότερες εθνικές ρυθμίσεις έχουν προτεραιότητα	Εάν μια χώρα έχει νόμους που προστατεύουν τα παιδιά και τους νέους καλύτερα από τη Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού, τότε ισχύουν αυτοί οι νόμοι.
42	Γνωστοποίηση των δικαιωμάτων του παιδιού	Κάθε κράτος έχει την ευθύνη να κάνει τα δικαιώματα των παιδιών γνωστά σε ενήλικες και παιδιά, με κατανοητό τρόπο.

2. Ομαδοποίηση των δικαιωμάτων του παιδιού σε τέσσερις διαστάσεις

Η Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού μπορεί να υποδιαιρεθεί σε τέσσερις ομάδες δικαιωμάτων. Οι ομάδες αυτές μπορούν να χρησιμοποιηθούν στα μαθήματα, επιτρέποντας στους μαθητές να προσπαθήσουν να βάλουν τα δικαιώματα σε αυτές τις τέσσερις ομάδες. Αυτό μπορεί να γίνει ατομικά ή σε ομάδες για κάθε κατηγορία.

I. Λαμβάνουμε μέρος – σημαίνει πως μπορούμε να λάβουμε μέρος στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων, έχουμε την ελευθερία να σχηματίσουμε ομάδες, την ελευθερία της σκέψης, και την ελευθερία να αποκτήσουμε πρόσβαση σε πληροφορίες από διάφορες πηγές.

II. Εξελισσόμαστε – σημαίνει πως πρέπει να πληρούνται ιδιαίτερες συνθήκες προκειμένου να πραγματοποιηθεί η βέλτιστη προσωπική ανάπτυξη. Στην ομάδα αυτή των δικαιωμάτων περιλαμβάνονται: η εκπαίδευση, η οικογένεια, ο πολιτισμός και η ταυτότητα, ως σημαντικά μέρη της ζωής μας.

III. Ζούμε καλά – το δικαίωμα στην επιβίωση συμπεριλαμβάνει τις βασικές ανάγκες μας. Αυτές περιλαμβάνουν την τροφή και την προστασία, το βιοτικό επίπεδο και την υγεία.

IV. Είμαστε απαλλαγμένοι από κακοποίηση – σημαίνει ότι οι νέοι έχουν δικαίωμα στην προστασία από κακοποίηση, παραμέληση, οικονομική εκμετάλλευση, βασανιστήρια, απαγωγές και πορνεία.

Στην παρακάτω λίστα, τα δικαιώματα του παιδιού έχουν ταξινομηθεί τις τέσσερις ομάδες:

Κατηγορία	Άρθρο	Σύντομος τίτλος
I. Λαμβάνουμε μέρος: το δικαίωμά μας να συμμετέχουμε	3	Η ευημερία του παιδιού είναι υψίστης σημασίας
	12	Η ελευθερία της γνώμης του παιδιού
	13	Ελευθερία της έκφρασης
	14	Ελευθερία της σκέψης, της συνείδησης, και της θρησκείας
	15	Δικαίωμα στην ειρηνική δημόσια συγκέντρωση
	16	Προστασία της ιδιωτικής ζωής
	17	Πρόσβαση σε κατάλληλες πληροφορίες
II. Εξελισσόμαστε: το δικαίωμά μας να αναπτυχθούμε	5	Σεβασμός των δικαιωμάτων των γονέων
	7	Όνομα και ιθαγένεια
	8	Προστασία ταυτότητας
	10	Οικογενειακή επανένωση
	21	Υιοθεσία
	23	Παιδιά με αναπηρία
	28	Εκπαίδευση
	29	Σκοπός της εκπαίδευσης
	30	Παιδιά μειονοτήτων

III. Ζούμε καλά: το δικαίωμά μας στην επιβίωση	6	Επιβίωση και ανάπτυξη του παιδιού
	9	Απομάκρυνση από τους γονείς
	18	Ευθύνες των γονέων
	24	Υγεία και ιατρικές υπηρεσίες
	26	Κοινωνική ασφάλιση
	27	Βιοτικό επίπεδο
	31	Ψυχαγωγία, παιχνίδι και ελεύθερος χρόνος
IV. Είμαστε απαλλαγμένοι από κακοποίηση: το δικαίωμά μας στην προστασία	2	Αρχή της μη-διάκρισης
	11	Προστασία από απαγωγή και παράνομη απομάκρυνση
	19	Προστασία από την κακοποίηση
	20	Νέοι χωρίς οικογένειες
	22	Παιδιά-πρόσφυγες
	25	Επανεξέταση της θεραπείας ή της φροντίδας
	32	Παιδική εργασία
	33	Προστασία από ναρκωτικές ουσίες
	34	Προστασία από σεξουαλική εκμετάλλευση
	35	Προστασία από την πώληση και την εμπορία
	36	Προστασία από όλες τις άλλες μορφές εκμετάλλευσης
	37	Βασανιστήρια και φυλάκιση
	38	Πόλεμος και ένοπλες συγκρούσεις
	39	Αποκατάσταση και ένταξη
	40	Δικαιοσύνη ανηλίκων

Στον παραπάνω πίνακα, λείπουν τέσσερα δικαιώματα. Δεν μπορούν να μπουν σε καμία από τις τέσσερις ομάδες, καθώς επικεντρώνονται κυρίως στις ευθύνες του κράτους. Αυτά είναι:

1	Ορισμός του παιδιού
4	Εφαρμογή των δικαιωμάτων
41	Ευνοϊκότερες εθνικές ρυθμίσεις έχουν προτεραιότητα
42	Γνωστοποίηση των δικαιωμάτων του παιδιού

3. Η Σύμβαση του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα του Παιδιού (20 Νοεμβρίου 1989)

Εγκρίθηκε και άνοιξε για υπογραφή, επικύρωση και προσχώρηση με το ψήφισμα της Γενικής Συνέλευσης 44/25 της 20ης Νοεμβρίου 1989. Έναρξη ισχύς στις 2 Σεπτεμβρίου 1990, σύμφωνα με το άρθρο 49.

ΣΥΜΒΑΣΗ ΓΙΑ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ

Τα Συμβαλλόμενα στην παρούσα Σύμβαση Κράτη -

Επειδή, σύμφωνα με τις αρχές που διακηρύσσονται στον Καταστατικό Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών, η αναγνώριση της εγγενούς αξιοπρέπειας και των ίσων και αναφαίρετων δικαιωμάτων όλων των μελών της ανθρωπίνης οικογένειας, αποτελεί το θεμέλιο της ελευθερίας, της δικαιοσύνης και της ειρήνης στον κόσμο,

Έχοντας υπόψη ότι οι λαοί των Ηνωμένων Εθνών έχουν διακηρύξει εκ νέου, στον Καταστατικό Χάρτη, την πίστη τους στα θεμελιώδη ανθρώπινα δικαιώματα και στην αξιοπρέπεια και την αξία του ανθρώπου, και έχουν αποφασίσει να προαγάγουν την κοινωνική πρόοδο και να καθορίσουν καλύτερες συνθήκες ζωής μέσα στα πλαίσια μιας μεγαλύτερης ελευθερίας,

Αναγνωρίζοντας ότι τα Ηνωμένα Έθνη, στην Παγκόσμια Διακήρυξη των δικαιωμάτων του ανθρώπου και στις διεθνείς συνθήκες για τα ανθρώπινα δικαιώματα διακήρυξαν και συμφώνησαν ότι καθένας δικαιούται να απολαμβάνει όλα τα δικαιώματα και τις ελευθερίες που αναφέρονται σε αυτές, χωρίς καμία απολύτως διάκριση ιδίως εξαιτίας της φυλής, του χρώματος, του φύλου, της γλώσσας, της θρησκείας, των πολιτικών του ή άλλων πεποιθήσεων, της εθνικής ή κοινωνικής καταγωγής, της περιουσίας, της γέννησης ή οποιασδήποτε άλλης κατάστασης,

Υπενθυμίζοντας ότι, στην Παγκόσμια Διακήρυξη των δικαιωμάτων του ανθρώπου, τα Ηνωμένα Έθνη διακήρυξαν ότι τα παιδιά δικαιούνται ειδική βοήθεια και υποστήριξη,

Έχοντας πεισθεί ότι η οικογένεια όντας η θεμελιώδης μονάδα της κοινωνίας και το φυσικό περιβάλλον για την ανάπτυξη και την ευημερία όλων των μελών της, και ιδιαίτερα των παιδιών, πρέπει να έχει την προστασία και την υποστήριξη που χρειάζεται για να μπορέσει να διαδραματίσει πληρέστερα το ρόλο της στην κοινότητα,

Αναγνωρίζοντας ότι το παιδί, για την αρμονική ανάπτυξη της προσωπικότητάς του, πρέπει να μεγαλώνει μέσα στο οικογενειακό περιβάλλον, σ' ένα κλίμα ευτυχίας, αγάπης και κατανόησης,

Επειδή είναι σημαντικό να προετοιμαστεί πλήρως το παιδί για να ζήσει μια ατομική ζωή στην κοινωνία και να ανατραφεί μέσα στο πνεύμα των ιδανικών που διακηρύσσονται στον Καταστατικό Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών και ειδικότερα μέσα σε πνεύμα ειρήνης, αξιοπρέπειας, ανοχής, ελευθερίας, ισότητας και αλληλεγγύης,

Έχοντας υπόψη ότι η ανάγκη να παρασχεθεί στο παιδί ειδική προστασία εξαγγέλθηκε στη Διακήρυξη της Γενεύης του 1924 για τα Δικαιώματα του Παιδιού, και στη Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Παιδιού, που υιοθέτησε η Γενική Συνέλευση στις 20 Νοεμβρίου 1959 και που αναγνωρίστηκε στην Παγκόσμια Διακήρυξη για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα, στο Διεθνές Σύμφωνο για τα Αστικά και Πολιτικά Δικαιώματα (ιδιαίτερα στα άρθρα 23 και 24), στο Διεθνές Σύμφωνο για τα Οικονομικά, τα Κοινωνικά και τα Πολιτιστικά Δικαιώματα (ιδιαίτερα στο άρθρο 10) και στο καταστατικό και στα αρμόδια όργανα των ειδικευμένων οργανισμών και των διεθνών οργανώσεων που μεριμνούν για την ευημερία του παιδιού,

Έχοντας υπόψη ότι, όπως αναφέρεται στη Διακήρυξη των δικαιωμάτων του παιδιού, "το παιδί, λόγω της φυσικής και διανοητικής του ανωριμότητας, χρειάζεται ειδική προστασία και μέριμνα, συμπεριλαμβανόμενης και της νομικής προστασίας, τόσο πριν όσο και μετά τη γέννησή του",

Υπενθυμίζοντας τις διατάξεις της Διακήρυξης για τις νομικές και κοινωνικές αρχές σχετικά με την προστασία και την ευημερία των παιδιών, ειδικά όσον αφορά την υιοθεσία και την τοποθέτηση σε ανάδοχες οικογένειες σε εθνικό και διεθνές επίπεδο, τις διατάξεις του συνόλου των ελάχιστων κανόνων των Ηνωμένων Εθνών για τη διοίκηση της δικαιοσύνης για ανήλικους (Κανόνες του Πεκίνου) και της

Διακήρυξης για την προστασία των γυναικών και των παιδιών σε περίοδο επείγουσας ανάγκης και ένοπλης σύρραξης,

Αναγνωρίζοντας ότι σε όλες τις χώρες του κόσμου υπάρχουν παιδιά που ζουν κάτω από ιδιαίτερα δύσκολες συνθήκες, και ότι είναι αναγκαίο να δοθεί στα παιδιά αυτά ιδιαίτερη προσοχή,

Λαμβάνοντας δεόντως υπόψη τη σημασία των πολιτιστικών παραδόσεων και αξιών κάθε λαού για την προστασία και την αρμονική ανάπτυξη του παιδιού,

Αναγνωρίζοντας τη σημασία της διεθνούς συνεργασίας για τη βελτίωση των συνθηκών ζωής των παιδιών σε όλες τις χώρες, και ιδιαίτερα στις υπό ανάπτυξη χώρες,

Συμφώνησαν τα εξής:

ΠΡΩΤΟ ΜΕΡΟΣ

Άρθρο 1

Για τους σκοπούς της παρούσας Σύμβασης, θεωρείται παιδί κάθε ανθρώπινο ον μικρότερο των δεκαοκτώ ετών, εκτός εάν η ενηλικίωση επέρχεται νωρίτερα, σύμφωνα με την ισχύουσα για το παιδί νομοθεσία.

Άρθρο 2

1 – Τα Συμβαλλόμενα Κράτη υποχρεούνται να σέβονται τα δικαιώματα, που αναφέρονται στην παρούσα Σύμβαση και να τα εγγυώνται σε κάθε παιδί που υπάγεται στη δικαιοδοσία τους, χωρίς καμία διάκριση φυλής, χρώματος, φύλλου, γλώσσας, θρησκείας, πολιτικών ή άλλων πεποιθήσεων του παιδιού ή των γονέων του ή των νόμιμων εκπροσώπων του ή της εθνικής, εθνικιστικής ή κοινωνικής καταγωγής τους, της περιουσιακής τους κατάστασης, της ανικανότητάς τους, της γέννησής τους ή οποιασδήποτε άλλης κατάστασης.

2 – Τα Συμβαλλόμενα Κράτη παίρνουν όλα τα κατάλληλα μέτρα ώστε να προστατεύεται αποτελεσματικά το παιδί έναντι κάθε μορφής διάκρισης ή κύρωσης, βασισμένης στη νομική κατάσταση, στις δραστηριότητες, στις εκφρασμένες απόψεις ή στις πεποιθήσεις των γονέων του, των νόμιμων εκπροσώπων του ή των μελών της οικογένειάς του.

Άρθρο 3

1 – Σε όλες τις αποφάσεις που αφορούν στα παιδιά, είτε αυτές λαμβάνονται από δημοσίους ή ιδιωτικούς οργανισμούς κοινωνικής προστασίας, είτε από τα δικαστήρια, τις διοικητικές αρχές ή από τα νομοθετικά όργανα, πρέπει να λαμβάνεται πρωτίστως υπόψη το συμφέρον του παιδιού.

2 – Τα Συμβαλλόμενα Κράτη υποχρεούνται να εξασφαλίζουν στο παιδί την αναγκαία για την ευημερία του προστασία και φροντίδα, λαμβάνοντας υπόψη τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των γονέων του, των επιτρόπων του ή των άλλων προσώπων που είναι νόμιμα υπεύθυνοι γι' αυτό, και παίρνουν για το σκοπό αυτό όλα τα κατάλληλα νομοθετικά και διοικητικά μέτρα.

3 – Τα Συμβαλλόμενα Κράτη μεριμνούν ώστε η λειτουργία των οργανισμών, των υπηρεσιών και των ιδρυμάτων που αναλαμβάνουν παιδιά και που είναι υπεύθυνα για την προστασία τους να είναι σύμφωνη με τους κανόνες που έχουν θεσπιστεί από τις αρμόδιες αρχές, ιδιαίτερα στον τομέα της ασφάλειας και της υγείας και σε ότι αφορά τον αριθμό και την αρμοδιότητα του προσωπικού τους, καθώς και την ύπαρξη μιας κατάλληλης εποπτείας.

Άρθρο 4

Τα Συμβαλλόμενα Κράτη υποχρεούνται να παίρνουν όλα τα νομοθετικά, διοικητικά και άλλα μέτρα που είναι αναγκαία για την εφαρμογή των αναγνωρισμένων στην παρούσα Σύμβαση δικαιωμάτων. Στην περίπτωση των οικονομικών, κοινωνικών και πολιτιστικών δικαιωμάτων, παίρνουν τα μέτρα αυτά μέσα στα όρια των πόρων που διαθέτουν και, όπου είναι αναγκαίο, μέσα στα πλαίσια της διεθνούς συνεργασίας

Άρθρο 5

Τα Συμβαλλόμενα Κράτη σέβονται την ευθύνη, το δικαίωμα και το καθήκον που έχουν οι γονείς ή, κατά περίπτωση, τα μέλη της διευρυμένης οικογένειας ή της κοινότητας, όπως προβλέπεται από τα τοπικά έθιμα, οι επίτροποι ή άλλα πρόσωπα που έχουν νόμιμα την ευθύνη για το παιδί, να του παράσχουν, κατά τρόπο που να ανταποκρίνεται στην ανάπτυξη των ικανοτήτων του, τον προσανατολισμό και τις κατάλληλες συμβουλές για την άσκηση των δικαιωμάτων που του αναγνωρίζει η παρούσα Σύμβαση.

Άρθρο 6

- 1 – Τα Συμβαλλόμενα Κράτη αναγνωρίζουν ότι κάθε παιδί έχει εγγενές δικαίωμα στη ζωή.
- 2 – Τα Συμβαλλόμενα Κράτη μέρη εξασφαλίζουν, στο μέτρο του δυνατού, την επιβίωση και την ανάπτυξη του παιδιού.

Άρθρο 7

- 1 – Το παιδί εγγράφεται στο ληξιαρχείο αμέσως μετά τη γέννησή του και έχει από εκείνη τη στιγμή το δικαίωμα ονόματος, το δικαίωμα να αποκτήσει ιθαγένεια, και, στο μέτρο του δυνατού, το δικαίωμα να γνωρίζει τους γονείς του και να ανατραφεί από αυτούς.
- 2 – Τα Συμβαλλόμενα Κράτη μεριμνούν για τη θέση σε εφαρμογή αυτών των δικαιωμάτων, σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία τους και με τις υποχρεώσεις που τους επιβάλουν οι ισχύουσες σ' αυτό το πεδίο διεθνείς συνθήκες, ιδιαίτερα στις περιπτώσεις κατά τις οποίες, ελλείψει αυτών, το παιδί θα ήταν άπατρις.

Άρθρο 8

- 1 – Τα Συμβαλλόμενα Κράτη αναλαμβάνουν την υποχρέωση να σέβονται το δικαίωμα του παιδιού για διατήρηση της ταυτότητας του, συμπεριλαμβανομένων της ιθαγένειας του, του ονόματός του και των οικογενειακών σχέσεων του, όπως αυτά αναγνωρίζονται από το νόμο, χωρίς παράνομη ανάμιξη.
- 2 – Εάν ένα παιδί στερείται παράνομα ορισμένα ή όλα τα στοιχεία που συνιστούν την ταυτότητα του, τα Συμβαλλόμενα Κράτη οφείλουν να του παράσχουν κατάλληλη υποστήριξη και προστασία, ώστε η ταυτότητα του να αποκατασταθεί το συντομότερο δυνατόν.

Άρθρο 9

- 1 – Τα Συμβαλλόμενα Κράτη μεριμνούν ώστε το παιδί να μην αποχωρίζεται από τους γονείς του, παρά τη θέλησή τους, εκτός εάν οι αρμόδιες αρχές αποφασίσουν, με την επιφύλαξη δικαστικής αναθεώρησης και σύμφωνα με τους εφαρμοζόμενους νόμους και διαδικασίες, ότι ο χωρισμός αυτός είναι αναγκαίος για το συμφέρον του παιδιού. Μια τέτοια απόφαση μπορεί να είναι αναγκαία σε ειδικές περιπτώσεις, για παράδειγμα όταν οι γονείς κακομεταχειρίζονται ή παραμελούν το παιδί, ή όταν ζουν χωριστά και πρέπει να ληφθεί απόφαση σχετικά με τον τόπο διαμονής του παιδιού.
- 2 – Σε όλες τις περιπτώσεις που προβλέπονται στην παράγραφο 1 του παρόντος άρθρου, όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη πρέπει να έχουν τη δυνατότητα να συμμετέχουν στις διαδικασίες και να γνωστοποιούν τις απόψεις τους.
- 3 – Τα Συμβαλλόμενα Κράτη σέβονται το δικαίωμα του παιδιού που ζει χωριστά από τους δυο γονείς του ή από τον έναν από αυτούς να διατηρεί κανονικά προσωπικές σχέσεις και να έχει άμεση επαφή με τους δυο γονείς του, εκτός εάν αυτό είναι αντίθετο με το συμφέρον του παιδιού.
- 4 – Όταν ο χωρισμός είναι αποτέλεσμα μέτρων που έχει πάρει ένα Συμβαλλόμενο Κράτος, όπως η κράτηση, η φυλάκιση, η εξορία, η απέλαση ή ο θάνατος (συμπεριλαμβανομένου του θανάτου από οποιαδήποτε αιτία, ο οποίος επήλθε κατά το χρόνο κράτησης) των δύο γονέων ή του ενός από αυτούς ή του παιδιού το Συμβαλλόμενο Κράτος δίνει, μετά από αίτηση, στους γονείς, στο παιδί ή, εάν χρειαστεί, σε ένα άλλο μέλος της οικογένειας τις ουσιώδεις πληροφορίες σχετικά με τον τόπο όπου βρίσκονται το απόν μέλος ή τα απόντα μέλη της οικογένειας, εκτός εάν η αποκάλυψη των πληροφοριών αυτών θα είναι επιζήμια για την ευημερία του παιδιού. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη φροντίζουν εξάλλου ώστε η υποβολή ενός τέτοιου αιτήματος να μην επισύρει δυσμενείς συνέπειες για το ενδιαφερόμενο ή τα ενδιαφερόμενα πρόσωπα.

Άρθρο 10

1 – Σύμφωνα με την υποχρέωση των Συμβαλλόμενων Κρατών δυνάμει της παραγράφου 1 του άρθρου 9, κάθε αίτηση από ένα παιδί ή από τους γονείς του για την είσοδο σε ένα Συμβαλλόμενο Κράτος ή την έξοδο από αυτό με σκοπό την οικογενειακή επανένωση αντιμετωπίζεται από τα Συμβαλλόμενα Κράτη με θετικό πνεύμα, ανθρωπισμό και ταχύτητα. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη φροντίζουν επιπλέον ώστε η υποβολή μιας τέτοιας αίτησης να μην επισύρει δυσμενείς συνέπειες για τον αιτούντα ή για τα μέλη της οικογένειάς του.

2 – Το παιδί του οποίου οι γονείς διαμένουν σε διαφορετικά Κράτη έχει το δικαίωμα να διατηρεί, έκτος εξαιρετικών περιπτώσεων, προσωπικές σχέσεις και τακτική άμεση επαφή με τους δύο γονείς του. Για τον σκοπό αυτόν και σύμφωνα με την υποχρέωση που βαρύνει τα Συμβαλλόμενα Κράτη δυνάμει της παραγράφου 2 του άρθρου 9, τα Συμβαλλόμενα Κράτη σέβονται το δικαίωμα που έχουν το παιδί και οι γονείς του να εγκαταλείψουν οποιαδήποτε χώρα, συμπεριλαμβανομένης της χώρας αυτού του ίδιου του Συμβαλλόμενου Κράτους και να επιστρέψουν στη δική τους χώρα. Το δικαίωμα εγκατάλειψης οποιασδήποτε χώρας μπορεί να αποτελέσει αντικείμενο μόνο των περιορισμών που ορίζει ο νόμος και που είναι αναγκαίοι για την προστασία της εθνικής ασφάλειας, της δημόσιας τάξης, της δημόσιας υγείας και των δημόσιων ηθών, ή των δικαιωμάτων και των ελευθεριών των άλλων, και που είναι συμβατοί με τα υπόλοιπα δικαιώματα που αναγνωρίζονται στην παρούσα Σύμβαση.

Άρθρο 11

1 - Τα Συμβαλλόμενα Κράτη παίρνουν μέτρα εναντίον των αθέμιτων μετακινήσεων παιδιών στο εξωτερικό και εναντίον της μη επανόδου τους.

2 - Για το σκοπό αυτόν, τα Συμβαλλόμενα Κράτη ευνοούν τη σύναψη διμερών ή πολυμερών συμφωνιών ή την προσχώρηση στις ήδη υπάρχουσες συμφωνίες.

Άρθρο 12

1 – Τα Συμβαλλόμενα Κράτη εγγυώνται στο παιδί που έχει ικανότητα διάκρισης το δικαίωμα ελεύθερης έκφρασης της γνώμης του σχετικά με οποιοδήποτε θέμα που το αφορά, λαμβάνοντας υπόψη τις απόψεις του παιδιού ανάλογα με την ηλικία του και με το βαθμό ωριμότητάς του.

2 – Για τον σκοπό αυτό θα πρέπει ιδίως να δίνεται στο παιδί η δυνατότητα να ακούγεται σε οποιαδήποτε διοικητική ή δικαστική διαδικασία που το αφορά, είτε άμεσα είτε μέσω ενός εκπροσώπου ή ενός αρμόδιου οργανισμού, κατά τρόπο συμβατό με τους διαδικαστικούς κανόνες της εθνικής νομοθεσίας.

Άρθρο 13

1 – Το παιδί έχει το δικαίωμα της ελευθερίας της έκφρασης. Το δικαίωμα αυτό περιλαμβάνει την ελευθερία αναζήτησης, λήψης και διάδοσης πληροφοριών και ιδεών οποιουδήποτε είδους, ανεξαρτήτως συνόρων, υπό μορφή προφορική, γραπτή ή τυπωμένη, ή καλλιτεχνική ή με οποιοδήποτε άλλο μέσο της επιλογής του.

2 – Η άσκηση του δικαιώματος αυτού μπορεί να αποτελέσει αντικείμενο μόνο των περιορισμών που ορίζονται από το νόμο και που είναι αναγκαίοι:

- α) Για το σεβασμό των δικαιωμάτων και της υπόληψης των άλλων ή
- β) Για τη διαφύλαξη της εθνικής ασφάλειας, της δημόσιας τάξης, της δημόσιας υγείας και των δημόσιων ηθών.

Άρθρο 14

- 1 – Τα Συμβαλλόμενα Κράτη σέβονται το δικαίωμα του παιδιού για ελευθερία σκέψης, συνείδησης και θρησκείας.
- 2 – Τα Συμβαλλόμενα Κράτη σέβονται το δικαίωμα και το καθήκον των γονέων ή, κατά περίπτωση, των νομίμων εκπροσώπων του παιδιού, να το καθοδηγούν στην άσκηση του παραπάνω δικαιώματος κατά τρόπο που να ανταποκρίνεται στην ανάπτυξη των ικανοτήτων του.
3. Η ελευθερία της δήλωσης της θρησκείας του ή των πεποιθήσεων του μπορεί να υπόκειται μόνο στους περιορισμούς που ορίζονται από το νόμο και που είναι αναγκαίοι για τη διαφύλαξη της δημόσιας ασφάλειας, της δημόσιας τάξης, της δημόσιας υγείας και των δημόσιων ηθών, ή των ελευθεριών των θεμελιωδών δικαιωμάτων των άλλων.

Άρθρο 15

- 1 – Τα Συμβαλλόμενα Κράτη αναγνωρίζουν τα δικαιώματα του παιδιού στην ελευθερία του να συνεταιρίζεται και του να συνέρχεται ειρηνικά.
- 2 – Δεν τίθενται περιορισμοί για την άσκηση των δικαιωμάτων αυτών, εκτός από αυτούς που ορίζει ο νόμος και που είναι αναγκαίοι σε μια δημοκρατική κοινωνία, προς το συμφέρον της εθνικής ασφάλειας, της δημόσιας ασφάλειας ή της δημόσιας τάξης ή για την προστασία της δημόσιας υγείας ή των δημόσιων ηθών, ή των δικαιωμάτων και των ελευθεριών των άλλων.

Άρθρο 16

- 1 – Κανένα παιδί δεν μπορεί να αποτελέσει αντικείμενο αυθαίρετης ή παράνομης επέμβασης στην ιδιωτική του ζωή, στην οικογένειά του, στην κατοικία του ή στην αλληλογραφία του, ούτε παράνομων προσβολών της τιμής και της υπόληψης του.
- 2 – Το παιδί δικαιούται να προστατεύεται από το νόμο έναντι τέτοιων επεμβάσεων ή προσβολών.

Άρθρο 17

Τα Συμβαλλόμενα Κράτη αναγνωρίζουν τη σημασία του έργου που επιτελούν τα μέσα μαζικής ενημέρωσης και φροντίζουν ώστε το παιδί να έχει πρόσβαση σε ενημέρωση και σε υλικό, που προέρχονται από διάφορες εθνικές και διεθνείς πηγές, ιδίως σ' αυτά που αποσκοπούν στην προαγωγή της κοινωνικής, πνευματικής και ηθικής ευημερίας του, καθώς και της σωματικής και πνευματικής υγείας του. Για το σκοπό αυτόν, τα Συμβαλλόμενα Κράτη:

- α) Ενθαρρύνουν τα μέσα μαζικής ενημέρωσης στη διάδοση πληροφοριών και υλικού που παρουσιάζουν κοινωνική και πολιτιστική χρησιμότητα για το παιδί που είναι σύμφωνα με το πνεύμα του άρθρου 29.
- β) Ενθαρρύνουν τη διεθνή συνεργασία για την παραγωγή, ανταλλαγή και διάδοση πληροφοριών και υλικού αυτού του τύπου, που προέρχονται από διάφορες πολιτιστικές, εθνικές και διεθνείς πηγές.
- γ) Ενθαρρύνουν την παραγωγή και τη διάδοση παιδικών βιβλίων.
- δ) Ενθαρρύνουν τα μέσα μαζικής ενημέρωσης να λαμβάνουν ιδιαίτερα υπόψη τους τις γλωσσολογικές ανάγκες των αυτόχθονων παιδιών ή των παιδιών που ανήκουν σε μια μειονότητα.
- ε) Ευνοούν την επεξεργασία κατάλληλων κατευθυντήριων αρχών που να προορίζονται για την προστασία του παιδιού από την ενημέρωση και το υλικό που βλάπτουν την ευημερία του, λαμβάνοντας υπόψη τις διατάξεις των άρθρων 13 και 18.

Άρθρο 18

- 1 – Τα Συμβαλλόμενα Κράτη καταβάλλουν κάθε δυνατή προσπάθεια για την εξασφάλιση της αναγνώρισης της αρχής, σύμφωνα με την οποία και οι δύο γονείς είναι από κοινού υπεύθυνοι για την ανατροφή του παιδιού και την ανάπτυξή του. Η ευθύνη για την ανατροφή του παιδιού και για την ανάπτυξή του ανήκει κατά κύριο λόγο στους γονείς, ή κατά περίπτωση, στους νόμιμους εκπροσώπους του. Το συμφέρον του παιδιού πρέπει να αποτελεί τη βασική τους μέριμνα.
- 2 – Για την εγγύηση και την προώθηση των δικαιωμάτων που εκφράζονται στην παρούσα Σύμβαση, τα Συμβαλλόμενα Κράτη παρέχουν την κατάλληλη βοήθεια στους γονείς και στους νόμιμους εκπροσώπους

του παιδιού, κατά την εκτέλεση των καθηκόντων τους για την ανατροφή του παιδιού, και εξασφαλίζουν τη δημιουργία οργανισμών, ιδρυμάτων και υπηρεσιών επιφορτισμένων να μεριμνούν για την ευημερία των παιδιών.

3 – Τα Συμβαλλόμενα Κράτη λαμβάνουν όλα τα κατάλληλα μέτρα προκειμένου να εξασφαλίσουν στα παιδιά των οποίων οι γονείς εργάζονται το δικαίωμα να επωφελούνται από τις υπηρεσίες και τα ιδρύματα φύλαξης παιδιών, εφόσον τα παιδιά πληρούν τους απαιτούμενους όρους.

Άρθρο 19

1 – Τα Συμβαλλόμενα Κράτη λαμβάνουν όλα τα κατάλληλα νομοθετικά, διοικητικά, κοινωνικά και εκπαιδευτικά μέτρα, προκειμένου να προστατεύσουν το παιδί από κάθε μορφή βίας, προσβολής ή βιαιοπραγιών σωματικών ή πνευματικών, εγκατάλειψης ή παραμέλησης, κακής μεταχείρισης ή εκμετάλλευσης, συμπεριλαμβανόμενης της σεξουαλικής βίας, κατά το χρόνο που βρίσκεται υπό την επιμέλεια των γονέων του ή του ενός από τους δύο, του ή των νομίμων εκπροσώπων του ή οποιουδήποτε άλλου προσώπου στο οποίο το έχουν εμπιστευθεί.

2 – Αυτά τα προστατευτικά μέτρα θα πρέπει να περιλαμβάνουν, όπου χρειάζεται, αποτελεσματικές διαδικασίες για την εκπόνηση κοινωνικών προγραμμάτων, που θα αποσκοπούν στην παροχή της απαραίτητης υποστήριξης στο παιδί και σε αυτούς οι οποίοι έχουν την επιμέλειά του, καθώς και για άλλες μορφές πρόνοιας και για το χαρακτηρισμό, την αναφορά, την παραπομπή, την ανάκριση, την περίθαλψη και την παρακολούθηση της εξέλιξής τους στις περιπτώσεις κακής μεταχείρισης του παιδιού που περιγράφονται πιο πάνω, και όπου χρειάζεται, για διαδικασίες δικαστικής παρέμβασης.

Άρθρο 20

1 – Κάθε παιδί που στερείται προσωρινά ή οριστικά το οικογενειακό του περιβάλλον ή το οποίο για το δικό του συμφέρον δεν είναι δυνατόν να παραμείνει στο περιβάλλον αυτό δικαιούται ειδική προστασία και βοήθεια εκ μέρους του Κράτους.

2 – Τα Συμβαλλόμενα Κράτη προβλέπουν γι' αυτό το παιδί μια εναλλακτική επιμέλεια, σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία τους.

3. Αυτή η επιμέλεια μπορεί να έχει, μεταξύ άλλων, τη μορφή της τοποθέτησης σε μια οικογένεια, της ΚΑΦΑΛΗ του ισλαμικού δικαίου, της υιοθεσίας ή, σε περίπτωση ανάγκης, της τοποθέτησης σε ένα κατάλληλο για την περίπτωση ίδρυμα για παιδιά. Κατά την επιλογή ανάμεσα σε αυτές τις λύσεις, λαμβάνεται δεόντως υπόψη η ανάγκη μιας συνέχειας στην εκπαίδευση του παιδιού, καθώς και η εθνική, θρησκευτική, πολιτιστική και γλωσσολογική καταγωγή του.

Άρθρο 21

Τα Συμβαλλόμενα Κράτη που αναγνωρίζουν και /ή επιτρέπουν την υιοθεσία διασφαλίζουν ότι εκείνο που λαμβάνεται πρωτίστως υπόψη στην προκειμένη περίπτωση είναι το συμφέρον του παιδιού και:

α) Μεριμνούν ώστε η υιοθεσία ενός παιδιού να μην επιτρέπεται παρά μόνο από τις αρμόδιες αρχές, οι οποίες αποφαινόμενες, σύμφωνα με το νόμο και με τις εφαρμοζόμενες διαδικασίες και επί τη βάση όλων των αξιόπιστων σχετικών πληροφοριών, εάν η υιοθεσία είναι δυνατή εν όψει της κατάστασης του παιδιού σε σχέση με τον πατέρα και τη μητέρα του, τους συγγενείς του και τους νομίμους εκπροσώπους του και εάν, εφόσον αυτό απαιτείται, τα ενδιαφερόμενα πρόσωπα έδωσαν τη συναίνεση τους για την υιοθεσία, έχοντας γνώση των πραγμάτων και μετά από την αναγκαία παροχή συμβουλών.

β) Αναγνωρίζουν ότι η υιοθεσία στο εξωτερικό μπορεί να αντιμετωπισθεί ως ένα άλλο μέσο εξασφάλισης στο παιδί της αναγκαίας φροντίδας, ένα αυτό δεν μπορεί να τοποθετηθεί σε μία ανάδοχη ή σε μία υιοθετούσα οικογένεια ή να ανατραφεί σωστά στη χώρα της καταγωγής του.

γ) Μεριμνούν ώστε, σε περίπτωση υιοθεσίας στο εξωτερικό, το παιδί να απολαμβάνει των ίδιων προστατευτικών μέτρων και προδιαγραφών με εκείνα που υπάρχουν στην περίπτωση εθνικής υιοθεσίας.

δ) Παίρνουν όλα τα κατάλληλα μέτρα για να διασφαλίσουν ότι, σε περίπτωση διακρατικής υιοθεσίας, η τοποθέτηση του παιδιού δεν απολήγει σε ανάρμοστο υλικό όφελος για τα πρόσωπα που είναι αναμειγμένα σ' αυτή.

ε) Προωθούν τους αντικειμενικούς σκοπούς του παρόντος άρθρου με τη σύναψη διμερών ή πολυμερών διακανονισμών ή συμφωνιών, ανάλογα με την περίπτωση, και προσπαθούν μέσα σ' αυτά τα πλαίσια, να επιτύχουν οι τοποθετήσεις παιδιών στο εξωτερικό να πραγματοποιούνται από αρμόδιες αρχές ή αρμόδια όργανα.

Άρθρο 22

1 – Τα Συμβαλλόμενα Κράτη παίρνουν τα κατάλληλα μέτρα προκειμένου ένα παιδί, τα οποίο επιζητεί να αποκτήσει το νομικό καθεστώς του πρόσφυγα ή που θεωρείται πρόσφυγας δυνάμει των κανόνων και των διαδικασιών του ισχύοντος διεθνούς ή εθνικού δικαίου, είτε αυτό είναι μόνο είτε συνοδεύεται από τους γονείς του ή από οποιοδήποτε άλλο πρόσωπο, να χαίρει της κατάλληλης προστασίας και ανθρωπιστικής βοήθειας, που θα του επιτρέψουν να απολαμβάνει τα δικαιώματα που του αναγνωρίζουν η παρούσα Σύμβαση και τα άλλα διεθνή όργανα τα σχετικά με τα δικαιώματα του ανθρώπου ή ανθρωπιστικού χαρακτήρα, στα οποία μετέχουν τα εν λόγω Κράτη.

2 – Για το σκοπό αυτό τα Συμβαλλόμενα Κράτη συνεργάζονται, όπως αυτά το κρίνουν αναγκαίο, σε όλες τις προσπάθειες που γίνονται από τον Οργανισμό των Ηνωμένων Εθνών και τους άλλους αρμόδιους διακυβερνητικούς ή μη κυβερνητικούς οργανισμούς που συνεργάζονται με τον Οργανισμό των Ηνωμένων Εθνών, προκειμένου να προστατεύσουν και να βοηθήσουν τα παιδιά που βρίσκονται σε παρόμοια κατάσταση, και προκειμένου να αναζητήσουν τους γονείς ή άλλα μέλη της οικογένειας κάθε παιδιού πρόσφυγα και για να συλλέξουν πληροφορίες αναγκαίες για την επανένωση του παιδιού με την οικογένειά του. Σε περίπτωση που ούτε ο πατέρας ούτε η μητέρα ούτε κανένα άλλο μέλος της οικογένειας είναι δυνατόν να ανευρεθεί, το παιδί έχει δικαίωμα να τύχει της ίδιας προστασίας που παρέχεται σε οποιοδήποτε άλλο παιδί στερημένο οριστικά ή προσωρινά του οικογενειακού του περιβάλλοντος για οποιονδήποτε λόγο, σύμφωνα με τις αρχές της παρούσας Σύμβασης.

Άρθρο 23

1 – Τα Συμβαλλόμενα Κράτη αναγνωρίζουν ότι τα πνευματικώς ή σωματικώς ανάπηρα παιδιά πρέπει να διάγουν πλήρη και αξιοπρεπή ζωή, σε συνθήκες οι οποίες εγγυώνται την αξιοπρέπεια τους, ευνοούν την αυτονομία τους και διευκολύνουν την ενεργό συμμετοχή τους στη ζωή του συνόλου.

2 – Τα Συμβαλλόμενα Κράτη αναγνωρίζουν το δικαίωμα των ανάπηρων παιδιών να τυγχάνουν ειδικής φροντίδας και ενθαρρύνουν και εξασφαλίζουν, στο μέτρο των διαθέσιμων πόρων, την παροχή, μετά από αίτηση, στα ανάπηρα παιδιά που πληρούν τους απαιτούμενους όρους και σε αυτούς που τα έχουν αναλάβει, μιας βοήθειας προσαρμοσμένης στην κατάσταση του παιδιού και στις περιστάσεις των γονέων του ή αυτών στους οποίους τα έχουν εμπιστευθεί.

3 – Εν όψει των ειδικών αναγκών των ανάπηρων παιδιών, η χορηγούμενη σύμφωνα με την παράγραφο 2 του παρόντος άρθρου βοήθεια παρέχεται δωρεάν, εφόσον αυτό είναι δυνατό, κατόπιν υπολογισμού των οικονομικών πόρων των γονέων τους και αυτών στους οποίους έχουν εμπιστευθεί το παιδί, και σχεδιάζεται κατά τέτοιο τρόπο ώστε τα ανάπηρα παιδιά να έχουν αποκλειστική πρόσβαση στην εκπαίδευση, στην επιμόρφωση, στην περίθαλψη, στην αποκατάσταση αναπήρων, στην επαγγελματική εκπαίδευση και στις ψυχαγωγικές δραστηριότητες, έτσι που να επιτυγχάνεται η όσο το δυνατόν πληρέστερη κοινωνική ένταξη και προσωπική τους ανάπτυξη, συμπεριλαμβανομένης της πολιτιστικής και πνευματικής τους εξέλιξης.

4 – Μέσα σε πνεύμα διεθνούς συνεργασίας, τα Συμβαλλόμενα Κράτη προωθούν την ανταλλαγή κατάλληλων πληροφοριών στον τομέα της προληπτικής περίθαλψης και της ιατρικής, ψυχολογικής και λειτουργικής θεραπείας των ανάπηρων παιδιών, συμπεριλαμβανομένης της διάδοσης και της πρόσβασής στις πληροφορίες που αφορούν στις μεθόδους αποκατάστασης αναπήρων και στις υπηρεσίες επαγγελματικής κατάρτισης, με σκοπό να επιτραπεί στα Συμβαλλόμενα Κράτη να βελτιώσουν τις δυνατότητες και τις αρμοδιότητες τους και να διευρύνουν την πείρα τους σε αυτούς τους τομείς. Σ' αυτό το πεδίο λαμβάνονται ιδιαίτερα υπόψη οι ανάγκες των υπό ανάπτυξη χωρών.

Άρθρο 24

1 – Τα Συμβαλλόμενα Κράτη αναγνωρίζουν το δικαίωμα του παιδιού να απολαμβάνει το καλύτερο δυνατόν επίπεδο υγείας και να επωφελείται από τις υπηρεσίες ιατρικής θεραπείας και αποκατάστασής αναπήρων. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη επιδιώκουν να διασφαλίσουν το ότι κανένα παιδί δεν θα στερείται το δικαίωμα πρόσβασης στις υπηρεσίες αυτές.

2 – Τα Συμβαλλόμενα Κράτη επιδιώκουν να εξασφαλίσουν την πλήρη εφαρμογή του παραπάνω δικαιώματος και ιδιαίτερα παίρνουν τα κατάλληλα μέτρα για:

α) Να μειώσουν τη βρεφική και παιδική θνησιμότητα.

β) Να εξασφαλίσουν σε κάθε παιδί την απαραίτητη ιατρική αντίληψη και περίθαλψη δίνοντας έμφαση στην ανάπτυξη της στοιχειώδους περίθαλψης.

γ) Να αγωνιστούν κατά της ασθένειας και της κακής διατροφής και μέσα στα πλαίσια της στοιχειώδους περίθαλψης, με την εφαρμογή -ανάμεσα στα άλλα- της ήδη διαθέσιμης τεχνολογίας και με την παροχή θρεπτικών τροφών και καθαρού πόσιμου νερού, λαμβάνοντας υπόψη τους κινδύνους της μόλυνσης του φυσικού περιβάλλοντος.

δ) Να εξασφαλίσουν στις μητέρες κατάλληλη περίθαλψη πριν και μετά από τον τοκετό.

ε) Να μπορούν όλες οι ομάδες της κοινωνίας, ιδιαίτερα οι γονείς και τα παιδιά, να ενημερώνονται για τα θέματα της υγείας και της διατροφής του παιδιού, για τα πλεονεκτήματα του φυσικού θηλασμού, την υγιεινή και την καθαριότητα του περιβάλλοντος και την πρόληψη των ατυχημάτων και να βρίσκουν υποστήριξη στη χρήση των παραπάνω βασικών γνώσεων.

στ) Να αναπτύξουν την προληπτική ιατρική φροντίδα, την καθοδήγηση των γονέων και την εκπαίδευση και τις υπηρεσίες του οικογενειακού προγραμματισμού.

3 – Τα Συμβαλλόμενα Κράτη παίρνουν όλα τα κατάλληλα και αποτελεσματικά μέτρα για να καταργηθούν οι παραδοσιακές πρακτικές που βλάπτουν την υγεία των παιδιών.

4 – Τα Συμβαλλόμενα Κράτη αναλαμβάνουν την υποχρέωση να προωθήσουν και να ενθαρρύνουν τη διεθνή συνεργασία, ώστε να επιτύχουν σταδιακά την πλήρη πραγματοποίηση του δικαιώματος που αναγνωρίζεται στο παρόν άρθρο. Εν όψει αυτού, λαμβάνονται ιδιαίτερα υπόψη οι ανάγκες των υπό ανάπτυξη χωρών.

Άρθρο 25

Τα Συμβαλλόμενα Κράτη αναγνωρίζουν στο παιδί, που τοποθετήθηκε από τις αρμόδιες αρχές σε μία οικογένεια, με σκοπό την παροχή φροντίδας, προστασίας ή θεραπείας της σωματικής ή πνευματικής του υγείας, το δικαίωμα σε μία περιοδική αναθεώρηση της παραπάνω θεραπείας και κάθε άλλης περίπτωσης σχετικής με την τοποθέτησή του.

Άρθρο 26

1 – Τα Συμβαλλόμενα Κράτη αναγνωρίζουν σε κάθε παιδί το δικαίωμα να επωφελείται από την κοινωνική πρόνοια, συμπεριλαμβανομένων των κοινωνικών ασφαλίσεων, και παίρνουν τα απαραίτητα μέτρα για να εξασφαλίσουν την πλήρη πραγματοποίηση του δικαιώματος αυτού, σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία τους.

2 – Τα ωφελήματα, όπου είναι αναγκαία, πρέπει να δίνονται, αφού ληφθούν υπόψη οι πόροι και η κατάσταση του παιδιού και των προσώπων που έχουν αναλάβει την ευθύνη της συντήρησής του, καθώς και κάθε άλλη εκτίμηση σχετιζόμενη με την αίτηση παροχής ωφελημάτων που γίνεται από το παιδί ή για λογαριασμό του.

Άρθρο 27

1 – Τα Συμβαλλόμενα Κράτη αναγνωρίζουν το δικαίωμα κάθε παιδιού για ένα κατάλληλο επίπεδο ζωής που να επιτρέπει τη σωματική, πνευματική, ψυχική, ηθική και κοινωνική ανάπτυξη του.

2 – Στους γονείς ή στα άλλα πρόσωπα που έχουν αναλάβει το παιδί ανήκει κατά κύριο λόγο η ευθύνη της εξασφάλισης μέσα στα όρια των δυνατοτήτων τους και των οικονομικών μέσων τους, των απαραίτητων για την ανάπτυξη του παιδιού συνθηκών ζωής.

3 – Τα Συμβαλλόμενα Κράτη υιοθετούν τα κατάλληλα μέτρα, σύμφωνα με τις εθνικές τους συνθήκες και στο μέτρο των δυνατοτήτων τους, για να βοηθήσουν τους γονείς και τα άλλα πρόσωπα που είναι υπεύθυνα για το παιδί, να εφαρμόσουν το δικαίωμα αυτό και προσφέρουν, σε περίπτωση ανάγκης, υλική βοήθεια και προγράμματα υποστήριξης, κυρίως σε σχέση με τη διατροφή, το ρουχισμό και την κατοικία.

4 – Τα Συμβαλλόμενα Κράτη παίρνουν όλα τα κατάλληλα μέτρα για να εξασφαλίσουν την είσπραξη της διατροφής του παιδιού από τους γονείς του ή από τα άλλα πρόσωπα που έχουν την οικονομική ευθύνη γι' αυτό, είτε εντός της επικράτειας είτε στο εξωτερικό. Ειδικά στην περίπτωση που το πρόσωπο το οποίο έχει την οικονομική ευθύνη για το παιδί ζει σε ένα Κράτος διαφορετικό από εκείνο του παιδιού, τα Συμβαλλόμενα Κράτη ευνοούν την προσχώρηση σε διεθνείς συμφωνίες ή τη σύναψη τέτοιων συμφωνιών, καθώς και την υιοθέτηση κάθε άλλης κατάλληλης ρύθμισης.

Άρθρο 28

1 – Τα Συμβαλλόμενα Κράτη αναγνωρίζουν το δικαίωμα του παιδιού στην εκπαίδευση και, ιδιαίτερα, για να επιτευχθεί η άσκηση του δικαιώματος αυτού προοδευτικά και στη βάση της ισότητας των ευκαιριών:

- α) Καθιστούν τη στοιχειώδη εκπαίδευση υποχρεωτική και δωρεάν για όλους.
- β) Ενθαρρύνουν την ανάπτυξη διάφορων μορφών δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, τόσο γενικής όσο και επαγγελματικής, τις καθιστούν ανοιχτές και προσιτές σε κάθε παιδί, και παίρνουν κατάλληλα μέτρα, όπως η θέσπιση της δωρεάν εκπαίδευσης και της προσφοράς χρηματικής βοήθειας σε περίπτωση ανάγκης.
- γ) Εξασφαλίζουν σε όλους την πρόσβαση στην ανώτατη παιδεία με όλα τα κατάλληλα μέσα, σε συνάρτηση με τις ικανότητες του καθενός.
- δ) Καθιστούν ανοιχτές και προσιτές σε κάθε παιδί τη σχολική και την επαγγελματική ενημέρωση και τον προσανατολισμό.

ε) Παίρνουν μέτρα για να ενθαρρύνουν την τακτική σχολική φοίτηση και τη μείωση του ποσοστού εγκατάλειψης των σχολικών σπουδών.

2 – Τα Συμβαλλόμενα Κράτη παίρνουν όλα τα κατάλληλα μέτρα για την εφαρμογή της σχολικής πειθαρχίας με τρόπο που να ταιριάζει στην αξιοπρέπεια του παιδιού ως ανθρώπινου όντος, και σύμφωνα με την παρούσα Σύμβαση.

3 – Τα Συμβαλλόμενα Κράτη προάγουν και ενθαρρύνουν τη διεθνή συνεργασία στον τομέα της παιδείας, με σκοπό να συμβάλλουν κυρίως στην εξάλειψη της άγνοιας και του αναλφαριθμητισμού στον κόσμο και να διευκολύνουν την πρόσβαση στις επιστημονικές και τεχνικές γνώσεις και στις σύγχρονες εκπαιδευτικές μεθόδους. Για το σκοπό αυτόν, λαμβάνονται ιδιαίτερα υπόψη οι ανάγκες των υπό ανάπτυξη χώρων.

Άρθρο 29

1 – Τα Συμβαλλόμενα Κράτη συμφωνούν ότι η εκπαίδευση του παιδιού πρέπει να αποσκοπεί:

- α) Στην ανάπτυξη της προσωπικότητας του παιδιού και στην πληρέστερη δυνατή ανάπτυξη των χαρισμάτων του και των σωματικών και πνευματικών ικανοτήτων του.
- β) Στην ανάπτυξη του σεβασμού για τα δικαιώματα του ανθρώπου και τις θεμελιώδεις ελευθερίες και για τις αρχές που καθιερώνονται στο Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών.
- γ) Στην ανάπτυξη του σεβασμού για τους γονείς του παιδιού, την ταυτότητά του, τη γλώσσα του και τις πολιτιστικές του αξίες, καθώς και του σεβασμού του για τις εθνικές αξίες της χώρας στην οποία ζει, της χώρας από την οποία μπορεί να κατάγεται και για τους πολιτισμούς που διαφέρουν από το δικό του.
- δ) Στην προετοιμασία του παιδιού για μία υπεύθυνη ζωή σε μία ελεύθερη κοινωνία μέσα σε πνεύμα κατανόησης, ειρήνης, ανοχής, ισότητας των φυλών και φιλίας ανάμεσα σε όλους τους λαούς και τις εθνικιστικές, εθνικές και θρησκευτικές ομάδες και στα πρόσωπα αυτόχθονης καταγωγής.
- ε) Στην ανάπτυξη του σεβασμού για το φυσικό περιβάλλον.

2 – Καμία διάταξη του παρόντος άρθρου ή του άρθρου 28 δεν μπορεί να ερμηνευτεί με τρόπο που να θίγει την ελευθερία των φυσικών ή νομικών προσώπων για τη δημιουργία και τη διεύθυνση εκπαιδευτικών ιδρυμάτων, υπό τον όρο ότι θα τηρούνται οι εκφρασμένες στην παράγραφο 1 του παρόντος άρθρου αρχές και ότι η παρεχόμενη στα ιδρύματα αυτά εκπαίδευση θα είναι σύμφωνη με τις ελάχιστες προδιαγραφές που θα έχει ορίσει το Κράτος.

Άρθρο 30

Στα κράτη όπου υπάρχουν εθνικές, θρησκευτικές γλωσσικές μειονότητες ή πρόσωπα αυτόχθονης καταγωγής, ένα παιδί αυτόχθονας ή που ανήκει σε μία από αυτές τις μειονότητες δεν μπορεί να στερηθεί το δικαίωμα να έχει τη δική του πολιτιστική ζωή, να πρεσβεύει και να ασκεί τη δική του θρησκεία ή να χρησιμοποιεί τη δική του γλώσσα από κοινού με τα άλλα μέλη της ομάδας του.

Άρθρο 31

1 – Τα Συμβαλλόμενα Κράτη αναγνωρίζουν στο παιδί το δικαίωμα στην ανάπαυση και στις δραστηριότητες του ελεύθερου χρόνου, στην ενασχόληση με ψυχαγωγικά παιχνίδια και δραστηριότητες που είναι κατάλληλες για την ηλικία του και στην ελεύθερη συμμετοχή στην πολιτιστική και καλλιτεχνική ζωή.

2 – Τα Συμβαλλόμενα Κράτη σέβονται και προάγουν το δικαίωμα του παιδιού να συμμετέχει πλήρως στην πολιτιστική και καλλιτεχνική ζωή και ενθαρρύνουν την προσφορά κατάλληλων και ίσων ευκαιριών

για πολιτιστικές, καλλιτεχνικές και ψυχαγωγικές δραστηριότητες και για δραστηριότητες ελεύθερου χρόνου.

Άρθρο 32

1 – Τα Συμβαλλόμενα Κράτη αναγνωρίζουν το δικαίωμα του παιδιού να προστατεύεται από την οικονομική εκμετάλλευση και από την εκτέλεση οποιασδήποτε εργασίας που ενέχει κινδύνους ή που μπορεί να εκθέσει σε κίνδυνο την εκπαίδευσή του ή να βλάψει την υγεία του ή τη σωματική, πνευματική, ψυχική, ηθική ή κοινωνική ανάπτυξη του.

2 – Τα Συμβαλλόμενα Κράτη παίρνουν νομοθετικά, διοικητικά, κοινωνικά και εκπαιδευτικά μέτρα για να εξασφαλίσουν την εφαρμογή του παρόντος άρθρου. Για το σκοπό αυτόν, και λαμβάνοντας υπόψη τις σχετικές διατάξεις των άλλων διεθνών οργάνων, τα Συμβαλλόμενα Κράτη ειδικότερα:

- α) Ορίζουν ένα κατώτατο όριο ή κατώτατα όρια ηλικίας για την είσοδο στην επαγγελματική απασχόληση.
- β) Προβλέπουν μία κατάλληλη ρύθμισή των ωραρίων και των συνθηκών εργασίας.
- γ) Προβλέπουν κατάλληλες ποινές και άλλες κυρώσεις, για να εξασφαλίσουν την αποτελεσματική εφαρμογή του παρόντος άρθρου.

Άρθρο 33

Τα Συμβαλλόμενα Κράτη παίρνουν όλα τα κατάλληλα μέτρα, συμπεριλαμβανομένων νομοθετικών, διοικητικών, κοινωνικών και εκπαιδευτικών μέτρων, για να προστατεύσουν τα παιδιά από την παράνομη χρήση ναρκωτικών και ψυχοτρόπων ουσιών, όπως αυτές προσδιορίζονται στις σχετικές διεθνείς συμβάσεις, και για να εμποδίσουν τη χρησιμοποίηση των παιδιών στην παραγωγή και την παράνομη διακίνηση αυτών των ουσιών.

Άρθρο 34

Τα Συμβαλλόμενα Κράτη αναλαμβάνουν την υποχρέωση να προστατεύσουν το παιδί από κάθε μορφή σεξουαλικής εκμετάλλευσης και σεξουαλικής βίας. Για τον σκοπό αυτόν, τα Κράτη, ειδικότερα, παίρνουν όλα τα κατάλληλα μέτρα σε εθνικό, διμερές και πολυμερές επίπεδο για να εμποδίσουν:

- α) Την παρακίνηση ή τον εξαναγκασμό των παιδιών σε παράνομη σεξουαλική δραστηριότητα.
- β) Την εκμετάλλευση των παιδιών για πορνεία ή για άλλες παράνομες σεξουαλικές δραστηριότητες.
- γ) Την εκμετάλλευση των παιδιών για την παραγωγή θεαμάτων ή υλικού πορνογραφικού χαρακτήρα.

Άρθρο 35

Τα Συμβαλλόμενα Κράτη παίρνουν όλα τα κατάλληλα μέτρα σε εθνικό, διμερές και πολυμερές επίπεδο για να εμποδίσουν την απαγωγή, την πώληση ή το δουλεμπόριο παιδιών, για οποιονδήποτε σκοπό και με οποιαδήποτε μορφή.

Άρθρο 36

Τα Συμβαλλόμενα Κράτη προστατεύουν το παιδί από κάθε άλλη μορφή εκμετάλλευσης επιβλαβή για οποιαδήποτε πλευρά της ευημερίας του.

Άρθρο 37

Τα Συμβαλλόμενα Κράτη επαγρυπνούν ώστε:

- α) Κανένα παιδί να μην υποβάλλεται σε βασανιστήρια ή σε άλλες σκληρές, απάνθρωπες ή εξευτελιστικές τιμωρίες ή μεταχείριση. Θανατική ποινή ή ισόβια κάθειρξη χωρίς δυνατότητα απελευθέρωσης δεν πρέπει να απαγγέλλονται για παραβάσεις, τις οποίες έχουν διαπράξει πρόσωπα κάτω των δεκαοκτώ ετών.
- β) Κανένα παιδί να μην στερείται την ελευθερία του κατά τρόπο παράνομο ή αυθαίρετο. Η σύλληψη, κράτηση ή φυλάκιση ενός παιδιού πρέπει να είναι σύμφωνη με το νόμο, να μην αποτελεί παρά ένα έσχατο μέτρο και να είναι της μικρότερης δυνατής χρονικής διάρκειας.
- γ) Κάθε παιδί που στερείται την ελευθερία να αντιμετωπίζεται με ανθρωπισμό και με τον οφειλόμενο στην αξιοπρέπεια του ανθρώπου σεβασμό, και κατά τρόπο που να ανταποκρίνεται στις ανάγκες της ηλικίας

του. Ειδικότερα, κάθε παιδί που στερείται την ελευθερία θα χωρίζεται από τους ενήλικες, εκτός εάν θεωρηθεί ότι είναι προτιμότερο να μη γίνει αυτό για το συμφέρον του παιδιού, και έχει το δικαίωμα να διατηρήσει την επαφή με την οικογένειά του δι' αλληλογραφίας και με επισκέψεις, εκτός εξαιρετικών περιστάσεων.

δ) Τα παιδιά που στερούνται την ελευθερία τους να έχουν το δικαίωμα για ταχεία πρόσβαση σε νομική ή σε άλλη κατάλληλη συμπαράσταση, καθώς και το δικαίωμα να αμφισβητούν τη νομιμότητα της στέρησης της ελευθερίας τους ενώπιον ενός δικαστηρίου ή μιας άλλης αρμόδιας, ανεξάρτητης και αμερόληπτης αρχής, και για τη λήψη μιας ταχείας απόφασης πάνω σ' αυτό το ζήτημα.

Άρθρο 38

1 – Τα Συμβαλλόμενα Κράτη αναλαμβάνουν την υποχρέωση να σέβονται και να διασφαλίζουν το σεβασμό στους κανόνες του διεθνούς ανθρωπιστικού δικαίου που εφαρμόζονται σε αυτά σε περίπτωση ένοπλης σύρραξης, και των οποίων η προστασία επεκτείνεται στα παιδιά.

2 – Τα Συμβαλλόμενα Κράτη παίρνουν όλα τα δυνατά μέτρα για να διασφαλίσουν ότι τα πρόσωπα κάτω των δεκαπέντε ετών, δεν θα συμμετέχουν άμεσα στις εχθροπραξίες.

3 – Τα Συμβαλλόμενα Κράτη απέχουν από την επιστράτευση στις ένοπλες δυνάμεις τους κάθε προσώπου κάτω των δεκαπέντε ετών. Κατά την επιστράτευση ανάμεσα σε πρόσωπα άνω των δεκαπέντε ετών αλλά κάτω των δεκαοκτώ ετών, τα Συμβαλλόμενα Κράτη προσπαθούν να δίνουν προτεραιότητα στα πρόσωπα μεγαλύτερης ηλικίας.

4 – Τα Συμβαλλόμενα Κράτη, σύμφωνα με την υποχρέωση που έχουν, δυνάμει του διεθνούς ανθρωπιστικού δικαίου, να προστατεύουν τον άμαχο πληθυσμό σε περίπτωση ένοπλης σύρραξης, παίρνουν όλα τα δυνατά μέτρα για την προστασία και τη φροντίδα των παιδιών, που θίγονται από την ένοπλη σύρραξη.

Άρθρο 39

Τα Συμβαλλόμενα Κράτη παίρνουν όλα τα κατάλληλα μέτρα για να διευκολύνουν τη σωματική και ψυχολογική ανάρρωση και την κοινωνική επανένταξη κάθε παιδιού θύματος: οποιασδήποτε μορφής παραμέλησης, εκμετάλλευσης ή κακοποίησης, βασανισμού ή κάθε άλλης μορφής σκληρής, απάνθρωπης ή εξευτελιστικής μεταχείρισης ή τιμωρίας ή ένοπλης σύρραξης. Η ανάρρωση αυτή και η επανένταξη γίνονται μέσα σε περιβάλλον, που ευνοεί την υγεία, τον αυτοσεβασμό και την αξιοπρέπεια του παιδιού.

Άρθρο 40

1 – Τα Συμβαλλόμενα Κράτη αναγνωρίζουν σε κάθε παιδί ύποπτο, κατηγορούμενο ή καταδικασμένο για παράβαση του ποινικού νόμου το δικαίωμα σε μεταχείριση που να συνάδει με το αίσθημα της αξιοπρέπειας του και της προσωπικής αξίας, που να ενισχύει το σεβασμό του για τα ανθρωπίνια δικαιώματα και τις θεμελιώδεις ελευθερίες των άλλων και που να λαμβάνει υπόψη την ηλικία του, καθώς και την ανάγκη για επανένταξη στην κοινωνία και την ανάληψη από το παιδί ενός εποικοδομητικού ρόλου στην κοινωνία.

2 – Για τον σκοπό αυτόν, και λαμβάνοντας υπόψη τις σχετικές διατάξεις των διεθνών οργάνων, τα Συμβαλλόμενα Κράτη επαγρυπνούν ιδιαίτερα ώστε:

α) Κανένα παιδί να μην καθίσταται ύποπτο, να μην κατηγορείται και να μην καταδικάζεται για παράβαση του ποινικού νόμου λόγω πράξεων ή παραλείψεων, που δεν απαγορεύονται από το εθνικό ή διεθνές δίκαιο κατά το χρόνο που διαπράχθηκαν.

β) Κάθε παιδί ύποπτο ή κατηγορούμενο για παράβαση του ποινικού νόμου να έχει τουλάχιστον το δικαίωμα στις ακόλουθες εγγυήσεις:

I) Να θεωρείται αθώο μέχρι να αποδειχθεί νόμιμα η ενοχή του.

II) Να ενημερώνεται χωρίς καθυστέρηση και απευθείας για τις εναντίον του κατηγορίες ή, κατά περίπτωση, μέσω των γονέων του ή των νόμιμων εκπροσώπων του και να έχει νομική ή οποιαδήποτε άλλη κατάλληλη συμπαράσταση για την προετοιμασία και την παρουσίαση της υπεράσπισής του.

III) Να κρίνεται η υπόθεση του χωρίς καθυστέρηση από μια αρμόδια, ανεξάρτητη και αμερόληπτη αρχή ή δικαστικό σώμα, σύμφωνα με μία δίκαιη κατά το νόμο διαδικασία με την παρουσία ενός νομικού ή άλλου συμβούλου και την παρουσία των γονέων του ή των νόμιμων εκπροσώπων του, εκτός αν αυτό θεωρηθεί αντίθετο προς το συμφέρον του παιδιού, λόγω κυρίως της ηλικίας ή της κατάστασής του.

IV) Να μην υποχρεώνεται να καταθέσει ως μάρτυρας ή να ομολογήσει την ενοχή του, να υποβάλλει ερωτήσεις το ίδιο ή μέσω άλλου στους μάρτυρες κατηγορίας και να επιτυγχάνει την παράσταση και την εξέταση μαρτύρων υπεράσπισης κάτω από συνθήκες ισότητας.

V) Εάν κριθεί ότι παρέβη τον ποινικό νόμο, να μπορεί να προσφύγει κατ' αυτής της απόφασης και κατά οποιουδήποτε μέτρου που λήφθηκε ως συνέπεια αυτής ενώπιον μιας ανώτερης αρμόδιας, ανεξάρτητης και αμερόληπτης αρχής ή δικαστικού σώματος, σύμφωνα με το νόμο.

VI) Να έχει τη δωρεάν βοήθεια ενός διερμηνέα, σε περίπτωση που δεν καταλαβαίνει ή δεν μιλάει τη γλώσσα που χρησιμοποιείται.

VII) Να αντιμετωπίζεται η ιδιωτική του ζωή με απόλυτο σεβασμό σε όλα τα στάδια της διαδικασίας.

3 – Τα Συμβαλλόμενα Κράτη προσπαθούν να προαγάγουν τη θέσπιση νόμων, διαδικασιών, αρχών και θεσμών εφαρμοζομένων ειδικώς στα παιδιά που είναι ύποπτα, κατηγορούμενα ή καταδικασμένα για παράβαση του ποινικού νόμου και ιδιαίτερα:

α) Τη θέσπιση ενός ελάχιστου ορίου ηλικίας κάτω απ' το οποίο τα παιδιά θα θεωρούνται ότι δεν έχουν την ικανότητα παράβασης του ποινικού νόμου.

β) Την εισαγωγή μέτρων, εφόσον αυτό είναι δυνατόν και ευκαίιο, για την αντιμετώπιση τέτοιων παιδιών, χωρίς ανάγκη προσφυγής στη δικαιοσύνη, με την προϋπόθεση βέβαια ότι τηρείται ο απόλυτος σεβασμός στα ανθρώπινα δικαιώματα και στις νόμιμες εγγυήσεις.

4 – Μια σειρά διατάξεων σχετικών κυρίως με την επιμέλεια, την καθοδήγηση και την επιτήρηση, τους συμβούλους, τη δοκιμασία, την τοποθέτηση σε οικογένεια, τα προγράμματα γενικής και επαγγελματικής εκπαίδευσης και τις άλλες εναλλακτικές δυνατότητες πλην της επιμέλειας, θα εξασφαλίζει στα παιδιά μια μεταχείριση που να εγγυάται την ευημερία τους και που να είναι ανάλογη και με την κατάσταση τους και με την παράβαση.

Άρθρο 41

Καμιά από τις διατάξεις της παρούσας Σύμβασης δεν θίγει διατάξεις ευνοϊκότερες για την πραγματοποίηση των δικαιωμάτων του παιδιού και οι οποίες είναι δυνατόν να περιέχονται:

α) Στη νομοθεσία ενός Συμβαλλόμενου Κράτους ή

β) Στο ισχύον για το Κράτος αυτό διεθνές δίκαιο.

ΔΕΥΤΕΡΟ ΜΕΡΟΣ

Άρθρο 42

Τα Συμβαλλόμενα Κράτη αναλαμβάνουν να κάνουν ευρέως γνωστές τόσο στους ενήλικες όσο και στα παιδιά, τις αρχές και τις διατάξεις της παρούσας Σύμβασης με δραστήρια και κατάλληλα μέσα.

Άρθρο 43

1 – Με σκοπό την έρευνα της προόδου που έχει συντελεστεί από τα Συμβαλλόμενα Κράτη σε σχέση με την τήρηση των υποχρεώσεων, οι οποίες συμφωνήθηκαν δυνάμει της παρούσας Σύμβασης, συγκροτείται Επιτροπή για τα δικαιώματα του παιδιού, η οποία επιτελεί τα καθήκοντα που ορίζονται παρακάτω.

2 – Η Επιτροπή αποτελείται από δέκα εμπειρογνώμονες υψηλού ήθους και αναγνωρισμένης ικανότητας στον τομέα που καλύπτει η παρούσα Σύμβαση. Τα μέλη της εκλέγονται από τα Συμβαλλόμενα Κράτη ανάμεσα στους υπηκόους τους και συμμετέχουν υπό την ατομική τους ιδιότητα, αφού ληφθούν υπόψη η ανάγκη εξασφάλισης δίκαιης γεωγραφικής κατανομής και τα κύρια νομικά συστήματα.

3 – Η εκλογή των μελών της Επιτροπής γίνεται με μυστική ψηφοφορία από έναν κατάλογο προσώπων που υποβάλλουν τα Συμβαλλόμενα Κράτη. Κάθε Συμβαλλόμενο Κράτος έχει τη δυνατότητα να υποδεικνύει έναν υποψήφιο από τους υπηκόους του.

4 – Η διεξαγωγή των πρώτων εκλογών θα γίνει το αργότερο έξι μήνες μετά την ημερομηνία έναρξης ισχύος της παρούσας Σύμβασης. Στη συνέχεια οι εκλογές θα γίνονται κάθε δυο χρόνια. Τέσσερις τουλάχιστον μήνες πριν από την ημερομηνία κάθε εκλογής ο Γενικός Γραμματέας του Οργανισμού των Ηνωμένων Εθνών καλεί γραπτώς τα Συμβαλλόμενα Κράτη να προτείνουν τους υποψηφίους τους εντός δυο μηνών. Στη συνέχεια, ο Γενικός Γραμματέας ετοιμάζει έναν κατάλογο με τα ονόματα όλων των υποψηφίων σε αλφαβητική σειρά, αναφέροντας τα Συμβαλλόμενα Κράτη που έχουν υποδείξει αυτούς και τον υποβάλλει στα Συμβαλλόμενα στην παρούσα Σύμβαση Κράτη.

5 – Οι εκλογές γίνονται κατά τις συνόδους των Συμβαλλόμενων Κρατών, οι οποίες συγκαλούνται από το Γενικό Γραμματέα στην έδρα του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών. Στις συνόδους αυτές, κατά τις οποίες η απαρτία σχηματίζεται από τα δυο τρίτα των Συμβαλλόμενων Κρατών, εκλέγονται μέλη της Επιτροπής εκείνοι που έλαβαν το μεγαλύτερο αριθμό ψήφων και την απόλυτη πλειοψηφία από τους παρόντες και ψηφίσαντες εκπροσώπους των Συμβαλλόμενων Κρατών.

6 – Τα μέλη της Επιτροπής εκλέγονται για χρονική περίοδο τεσσάρων ετών. Είναι επανεκλέξιμα εάν προταθεί εκ νέου η υποψηφιότητά τους. Η θητεία πέντε μελών από τα εκλεγμένα κατά την πρώτη εκλογή λήγει μετά τη συμπλήρωση δύο ετών. Τα ονόματα των πέντε αυτών μελών επιλέγονται με κλήρο από τον πρόεδρο της συνόδου, αμέσως μετά από την πρώτη εκλογή.

7 – Σε περίπτωση θανάτου ή παραίτησης ενός μέλους της Επιτροπής, ή εάν, για έναν οποιονδήποτε άλλο λόγο, ένα μέλος δηλώσει ότι δεν μπορεί πλέον να ασκεί τα καθήκοντα του στα πλαίσια της Επιτροπής, το Συμβαλλόμενο Κράτος, που είχε υποδείξει αυτό το μέλος, διορίζει έναν άλλο εμπειρογνώμονα από τους υπηκόους του, για να υπηρετήσει για το υπόλοιπο της θητείας, με την επιφύλαξη της έγκρισης της Επιτροπής.

8 – Η Επιτροπή θεσπίζει η ίδια τον εσωτερικό κανονισμό της.

9 – Η Επιτροπή εκλέγει τους αξιωματούχους της για μία περίοδο δύο ετών.

10 – Οι σύνοδοι της Επιτροπής συγκαλούνται κανονικά στην έδρα του Οργανισμού των Ηνωμένων Εθνών ή σε οποιονδήποτε άλλο κατάλληλο τόπο, που καθορίζεται από την Επιτροπή. Η Επιτροπή συνέρχεται κανονικά κάθε χρόνο. Η διάρκεια των συνόδων της καθορίζεται και τροποποιείται, εάν είναι αναγκαίο από μία συνέλευση των Κρατών Μελών στην παρούσα Σύμβαση, με την επιφύλαξη της έγκρισης από τη Γενική Συνέλευση.

11 – Ο Γενικός Γραμματέας του Οργανισμού των Ηνωμένων Εθνών θέτει στη διάθεση της Επιτροπής το απαραίτητο προσωπικό και τις εγκαταστάσεις για την αποτελεσματική εκτέλεση των καθηκόντων που της έχουν ανατεθεί, δυνάμει της παρούσας Σύμβασης.

12 – Τα μέλη της Επιτροπής που συγκροτήθηκε δυνάμει της παρούσας Σύμβασης εισπράττουν, με την έγκριση της Γενικής Συνέλευσης, απολαβές από τους πόρους του Οργανισμού των Ηνωμένων Εθνών, σύμφωνα με τους όρους και τις προϋποθέσεις που ορίζει η Γενική Συνέλευση.

Άρθρο 44

1 – Τα Συμβαλλόμενα Κράτη αναλαμβάνουν την υποχρέωση να υποβάλλουν στην Επιτροπή, μέσω του Γενικού Γραμματέα του Οργανισμού των Ηνωμένων Εθνών, εκθέσεις σχετικά με τα μέτρα που έχουν υιοθετήσει για την ενεργοποίηση των δικαιωμάτων που αναγνωρίζονται στην παρούσα Σύμβαση, καθώς και σχετικά με την πρόοδο που σημειώθηκε ως προς την απόλαυση αυτών των δικαιωμάτων:

α) Εντός των δύο πρώτων ετών από την έναρξη ισχύος της παρούσας Σύμβασης για κάθε Συμβαλλόμενο Κράτος.

β) Κατόπιν, κάθε πέντε χρόνια.

2 – Οι εκθέσεις που συντάσσονται σε εφαρμογή του παρόντος άρθρου, πρέπει να επισημαίνουν τους παράγοντες και τις δυσκολίες, εάν υπάρχουν, που εμποδίζουν τα Συμβαλλόμενα Κράτη να τηρήσουν πλήρως τις υποχρεώσεις που προβλέπονται στην παρούσα Σύμβαση. Πρέπει επίσης να περιέχουν επαρκείς πληροφορίες, για να δώσουν στην Επιτροπή μια ακριβή εικόνα της εφαρμογής της Σύμβασης στην εν λόγω χώρα.

3 – Τα Συμβαλλόμενα Κράτη τα οποία έχουν υποβάλει στην Επιτροπή μια αρχική πλήρη έκθεση, δεν χρειάζεται να επαναλάβουν στις επόμενες εκθέσεις που υποβάλλουν, σύμφωνα με το εδάφιο β' της παραγράφου 1 του παρόντος άρθρου, τις βασικές πληροφορίες που έχουν ήδη κοινοποιήσει.

4 – Η Επιτροπή μπορεί να ζητά από τα Συμβαλλόμενα Κράτη συμπληρωματικές πληροφορίες σχετικές, με την εφαρμογή της Σύμβασης.

5 – Η Επιτροπή υποβάλλει κάθε δυο χρόνια στη Γενική Συνέλευση, μέσω του Κοινωνικού και Οικονομικού Συμβουλίου, εκθέσεις για τις δραστηριότητες της.

6 – Τα Συμβαλλόμενα Κράτη καθιστούν ευρέως προσιτές τις εκθέσεις τους στο κοινό της χώρας τους.

Άρθρο 45

Για την προώθηση της αποτελεσματικής εφαρμογής της Σύμβασης και για την ενθάρρυνση της διεθνούς συνεργασίας στο πεδίο το οποίο καλύπτει η Σύμβαση:

α) Οι ειδικοί οργανισμοί, το ταμείο των Ηνωμένων Εθνών για την παιδική ηλικία* και άλλα όργανα των Ηνωμένων Εθνών έχουν το δικαίωμα να εκπροσωπούνται κατά την εξέταση της εφαρμογής των διατάξεων της παρούσας Σύμβασης, οι οποίες εμπίπτουν στην αρμοδιότητά τους. Η Επιτροπή μπορεί να καλέσει τις ειδικευμένες οργανώσεις, το Ταμείο των Ηνωμένων Εθνών για την παιδική ηλικία και άλλους αρμόδιους οργανισμούς, τους οποίους κρίνει κατάλληλους, να παράσχουν ειδικευμένες γνώμες για την εφαρμογή της Σύμβασης στους τομείς που ανήκουν στις αντίστοιχες αρμοδιότητές τους. Μπορεί να καλεί τις ειδικευμένες οργανώσεις, το Ταμείο των Ηνωμένων Εθνών για την παιδική ηλικία και άλλα όργανα των Ηνωμένων Εθνών να της υποβάλουν εκθέσεις για την εφαρμογή της Σύμβασης στους τομείς που ανήκουν στο πεδίο δραστηριότητάς τους.

β) Η Επιτροπή διαβιβάζει, εάν το κρίνει αναγκαίο, στις ειδικευμένες οργανώσεις, στο Ταμείο των Ηνωμένων Εθνών για την παιδική ηλικία και στους άλλους αρμόδιους οργανισμούς κάθε έκθεση των Συμβαλλόμενων Κρατών που περιέχει ένα αίτημα ή υποδεικνύει μια ανάγκη για τεχνική συμβουλή ή βοήθεια, μαζί με τις παρατηρήσεις και τις προτάσεις της επιτροπής, εάν υπάρχουν, σχετικά με το παραπάνω αίτημα ή υπόδειξη.

γ) Η Επιτροπή μπορεί να συστήσει στη Γενική Συνέλευση να ζητήσει από το Γενικό Γραμματέα να αναλάβει για λογαριασμό της μελέτες πάνω σε ειδικά θέματα, σχετικά με τα δικαιώματα του παιδιού.

δ) Η Επιτροπή μπορεί να κάνει υποδείξεις και συστάσεις γενικής φύσεως βασισμένες στις πληροφορίες που έχει δεχτεί κατ' εφαρμογήν των άρθρων 44 και 45 της παρούσας Σύμβασης. Οι υποδείξεις αυτές και οι συστάσεις γενικής φύσεως διαβιβάζονται σε κάθε ενδιαφερόμενο Συμβαλλόμενο Κράτος και αναφέρονται στη Γενική Συνέλευση, μαζί με τις παρατηρήσεις των Συμβαλλόμενων Κρατών μερών όπου υπάρχουν.

ΤΡΙΤΟ ΜΕΡΟΣ

Άρθρο 46

Η παρούσα Σύμβαση είναι ανοιχτή για υπογραφή σε όλα τα Κράτη.

Άρθρο 47

Η παρούσα Σύμβαση υποβάλλεται σε επικύρωση. Τα έγγραφα της επικύρωσης θα κατατεθούν στο Γενικό Γραμματέα του Οργανισμού των Ηνωμένων Εθνών.

Άρθρο 48

Η παρούσα Σύμβαση είναι ανοιχτή για προσχώρηση οποιουδήποτε Κράτους. Τα έγγραφα της προσχώρησης θα κατατεθούν στο Γενικό Γραμματέα του Οργανισμού των Ηνωμένων Εθνών.

Άρθρο 49

1 – Η παρούσα Σύμβαση θα αρχίσει να ισχύει την τριακοστή ημέρα μετά από την ημερομηνία κατάθεσης στο Γενικό Γραμματέα του Οργανισμού των Ηνωμένων Εθνών του εικοστού εγγράφου επικύρωσης ή προσχώρησης.

2 – Για κάθε Κράτος που επικυρώνει την παρούσα Σύμβαση ή προσχωρεί σε αυτήν μετά την κατάθεση του εικοστού εγγράφου επικύρωσης ή προσχώρησης, η Σύμβαση θα αρχίσει να ισχύει την τριακοστή ημέρα μετά από την ημερομηνία κατάθεσης από το Κράτος αυτό του δικού του εγγράφου επικύρωσης ή προσχώρησης.

Άρθρο 50

1 – Κάθε Συμβαλλόμενο Κράτος μπορεί να προτείνει μια τροπολογία και να καταθέσει το κείμενο της στο Γενικό Γραμματέα του Οργανισμού των Ηνωμένων Εθνών. Εν συνεχεία ο Γενικός Γραμματέας διαβιβάζει όλα τα σχέδια τροπολογιών στα Συμβαλλόμενα Κράτη ζητώντας τους να του γνωρίζουν εάν επιθυμούν να συγκληθεί διάσκεψη των Συμβαλλόμενων Κρατών, με σκοπό να εξετάσουν και να τεθούν σε ψηφοφορία αυτά τα σχέδια. Εάν, εντός τεσσάρων μηνών από την ημερομηνία της διαβίβασης αυτής, το ένα τρίτο τουλάχιστον των Συμβαλλόμενων Κρατών κηρυχτεί υπέρ της σύγκλησης μιας τέτοιας διάσκεψης, ο

Γενικός Γραμματέας συγκαλεί τη διάσκεψη υπό την αιγίδα του Οργανισμού των Ηνωμένων Εθνών. Κάθε τροπολογία που υιοθετείται από την πλειοψηφία των παρόντων και ψηφισάντων στη διάσκεψη Συμβαλλόμενων Κρατών, υποβάλλεται για έγκριση στη Γενική Συνέλευση.

2 – Κάθε τροπολογία, που υιοθετήθηκε σύμφωνα με τις διατάξεις της παραγράφου 1 του παρόντος άρθρου, αρχίζει να ισχύει όταν εγκριθεί από τη Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών και γίνει δεκτή με πλειοψηφία των δύο τρίτων των Συμβαλλόμενων Κρατών.

3 – Όταν μία τροπολογία αρχίσει να ισχύει έχει αναγκαστική ισχύ για τα Συμβαλλόμενα Κράτη που την αποδέχτηκαν, ενώ τα υπόλοιπα Συμβαλλόμενα Κράτη παραμένουν δεσμευμένα από τις διατάξεις της παρούσας Σύμβασης και από όλες τις προηγούμενες τροπολογίες που έχουν αποδεχτεί.

Άρθρο 51

1 – Ο Γενικός Γραμματέας του Οργανισμού των Ηνωμένων Εθνών θα δεχτεί και θα διαβιβάσει σε όλα τα Κράτη το κείμενο των επιφυλάξεων που έκαναν τα Κράτη κατά το χρόνο της επικύρωσης ή της προσχώρησης.

2 – Δεν επιτρέπεται καμία επιφύλαξη, που είναι ασυμβίβαστη με το αντικείμενο και το σκοπό της παρούσας Σύμβασης.

3 – Οι επιφυλάξεις μπορούν να αποσυρθούν ανά πάσα στιγμή με γνωστοποίηση προς το Γενικό Γραμματέα του Οργανισμού των Ηνωμένων Εθνών, ο οποίος ενημερώνει γι' αυτό όλα τα Συμβαλλόμενα στη Σύμβαση Κράτη. Η γνωστοποίηση παράγει τα αποτελέσματά της από την ημερομηνία κατά την οποία παρελήφθη από το Γενικό Γραμματέα.

Άρθρο 52

Κάθε Συμβαλλόμενο Κράτος μπορεί να καταγγείλει την παρούσα Σύμβαση με γραπτή γνωστοποίηση προς το Γενικό Γραμματέα του Οργανισμού των Ηνωμένων Εθνών. Η καταγγελία παράγει τα αποτελέσματα της ένα χρόνο μετά από την ημερομηνία κατά την οποία η γνωστοποίηση παρελήφθη από το Γενικό Γραμματέα.

Άρθρο 53

Ο Γενικός Γραμματέας του Οργανισμού των Ηνωμένων Εθνών ορίζεται θεματοφύλακας της παρούσας Σύμβασης.

Άρθρο 54

Το πρωτότυπο της παρούσας Σύμβασης, της οποίας τα κείμενα στην αγγλική, αραβική, κινεζική, ισπανική, γαλλική και ρωσική γλώσσα έχουν την ίδια ισχύ, θα κατατεθεί στο Γενικό Γραμματέα του Οργανισμού των Ηνωμένων Εθνών.

Για να πιστοποιηθούν τα παραπάνω οι υπογράφωντες, ειδικά εξουσιοδοτημένοι από τις αντίστοιχες Κυβερνήσεις τους, υπέγραψαν την παρούσα Σύμβαση.

* Σύμφωνα με την μετάφραση, στην εφημερίδα της Κυβερνήσεως ως Ταμείο των Ηνωμένων Εθνών για την Παιδική Ηλικία εννοείται η UNICEF.

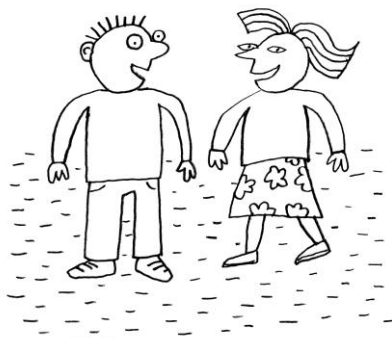
Σημ.: Η παρούσα Σύμβαση επικυρώθηκε από την Ελλάδα και δημοσιεύθηκε στο Φ.Ε.Κ. 192/2.12.92

4. Τα εικονογραφημένα δικαιώματα του παιδιού (κάρτες με τα δικαιώματα του παιδιού)

Στην αρχή, τα δικαιώματα του παιδιού ήταν, πρωτίστως, ένα νομικό εργαλείο. Στο πλαίσιο του σχολείου, ωστόσο, είναι σαφές ότι κάθε Άρθρο πρέπει να κατανοηθεί και ερμηνευτεί από την προοπτική της ομάδας-στόχου. Οι κάρτες με τα δικαιώματα του παιδιού βοηθάνε στην επίτευξη του στόχου της ανάπτυξης της κατανόησης και της εφαρμογής των δικαιωμάτων αυτών. Οι κάρτες μπορούν να χρησιμοποιηθούν με διάφορους τρόπους. Μερικά παραδείγματα είναι:

- Η εικόνα και το κείμενο μπορούν να κοπούν, να διπλωθούν και να κολληθούν για να σχηματίσουν κάρτες διπλής όψης. Με τον τρόπο αυτό, μπορούν να δημιουργηθούν **κάρτες αναφοράς**. Οι μαθητές μπορούν να εξετάσουν τον εαυτό τους ή ο ένας τον άλλον.
- Η εικόνα και το κείμενο μπορούν να κοπούν για να δημιουργηθούν κάρτες μνήμης. Με τον τρόπο αυτό, οι μαθητές μπορούν να μάθουν τα δικαιώματα του παιδιού, ενώ ταυτόχρονα διασκεδάζουν παίζοντας ένα παιχνίδι.
- Οι εικόνες μπορούν να κοπούν και να ταξινομηθούν με διάφορα κριτήρια:
 - Μπορούν να ομαδοποιηθούν στις τέσσερις διαστάσεις (Λαμβάνουμε μέρος: το δικαίωμά μας να συμμετέχουμε, εξελισσόμαστε: το δικαίωμα στην προσωπική ανάπτυξη, ζούμε καλά: το δικαίωμα στην επιβίωση, προστασία από κακοποίηση: το δικαίωμα στην προστασία).
 - Μπορούν να ομαδοποιηθούν σε κατηγορίες ατομικών αξιών: Τι είναι σημαντικό στη ζωή μου; Ποια ζητήματα είναι σημαντικά για τη χώρα μου, την κοινότητά μου, το σχολείο μου;
 - Εικόνες, και άλλα αποκόμματα από περιοδικά και άρθρα εφημερίδων, μπορούν να συλλεχθούν για να παρουσιαστούν παρόμοια θέματα.
 - Οι μαθητές μπορούν να εμπνευστούν από αυτές τις εικόνες, και να ζωγραφίσουν τις δικές τους για τα δικαιώματα του παιδιού.
- Οι εικόνες μπορούν να μεγεθυνθούν και να χρωματιστούν από τους μαθητές (και ίσως και να μπουν σε κορνίζες αργότερα). Μπορούν, στη συνέχεια, να χρησιμοποιηθούν για να διακοσμήσουν τις αίθουσες και τους διαδρόμους του σχολείου.
- Οι εικόνες μπορούν να συνδυαστούν με σύντομες περιγραφές προσωπικών εμπειριών και να γίνουν μικρά φυλλάδια.

Άρθρο 1

Ορισμός του παιδιού

Παιδί θεωρείται ένα άτομο κάτω των 18 ετών.

Άρθρο 2

Απαγόρευση διακρίσεων

Κάθε παιδί πρέπει να αντιμετωπίζεται χωρίς διακρίσεις λόγω χρώματος, φύλου, γλώσσας, θρησκείας, άποψης, χώρας καταγωγής, περιουσίας, αναπηρίας ή υπαγωγής του σε μια εθνική μειονότητα.

Άρθρο 3

Η ευημερία του παιδιού είναι ύψιστης σημασίας

Σε όλους τους νόμους και τις δικαστικές αποφάσεις, η ευημερία του παιδιού έρχεται πρώτη.

Άρθρο 4

Εφαρμογή των δικαιωμάτων

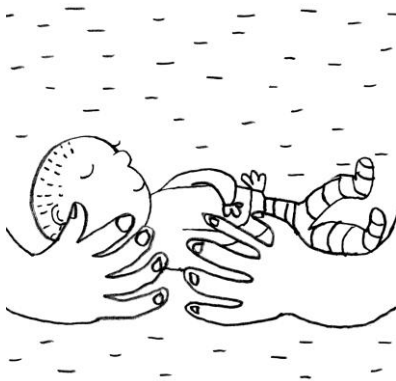
Κάθε κράτος πρέπει να διασφαλίζει, στο μέγιστο των δυνατοτήτων του, ότι τα δικαιώματα των παιδιών εφαρμόζονται.

Άρθρο 5

Σεβασμός των γονεϊκών δικαιωμάτων

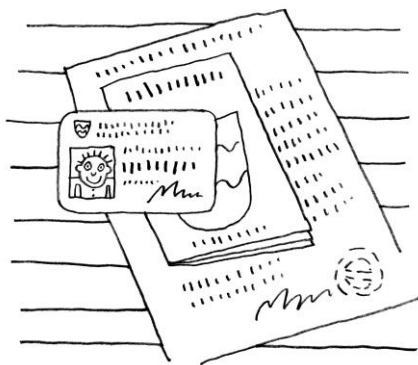
Κάθε κράτος είναι υπεύθυνο να διασφαλίζει ότι τα καθήκοντα, τα δικαιώματα και οι ευθύνες των γονέων ασκούνται με τέτοιο τρόπο, ώστε να διασφαλίζεται ότι τα παιδιά είναι ελεύθερα να ασκήσουν τα δικαιώματά τους. (Οι κυβερνήσεις πρέπει να σέβονται τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των γονέων, των μελών της οικογένειας, και/ή των νόμιμων κηδεμόνων, ενημερώνοντας και συμβουλευώντας τα παιδιά για τα δικαιώματά τους).

Άρθρο 6

Επιβίωση και ανάπτυξη του παιδιού

Κάθε παιδί έχει δικαίωμα στη ζωή και την επιβίωση. Το κράτος πρέπει να διασφαλίσει ότι τα παιδιά και οι νέοι μπορούν να αναπτυχθούν ικανοποιητικά.

Άρθρο 7

Όνομα και ιθαγένεια

Κάθε παιδί έχει, από τη γέννησή του και μετά, το δικαίωμα σε ένα όνομα, στην ιδιότητα του μέλους ενός κράτους, και στη φροντίδα από τους δικούς του γονείς.

Άρθρο 8

Προστασία της ταυτότητας

Κάθε παιδί έχει το δικαίωμα να διατηρήσει ή να αποκαταστήσει το όνομα, την ιδιότητα του μέλους ενός κράτους και τις οικογενειακές σχέσεις.

Άρθρο 9

Απομάκρυνση από τους γονείς

Κάθε παιδί έχει το δικαίωμα να ζει με τους γονείς του, εκτός από όταν πρέπει να προστατευτεί από αυτούς. Εάν ένα παιδί πρέπει να απομακρυνθεί από τον έναν ή και από τους δύο γονείς του, έχει το δικαίωμα σε ακρόαση. Αν ένα παιδί έχει απομακρυνθεί από τον έναν ή και από τους δύο γονείς του, έχει το δικαίωμα να γνωρίζει πού βρίσκονται.

Άρθρο 10

Οικογενειακή επανένωση

Κάθε παιδί έχει το δικαίωμα να εγκαταλείπει κάθε κράτος και να ταξιδεύει στην πατρίδα του, προκειμένου να επανενωθεί με την οικογένειά του.

Άρθρο 11

Προστασία από απαγωγή και παράνομη απομάκρυνση

Κάθε κράτος πρέπει να καταπολεμήσει την απαγωγή και την παράνομη απομάκρυνση σε άλλη χώρα, και τη μη επιστροφή των παιδιών από γονέα ή άλλο πρόσωπο.

Άρθρο 12

Ελευθερία γνώμης του παιδιού

Κάθε παιδί έχει το δικαίωμα να ακούγεται και να εκφράζει τη γνώμη του για όλα τα ζητήματα και τα θέματα που αφορούν στη ζωή του. Αυτό ισχύει ιδιαίτερα σε νομικές ή διοικητικές διαδικασίες. Όσο μεγαλύτερο είναι το παιδί, τόσο περισσότερο πρέπει να ακούγεται η γνώμη του.

Άρθρο 13

Ελευθερία έκφρασης

Κάθε παιδί έχει το δικαίωμα να εκφράζει ελεύθερα τη γνώμη του, και να συλλέγει και διαδίδει πληροφορίες μέσω των μέσων μαζικής ενημέρωσης. Κάθε παιδί έχει, επίσης, την ευθύνη να εκφράζει τη γνώμη του με τέτοιο τρόπο που να σέβεται τα δικαιώματα των άλλων.

Άρθρο 14

Ελευθερία σκέψης, συνείδησης και θρησκείας

Κάθε παιδί έχει το δικαίωμα να ασκεί ελεύθερα τη θρησκεία του, τη σκέψη και τη συνείδησή του. Το κράτος πρέπει να σέβεται τα δικαιώματα και τις ευθύνες των γονέων, όταν τα παιδιά εφαρμόζουν αυτά τα δικαιώματα.

Άρθρο 15

Δικαίωμα στην ειρηνική δημόσια συγκέντρωση

Κάθε παιδί έχει το δικαίωμα να συγκεντρωθεί μαζί με άλλα παιδιά, για να ενταχθεί σε ή να ιδρύσει μια ένωση ή οργάνωση, εφόσον δεν παραβιάζονται τα δικαιώματα των άλλων κατά τη διαδικασία.

Άρθρο 16

Προστασία της ιδιωτικής ζωής

Κάθε παιδί έχει το δικαίωμα να μην παρεμβαίνει κανείς στην ιδιωτική του ζωή, την οικογένεια, την κατοικία ή την αλληλογραφία του, αλλά ούτε και να προσβάλλει κανείς ή να βλάψει την τιμή και την υπόληψή του.

Άρθρο 17

Πρόσβαση σε κατάλληλες πληροφορίες

Κάθε κράτος πρέπει να διασφαλίσει ότι τα παιδιά έχουν πρόσβαση σε πληροφορίες μέσω διαφόρων μορφών μέσων επικοινωνίας, και ότι μπορούν να αποκτήσουν τις γνώσεις που είναι σημαντικές για την ευημερία τους. Το κράτος έχει, επίσης, την υποχρέωση να προστατεύει τα παιδιά από τις επιζήμιες πληροφορίες.

Άρθρο 18

Ευθύνες γονέων

Οι γονείς ή οι κηδεμόνες είναι από κοινού υπεύθυνοι για την ανατροφή του παιδιού. Το κράτος έχει την ευθύνη να τους στηρίζει σε αυτό και, για παράδειγμα, να εξασφαλίζει υπηρεσίες παιδικής μέριμνας και φροντίδας αν πρέπει οι γονείς να εργάζονται.

Άρθρο 19

Προστασία από κακοποίηση

Το κράτος είναι υπεύθυνο για την προστασία του παιδιού από κακοποίηση από τους γονείς ή άλλους ανθρώπους. Κάθε παιδί έχει το δικαίωμα να μάθει πώς να αποφεύγει ή να αντιμετωπίζει κάθε μορφή κακοποίησης.

Άρθρο 20

Παιδιά χωρίς οικογένειες

Κάθε παιδί που δε ζει με την οικογένειά του έχει το δικαίωμα σε ειδική προστασία και στήριξη. Στη συνέχεια, έχει το δικαίωμα σε μια ανάδοχη οικογένεια ή σε μέριμνα σε έναν κατάλληλο φορέα που σέβεται το θρησκευτικό, πολιτιστικό ή γλωσσικό του υπόβαθρο.

Υιοθεσία

Ένα παιδί μπορεί να υιοθετηθεί αν η υιοθεσία επιτρέπεται, αναγνωρίζεται και εγκρίνεται από τη χώρα, και αν εξυπηρετεί την ευημερία του παιδιού.

Άρθρο 21

Παιδιά πρόσφυγες

Κάθε παιδί που αναγκάζεται να εγκαταλείψει τη χώρα του, που είναι πρόσφυγας και ζητά άσυλο, έχει δικαίωμα σε ειδική προστασία από το κράτος.

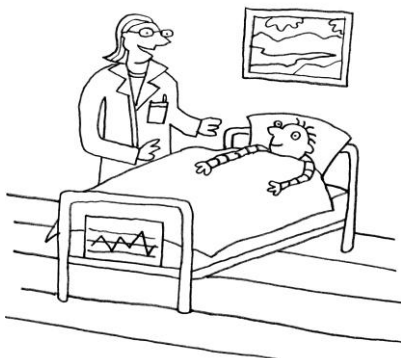
Άρθρο 22

Παιδιά με αναπηρία

Κάθε παιδί με αναπηρία έχει δικαίωμα σε ειδική μέριμνα και εκπαίδευση. Θα πρέπει να βοηθηθεί, ώστε να είναι ανεξάρτητο και να συμμετέχει ενεργά στις κοινότητές του.

Άρθρο 23

Υγεία και ιατρικές υπηρεσίες

Κάθε παιδί έχει δικαίωμα στην καλύτερη δυνατή υγεία. Το κράτος έχει την υποχρέωση να καταπολεμά την παιδική θνησιμότητα, να εξασφαλίζει ιατρική περίθαλψη για τα παιδιά, να καταπολεμά την κακή διατροφή και την ασθένεια, να εγγυάται την ιατρική περίθαλψη για τις εγκύους και τις νέες μητέρες, να παρέχει εκπαίδευση σε θέματα υγείας, να αναπτύσσει την πρόληψη στον τομέα της δημόσιας υγείας, και να καταργεί έθιμα που βλάπτουν τα παιδιά.

Άρθρο 24

Άρθρο 25

Επανεξέταση της φροντίδας ή της θεραπείας

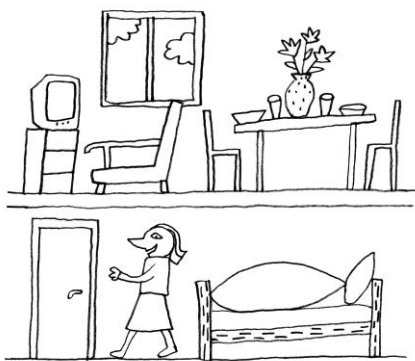
Κάθε παιδί που έχει εισαχθεί σε ένα ίδρυμα για την προστασία, τη φροντίδα ή τη θεραπεία του, έχει το δικαίωμα του ελέγχου και της επαναξιολόγησης της εισαγωγής του σε αυτό από την Πολιτεία.

Άρθρο 26

Κοινωνική πρόνοια

Κάθε παιδί έχει το δικαίωμα στην κοινωνική πρόνοια, όπως σε κοινωνική ασφάλιση. Το κράτος εγγυάται επιδόματα για τα παιδιά, λαμβάνοντας υπόψη την οικονομική κατάσταση της οικογένειας ή αυτών που έχουν αναλάβει την επιμέλειά τους.

Άρθρο 27

Βιοτικό επίπεδο

Κάθε παιδί έχει δικαίωμα σε ένα βιοτικό επίπεδο κατάλληλο για τη σωματική, πνευματική, ηθική και κοινωνική του ανάπτυξη. Οι γονείς ή οι κηδεμόνες έχουν πάνω απ' όλα την ευθύνη για τη διασφάλιση αυτού. Το κράτος έχει την υποχρέωση να τους στηρίζει σε αυτό.

Άρθρο 28

Εκπαίδευση

Κάθε παιδί έχει δικαίωμα στην εκπαίδευση. Το κράτος έχει καθήκον να παρέχει την πρωτοβάθμια εκπαίδευση, δωρεάν και υποχρεωτική, και ομοίως να κάνει τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση προσίτη σε όλα τα παιδιά και τους νέους. Το κράτος έχει την υποχρέωση να διασφαλίσει ότι τα παιδιά και οι νέοι αντιμετωπίζονται κατάλληλα στο σχολείο, και ότι δεν παραβιάζονται τα ανθρώπινα δικαιώματά τους.

Σκοπός της εκπαίδευσης

Η σχολική εκπαίδευση θα πρέπει να αναπτύσσει την προσωπικότητα και τα talέντα του κάθε παιδιού, να προετοιμάσει κάθε παιδί για την ενήλικη ζωή και να ενθαρρύνει τα παιδιά να σέβονται τα ανθρώπινα δικαιώματα, καθώς και τους πολιτισμούς και τις αξίες, τις δικές τους και των άλλων.

Άρθρο 29

Παιδιά που ανήκουν σε μειονότητες

Κάθε παιδί που ανήκει σε μειονότητα έχει το δικαίωμα να μάθει και να ασκεί τη δική του κουλτούρα, θρησκεία και γλώσσα.

Άρθρο 30

Ελεύθερος χρόνος, ξεκούραση και ψυχαγωγία

Κάθε παιδί έχει το δικαίωμα στην ανάπτυξη και τον ελεύθερο χρόνο, στον οποίο μπορεί να παίξει και να συμμετέχει ελεύθερα στην πολιτιστική και καλλιτεχνική ζωή.

Άρθρο 31

Παιδική εργασία

Κάθε παιδί έχει το δικαίωμα να προστατεύεται από κάθε μορφή εκμετάλλευσης και εργασίας, που θα μπορούσαν να βλάψουν την εκπαίδευση ή την ανάπτυξή του. Το κράτος έχει την υποχρέωση καθορισμού ενός ελάχιστου ορίου ηλικίας για το δικαίωμα στην εργασία, το ποσό των ωρών ανά ημέρα και τις συνθήκες εργασίας.

Άρθρο 32

Άρθρο 33

Προστασία από ναρκωτικές ουσίες

Κάθε παιδί έχει το δικαίωμα να προστατεύεται από την παραγωγή και το εμπόριο παράνομων ναρκωτικών.

Άρθρο 34

Προστασία από σεξουαλική εκμετάλλευση

Κάθε παιδί έχει το δικαίωμα να προστατεύεται από τη σεξουαλική εκμετάλλευση, την κακοποίηση και από την πορνεία και την πορνογραφία.

Άρθρο 35

Προστασία από πώληση και εμπορία

Το κράτος πρέπει να καταβάλει κάθε δυνατή προσπάθεια για να διασφαλίσει ότι τα παιδιά και οι νέοι δεν έχουν απαχθεί ή δεν διακινούνται.

Άρθρο 36

Προστασία από όλες τις άλλες μορφές εκμετάλλευσης

Κάθε παιδί έχει το δικαίωμα να προστατεύεται από όλες τις άλλες μορφές εκμετάλλευσης (π.χ. επαιτεία).

Άρθρο 37

Βασανιστήρια και φυλάκιση

Κάθε παιδί έχει δικαίωμα στην προστασία από τα βασανιστήρια, την απάνθρωπη μεταχείριση ή τιμωρία, την παράνομη σύλληψη ή οποιαδήποτε άλλη μορφή βλάβης της προσωπικής του ελευθερίας. Το κράτος έχει την υποχρέωση να απαγορεύει τη θανατική ποινή και την ισόβια κάθειρξη για τους νέους. Αν ένα παιδί έχει φυλακιστεί, έχει το δικαίωμα ανθρωπίνης και με σεβασμό μεταχείρισης. Εάν ένα παιδί ή ένα νεαρό άτομο συλλαμβάνεται, δεν πρέπει να τίθεται υπό περιορισμό με ενήλικες, πρέπει να είναι σε θέση να κρατήσει επαφή με την οικογένειά του και να έχει το δικαίωμα σε νομική βοήθεια.

Άρθρο 38

Πόλεμος και ένοπλες συρράξεις

Τα παιδιά και οι νέοι κάτω των 15 ετών έχουν το δικαίωμα να μην λαμβάνουν μέρος σε πόλεμο και ένοπλες συρράξεις. Το κράτος έχει την υποχρέωση να χορηγεί ειδική προστασία για τα παιδιά που έχουν πληγεί από τον πόλεμο.

Άρθρο 39

Αποκατάσταση και ένταξη

Κάθε παιδί που είναι θύμα ένοπλης σύγκρουσης, βασανιστηρίων, παραμέλησης ή εκμετάλλευσης έχει το δικαίωμα σε κατάλληλη φροντίδα για να μπορέσει να αποκατασταθεί, ψυχικά και σωματικά, και να ενταχθεί σε μια κοινότητα.

Άρθρο 40

Δικαιοσύνη ανηλίκων

Κάθε παιδί που κατηγορείται για τη διάπραξη ενός εγκλήματος έχει το δικαίωμα να αντιμετωπίζεται με αξιοπρέπεια στο δικαστήριο. Είναι αθώο μέχρι αποδείξεως του εναντίου. Κάθε παιδί έχει το δικαίωμα σε μια δίκαιη δίκη, σε διερμηνέα (αν χρειάζεται), στην προστασία της ιδιωτικής του ζωής και σε επανεξέταση μιας δικαστικής απόφασης. Το κράτος έχει την υποχρέωση να θέσει ένα ελάχιστο όριο ηλικίας κάτω από το οποίο τα παιδιά δεν μπορούν να θεωρηθούν ποινικώς υπεύθυνα. Το κράτος έχει, επίσης, την υποχρέωση να παρέχει εναλλακτικές λύσεις αντί φυλάκισης σε παιδιά και νέους που έχουν καταδικαστεί.

"Εξερευνούμε τα δικαιώματα του παιδιού". Τα παιδιά θα πρέπει να γνωρίζουν ποια είναι τα δικαιώματά τους, αλλά θα πρέπει επίσης να μάθουν πώς να τα εκτιμούν και να τα χρησιμοποιούν. Για να επιτευχθεί αυτό, τα σχολεία θα πρέπει να προσφέρουν ένα ευρύ φάσμα μαθησιακών εμπειριών στην εκπαίδευση για τα δικαιώματα του παιδιού. Τα παιδιά κατανοούν και εκτιμούν τα δικαιώματά τους όταν τα χρησιμοποιούν, τόσο στο σχολείο, όσο και στην καθημερινή ζωή. Για να ενθαρρύνει τα παιδιά να το κάνουν αυτό, η πρόκληση για τον/την εκπαιδευτικό είναι να δημιουργήσει ένα περιβάλλον που διέπεται από το πνεύμα της δημοκρατίας και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Το παρόν εγχειρίδιο έχει σχεδιαστεί για τους/τις εκπαιδευτικούς που αναζητούν εργαλεία για να διδάξουν τα δικαιώματα του παιδιού στους μαθητές της υποχρεωτικής εκπαίδευσης. Το εγχειρίδιο ακολουθεί ένα σπειροειδές αναλυτικό πρόγραμμα προκειμένου τα παιδιά να εξερευνήσουν τα δικαιώματά τους χρόνο με τον χρόνο.

Τα χαρακτηριστικά αυτού του εγχειριδίου περιλαμβάνουν:

- Μια σύντομη εισαγωγή με πληροφορίες σχετικά με το εννοιολογικό πλαίσιο και τη μάθηση μέσω παραδειγμάτων.
- Εννέα μικρά project από τέσσερα μαθήματα το καθένα για τους μαθητές στα πρώτα τους εννέα χρόνια στο σχολείο.
- Λεπτομερείς περιγραφές και σχέδια μαθημάτων.
- Εργασιοκεντρική προσέγγιση.
- Παράρτημα με ποικίλο υλικό (συμπεριλαμβανομένης της Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού, και μιας εικονογραφημένης έκδοσης της Σύμβασης), και γενικές πληροφορίες σχετικά με τα δικαιώματα του παιδιού.

Αυτό είναι το Βιβλίο V από τα έξι (6) Βιβλία της σειράς. Τα υπόλοιπα είναι τα εξής:

- EDC/HRE Βιβλίο I:** *Εκπαιδεύμαστε και Εκπαιδεύουμε για τη δημοκρατία* – Γενικές πληροφορίες και υλικό για τους εκπαιδευτικούς σχετικά με την εκπαίδευση για τη δημοκρατική ιδιότητα του πολίτη και τα ανθρωπίνια δικαιώματα
- EDC/HRE Βιβλίο II:** *Μεγαλώνουμε δημοκρατικά* - Σχέδια μαθήματος για τη δημοκρατική ιδιότητα του πολίτη και τα ανθρωπίνια δικαιώματα για το δημοτικό
- EDC/HRE Βιβλίο III:** *Ζούμε δημοκρατικά* – Σχέδια μαθήματος για τη δημοκρατική ιδιότητα του πολίτη και τα ανθρωπίνια δικαιώματα για το γυμνάσιο
- EDC/HRE Βιβλίο IV:** *Συμμετέχουμε στη δημοκρατία* – Σχέδια μαθήματος για τη δημοκρατική ιδιότητα του πολίτη και τα ανθρωπίνια δικαιώματα για το λύκειο
- EDC/HRE Βιβλίο V:** *Εξερευνούμε τα δικαιώματα του παιδιού* – Εννέα μικρά project για το δημοτικό
- EDC/HRE Βιβλίο VI:** *Διδάσκουμε τη δημοκρατία* – Μια συλλογή από μοντέλα σχετικά με την εκπαίδευση για τη δημοκρατική ιδιότητα του πολίτη και τα ανθρωπίνια δικαιώματα

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

www.coe.int

<http://book.coe.int>

Council of Europe Publishing

Το Συμβούλιο της Ευρώπης έχει 47 κράτη μέλη, που καλύπτουν σχεδόν ολόκληρη την ήπειρο της Ευρώπης. Επιδιώκει να αναπτύξει κοινές δημοκρατικές και νομικές αρχές με βάση την Ευρωπαϊκή Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου και άλλα κείμενα αναφοράς σχετικά με την προστασία των φυσικών προσώπων. Από τότε που ιδρύθηκε το 1949, στον απόηχο του Δεύτερου Παγκοσμίου Πολέμου, το Συμβούλιο της Ευρώπης συμβολίζει τη συμφιλίωση.